

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GEORGES SIMENON NURULLAH ATAÇ

Ustaların Türkçesiyle

Kiralık Oda

ROMAN

Türk edebiyatının büyük ustalarının çevirdiği Simenon romanlarından oluşan dizinin dokuzuncu kitabı, yazarın 1934'te *Le Locataire* adıyla kaleme aldığı ve Nurullah Ataç'ın 1953'te Türkçeleştirdiği *Kiralık Oda*.

Romanda, Portekiz asıllı bir Türk Yahudisi olan, Büyükkada'da ve İstanbul sokaklarında büyümüş Eli Nagear'ın öyküsü anlatılmaktadır. Bir halı satışı için İstanbul'dan Brüksel'e giden, ancak bir cinayet işleyen Eli Nagear, gittikçe artan "yakalanma korkusu"yla her şeyden vazgeçip, saklanarak hayatta kalmaya çalışır. Sevgilisi Silvi'nin yardımıyla pansiyoner olarak girdiği eve gelen gazetelerden, soruşturmayı takip etmektedir. Bir süre sonra, "aranan katil"ın evlerinde kaldığını fark eden ailenin ve evin diğer sakinlerinin içine düştüğü durum; Eli'nin gün geçtikçe bozulan ruh ve beden sağlığı; ailenin onu korumakla teslim etmek arasında sıkışması, gittikçe derinleşen bir psikolojik örgü içinde sunulur. Çember daralırken Simenon, okurunu da âdeta Eli'yle birlikte o kiralık odaya hapseder.

Simenon'un birçok eserini Türkçeye kazandıran Nurullah Ataç'ın dil konusundaki titizliğini de yansıtan özenli çevirisi, gördüğü büyük ilgi nedeniyle beyazperdeye de aktarılan romana apayrı bir değer katıyor.

GEORGES SIMENON

13 Şubat 1903'te Liège'de (Belçika) doğdu. Çok genç yaşta yazmaya karar verdi. *La Gazette de Liège*'de gazeteci olarak çalışmaya başladığında on altı yaşındaydı. İlk romanı Georges Sim takma adıyla 1921'de yayımlandı: *Au pont des Arches, petite histoire ligeise*. Aralık 1922'de karısı, ressam Régine Renchon'la birlikte Paris'e yerleşti. Çeşitli takma isimler altında, birçok farklı türde popüler romanlar yayımladı: 1923-1933 yılları arasında yaklaşık iki yüz roman, binlerce hikâye ve sayısız makale. 1929 yılında yazdığı *Pietr-le-Letton* (*Letonyalı Pietr*, 1931) ünlü "Komiser Maigret" dönemini açan roman oldu. İster polisiye bir olayın etrafında gelişen ve genellikle sıradan insanların işlendiği; kusurlu, suçlu, yasadışı da olsalar onları yargılamaktan kaçınan, onlarla şeyler arasındaki ilişkileri daha iyi kavramak için onların mekânında onlarla birlikte yaşayan Komiser Maigret dizisindeki eserlerinde olsun, ister çeşitli çevreleri, durumları, karakterleri incelediği psikolojik romanlarında olsun, Simenon, insan gerçeğini, gündelik hayattaki trajediyi her türlü yapaylıktan uzak, sade bir üslupla kaleme almakta ve atmosfer yaratmakta son derece ustadır. Paris'te yaşadığı yıllar boyunca sık sık seyahat eden yazar, uzun bir süre (1945-1955) ABD'de kalmış, 1957'de ise İsviçre'ye (Echandens) yerleşmiştir. *Je me souviens* (*Hatırlıyorum*, 1945) adlı kitabında çocukluk anılarına değinen Simenon, *Pedigree* (*Soyağacı*, 1948) adlı otobiyografisinde onu yazar yapan unsurlara ışık tutmuştur. 1952'de Belçika Kraliyet Akademisi'ne kabul edilen Simenon'un eserleri sayısız dile çevrilmiş, ayrıca pek çok kez sinemaya uyarlanmıştır. 1973'te romancı kariyerine son verdiğini duyuran Simenon, 4 Eylül 1989'da ölmüştür.

NURULLAH ATAÇ

21 Ağustos 1898'de İstanbul'da doğdu. İlkokuldan sonra dört yıl Mekteb-i Sultani'de öğrenim gördü. Öğrenimini tamamlamak ve Fransızca öğrenmek için İsviçre'ye gitti. 1919'da İstanbul'a dönerek öğretmenlik yapmaya başladı. Emekli olduğu 1945 yılına dek Cumhurbaşkanlığı Çevirmeni olarak görev yaptı; yanı sıra TDK Yayın Kolu Başkanı oldu. Çeviri ve şiirlerinin yanı sıra, deneme ve eleştiri türünde yapıtlar veren Ataç, daima yeni bir dil arayışı içinde oldu. Kendi türettiği sözcükleri, devrik tümceleri ve kendine özgü biçemiyle, dili bir uygarlık sorunu olarak ele aldı. 17 Mayıs 1957'de İstanbul'da yaşama veda etti.

Ustaların Türkçesiyle

GEORGES SIMENON NURULLAH ATAÇ

Kiralık Oda

Nurullah Ataç

Yayın No 1682
Çağdaş Dünya Edebiyatı 235

Kiralık Oda
Georges Simenon

Kitabın özgün adı: *Le Locataire*

Editör: Didem Ünal
Fransızca aslından çeviren: Nurullah Ataç
Redaksiyon: Barış Tut
Kapak tasarımı: Emir Tali
Sayfa tasarımı: Veysel Demirel

© 1934, Georges Simenon Limited, all rights reserved
© 2017, bu kitabın tüm yayın hakları Peters Fraser and
Dunlop Ltd. aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Eylül 2017

ISBN: 978 - 605 - 141 - 810 - 0
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

YAYINCIDAN AÇIKLAMA

Nurullah Ataç'ın çevirisinde, dönemin dil kullanımını yansıtan sözdizimi ve yazım tercihleri aynen korunmuştur.

SIMENON

*LE
LOCATAIRE*

nrf

1

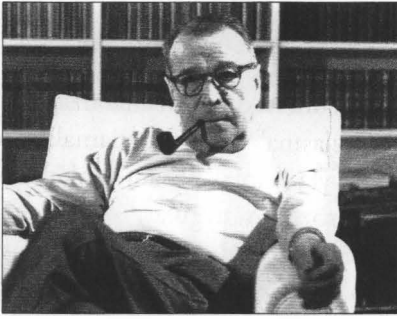
GALLIMARD

ÖNSÖZ

Bütün Zamanların En Nitelikli ve Üretken Polisiye Roman Yazarı: Georges Simenon

Georges Simenon gerek üretkenliği, gerek yarattığı Komiser Maigret tipi, gerekse eserlerinin üstün nitelikleri bakımından, dünya polisiye roman tarihinin en başat figürlerinden biridir. Simenon'un yazdığı 75 Maigret romanı ve Maigret serisi dışında yazdığı novella formatındaki 117 romanı ve yüzlerce polisiye öyküsü, kendisinin ne kadar üretken bir yazar olduğunu kanıtlar. Eserleri dünyadaki bellibaşlı dillere çevrilmiş ve bir hesaplama göre bütün dünyada 500 milyon Simenon kitabı satılmıştır. Yazarın üretkenliği yanında, eserlerinin büyük bölümünün yüksek edebi niteliği de kimsenin inkâr edemeyeceği bir husustur ve başta André Gide ve François Mauriac olmak üzere çağdaşı pek çok yazar Simenon'u "XX. yüzyılın Fransızca yazan en büyük romancılarından biri, hatta birincisi" kabul etmişlerdir.

Simenon, polisiye romanı edebi bir tür olarak kabul ettirme çabasında unutulmaz hizmetleri olan bir yazardır. Çalkantılı yaşamı, edebi yeteneği ve polisiye romana getirdiği yeni çizgi,

özellikle Maigret serisi dışındaki eserlerinde yarattığı Dostoyevski'ye özgü kahramanlar, pek çok araştırmacı için inceleme konusu olmuş ve XX. yüzyıl edebiyatçıları arasında, hakkında en çok eser yazılan yazarların başında gelmiştir. Simenon ve eserleri

hakkında Fransızca ve diğer dillerde 70'e yakın araştırma kitabı yayınlanmış; bunların dışında Belçika'da Liège Üniversitesi'nde kurulan Georges Simenon Araştırma Merkezi'nde 80'e yakın bilimsel araştırma yapılmıştır.

Simenon'un eserlerini; ünlü detektifi Maigret'nin öyküleri ile, bu öyküler dışındaki yapıtları olarak ele almak gerekir. Bu bağlamda, dünya polisiye roman tarihinin en bilinen detektiflerinden biri olan Maigret'nin, alışılmışın dışında bir detektif olduğunu belirtelim. Hiç şüphe yok ki Maigret'yi; Dupin, Holmes, Poirot gibi analitik çözümlemenin ustalarına benzer şekilde yalnızca "beynindeki gri maddeleri çalıştıran" üstün zekâlı kişilere veya Hammett ve izleyicilerinin eyleme yönelik işlevlerle işini gören detektiflerine indirgeyemeyiz. Maigret tam bir insan kimliğine ve aynı zamanda zihinsel ve psikolojik bir derinliğe sahiptir. Başına buyrukluğu, çılgınlığı ve saygınlığı, birlikte atbaşı gider.

Maigret öykülerinde olayların başlangıçtaki gelişimi ve polisiye kurgu, geleneksel polisiye romanlardan farklı değildir; asıl farklı olan Maigret'nin soruşturma yöntemidir. O muammayı çözmek için polisiye romanlardaki geleneksel yolları izlemekle yetinmez; onun gerçek gücü, dünyayla iletişim kurma yeteneğinden gelir. Mantıksal çözümlemeye gitmeden önce mekânı ve ortamı dikkatle inceler. Mekânın ve ortamın, olayların gelişme-

sindeki yaşamsal önemini, ondan önce hiçbir polisiye romanda göremediğimiz kadar kuvvetle vurgular. Maigret “insanı yargılamak değil anlamak istediğini” her zaman yineler. İnsanlara suçlarını itiraf ettirirken, onların bunu “reddettikleri düzenle uzlaşma” olarak değil “kendi kendileriyle uzlaşma” olarak algılamalarına yardım eder. Maigret kendi tanımıyla “çıplak insanı” anlamaya çaba gösterir; sanki yaratıcısının şu sözlerini uygular:

“Her zaman insanı ve giyinik insanla çıplak insan arasındaki farkı merak ettim. Olduğu gibi tam kendisi olan insanla; o insanın topluma karşı kendini göstermek istediği insan arasındaki fark benim için çekiciydi. Bütün romanlarım ve bütün yaşamım ‘çıplak insan’ın araştırılmasından ibarettir.”

Simenon’un gerek Maigret öykülerinde gerek bunun dışındaki öykülerinde durmaksızın sözünü ettiği “çıplak insan”ı araştırması; yazarımıza yaşadığı ortam ve dünya ile ilişki kuramayan çağdaş insanın, onu nereye sürüklediği bilinmeyen dünyasının içinde boşlukta kalan ve savrulan insanın dramını yazma olanağını sağladı. Paraya tapan bir toplumun ortaya çıkmasının neden olduğu sarsıntıları, toplumsal ve kültürel tartışma alanlarında orta sınıfın değerlerinin egemen olmasını, geleneksel değer yargılarının yok olmasını, kitlesel kültürün başat bir rol üstlenmesini, insanların köklerinden kopmalarının yarattığı sancıları, onun kadar anlatabilen az yazar vardır. Simenon “herkesin yerini bulabileceği” bir dünyayı, “küçük insanlar”ın içtenliğini ve “çocuk masumiyeti”ni yüceltirken; *gelişme* denen yapmacıklığa, hile ve düzene, büyük burjuvaziye öldürücü darbeler indirir.

Bütün Maigret öyküleri *gelenek* ile *ilerleme* ve *iyi* ile *kötü* arasındaki ebedi savaşın alegorik bir anlatımı olarak da düşünülebilir. Sonuçta hiç kuşkusuz, bir polisiye roman yazarı olan Simenon’u sırf bu özelliği ile yani polisiye roman yazarı olarak tanımlamak –bu satırların yazarı için belki bir paradokstur ama– yanlış

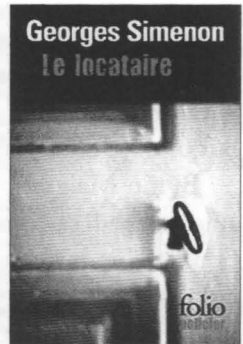

olur; Simenon entrikayı kurgulamakta ve psikolojik yorumlamada bir dehadır ama yarattığı evreni yalnız polisiye türünün içerisinde düşünmek de yetersiz kalacaktır: O, türler üstüdür. Kısacası bir *Simenon stili* vardır.

İşte bunun içindir ki “yüksek edebiyat”ın en seçici isimlerinden biri olan André Gide daha 1937’de onun için “*Büyük bir romancı; Fransa’da bugün yaşayan romancıların hiç şüphesiz en büyüğü ve en gerçekçisi,*” demiş ve ilave etmiştir:

“Birçokları Simenon’un kahramanlarının sıradan kişiler olduğunu söylerler. Bu doğru olduğu kadar ürkütücüdür de. Ama ben şuna da dikkat ettim ve etkilendim: Bu kahramanlar, yaşadıkları dünyanın bütün sıradanlığına rağmen korku içindedirler ve kendilerini kapana kısıtılmış hissederler. Bazen bundan kurtulmak için çabalarlar. Beceriksizce ve anlamsız bir çabadır bu; çoğu zaman bu çabaları daha da batmalarına neden olur.”

Simenon’un bir özelliği de kahramanlarının sıradan kişiler olması kadar yazış stilinin sadeliğidir. Evet onun tanınmış kahramanı Maigret, görünüşte pek de kültürlü olmayan, çirkince; görevine düşkün olduğu kadar, biraya, beyaz şaraba, pipo içmeye de düşkün; inatçı, işinden ve maaşından şikâyetçi orta yaşlı bir polis müfettişidir. Uğraştığı sorunlar da çoğu zaman kendisi kadar sıradan, hatta can sıkıcı görülür. Ama bu sıradan ve can sıkıcı olaylar çevresinde Paris’in eski sokakları, kahveleri, Kuzey Fransa’nın dinmek bilmeyen yağmurları, yağlı toprağı, sisli limanları, ihtiyar oros-

puları, sessiz balıkçıları, alkolik memurları, zengin aileleri, hırsızı, doktoru, okul çocuğu, kapıcısı, şoförü, yani Fransa toplumunun her sınıfı, her bireyi, nitelikleri, hata ve sevapları, her günkü yaşamı ile; bazan şiirleşen bazan bayağılığa kadar düşen bir dille yaşatılır. Yazarımız yapıtlarında süslemelerden, edebi tasvirlerden hep kaçınır. Simenon'un dilimizdeki en yetkin çevirmenlerinden, aynı zamanda bir edebiyat adamı ve kuramcısı olan Tahsin Yücel, onun bu özelliğini şöyle anlatır:

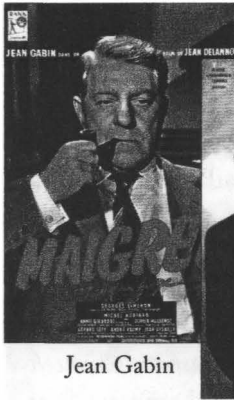
"Simenon'un uzun çözümlemelere, uzun ve dolambaçlı tümcelere gereksinimi yoktur; tam tersine okuru sıkılmaktan korkarmış ya da acelesi varmış gibi kısa cümlelerle bir çırpıda söyleyiverir söyleyeceklerini. Ama neredeyse her tümcesi, küçük olduğu kadar çarpıcı da olan bir ayrıntıyla karşı karşıya getirir bizi. Ayrıntılar birbirine eklendikçe de iklim belirginleşir, kişiler somutlaşır; ortamları bizim ortamımız, bunalımları bizim bunalımımız olur."

Simenon 75 adet Maigret öyküsü yazmıştır. Maigret öyküleri, 280 televizyon filmine ve 20'nin üzerinde sinema filmine konu olmuştur. Beyazperdede Maigret rolünü üstlenenlerin en ünlüleri Jean Gabin, Fernandel, Maurice Manson, Gino Cervi, Charles Laughton'dır.

Maigret, bir çiftçinin oğludur, hekim olmak amacıyla Paris'e gelmiş ama polis olmuştur. Bisikletle devriye gezen bir polis olarak işe başlamış, başmüfettişliğe kadar yükselmiştir. Karısı Louise ile tam anlamıyla mazbut bir yaşamı vardır. Karısı evci-men ve iyi yemek pişiren bir kadındır; yemekleri lezzetlidir ama ağırdır. Komiserimizin en sev-

Simenon ve Gabin sette.

Maurice Manson

diği yemek ise lahana turşusuyla hazırlanan “Choucroute”tur. Richard-Lenoir Bulvarı’nda bir evde yaşarlar. “Yeniden Louise’in sesini duymak; eşyaların yerli yerinde durduğu evinin kokusunu hissetmek” Maigret’yi her zaman mutlu eder.

Maigret, yanında çalışan müfettişler Lucas, Lapointe, Janvier ve Torrence’dan oluşan ekibiyle bazan Paris’te bazan taşrada ve hatta yurtdışında olayları çözen 45 yaşında heybetli bir polistir. Maigret sanki uzak geçmişten çıkıp gelmiş, nesli tükenmiş iyi insanların temsilcisi gibidir; belki bu yüzden insanlarla ilişkilerinde bu kadar duygusal, bu kadar anlayışlıdır.

Maigret öykülerindeki suçlular profesyonel caniler değildir; “Maigret’nin Anıları” adlı öyküde söylendiği gibi “Günün birinde, hiç beklemedikleri bir anda birini öldüren; sizin benim gibi insanlardır.” Suç, Simenon için insanı hazırlıksız yakalayan, hem kurbanı hem tanıkları hem de suçluyu şaşkınlığa uğratıp, onların toplum tarafından dışlanmasına neden olan insana özgü bir davranıştır. Suçun buna yakın bir tanımlaması şüphe romanlarının büyük ismi Patricia Highsmith için de geçerlidir ama Highsmith’in dünyası, yarattığı evren, insanın tüylerini ürpertecek kadar “soğuk” iken Simenon’unki o kadar “sıcak”tır.

Evet Maigret bir “mit”tir, liberal küçük burjuvanın tüm olumlu özelliklerine sahiptir. Okuyucu onu tanır, ona alışmıştır, aşına olmuştur. Okurun diğer detektiflere duyduğu mesafeli hay-

ranlık duygusunun yerini bu kez samimiyet hatta sevgi almıştır. Georg Hensel'in dediği gibi Maigret öyküleri okurken:

"Maigret'nin Orfèvres Rıhtımı'ndaki bürosundan şileplerin Seine Nehri üzerinde Saint Michel Köprüsü altından geçerken bacalarını indirişlerini izlediğini; bitmez tükenmez sorgulamalar sürerken Dauphine Birahanesi'nden sandviç ve bira alındığını, Madam Maigret'nin çiçekli elbiseler giydiğini, kocasını güzel yemeklerle ve sessiz kalarak şımarttığını, Maigret'nin baldızının her yıl Alsace'dan gelirken erik rakısı getirdiğini okumak isteriz."

Ernest Mandel'in de içinde bulunduğu bazı eleştirmenler Simenon'un yaşamını göz önüne alarak Maigret'nin *"Simenon'un yaşaması gerektiğine inandığı hayatı yaşadığını"* söylerler. Onlara göre *"Quand J'Étais Vieux-1971"* (Ben Yaşlı İken) adlı anılarında 8.000'i fahişe 12.000 kadınla yattığını anlatan Simenon, başta kadınlarla olmak üzere kimseyle gerçek anlamda insani ilişkiler kuramamıştır; derinlemesine mutsuz ve günah yüklü bir insandır. Aşırılığı, sarhoşluğu ve bencilliğiyle ailesini mutsuz ettiğinin farkındadır. Dürüst geçen bir günün yorgunluğu ve kazancıyla karısına dönmenin mutluluğunu hisseden; bir fahişeyi –hele de binlercesini– ziyaret etmeyi hiç düşünmeyen, küçük burjuva yurttaşların en sıradanı olan Maigret, yaratıcısının belki istediği ama hiçbir zaman olamadığı ideal kişidir.

Yazarımız Maigret dizisi dışında daha önce de belirttiğimiz gibi, novella formatında 117 roman kaleme almıştır. İçlerinde XX. yüzyıl edebiyatının

Gino Cervi

Charles Laughton

en çarpıcı örneklerini veren yapıtlar olduğu gibi, vasatı aşmayanlar da vardır. Hiç kuşkusuz ki Simenon, döneminin en üretken yazarıdır, ortalama dört ayda bir romanı çıkmaktadır. Bu inanılmaz ve sürekli üretkenlik, yapıtlarının kalitesinin yüksekliğini büyük ölçüde etkilemez. Yine de böyle bir hayalgücü zenginliği; iyi yazarın kitaplarını iyice süzgeçten geçirmeden, olgunlaşmadan yayınlamaması gerektiğine inanan bazı

eleştirmenleri kızdırır ve onların Simenon'a dudak bükmelerine neden olur. Sanki Balzac'ın ikinci derecede veya pek parlak olmayan hiçbir yapıtı yokmuş gibi Simenon'u "*kötü bir Balzac kopyası*" olarak nitelerler. Halbuki gerçek, Marcel Aymé'nin dediği gibi Simenon'un "*kısa romanlar Balzac'ı*" olduğudur.

Gerçekten de *La Maison du Canal* (Kanaldaki Ev), dilimize "*İsyân*" diye çevrilen *Long Cours*, *Evadé* (Kaçak), *L'Assassin* (Katil) gibi yapıtları küçük birer şaheserdir. Maurice Ronet ile Annie Girardot'nun 1965'te sinemaya uyarladığı *Trois Chambres à Manhattan* (Manhattan'da Üç Oda); küçük bir Connecticut kasabasındaki bir cinayeti anlatan ve dilimize Bilge Karasu'nun o güzelim Türkçesiyle *Bella'nın Ölümü* adıyla aktarılan *Belle*; 1971 yılında Simone Signoret ve Alain Delon ikilisinin yorumlarıyla beyazperdede de görme olanağını bulduğumuz *La Veuve Couderc* (Dul Bayan Couderc); 1973'te Romy Schneider ve Jean-Louis Trintignant'ın başrolünü oynadığı filme konu olan *Le Train* (Tren); büyük usta Bernard Tavernier'in 1974'te filme çektiği *L'Horloger d'Everton* (Everton Saatçisi); ilk

mafya öykülerinden biri olan ve Oğuz Alplâçın'ın *Üç Kardeştiler* adıyla çevirdiği *Les Frères Rico*; bu satırların yazarının en çok sevdiği Simenon öyküsü olan ve şüpheli geçmişi yüzünden kendini yalnızlığa mahkûm etmiş bir yaşlı adamla, anası babası çalıştığından yalnız yaşamak zorunda kalan küçük bir çocuğun dostluğunu hiç abartmadan ama en etkileyici şekilde hikâye eden *L'Enterrement de M.Bouvet* (*M. Bouvet'nin Gömülmesi*); pek çok eleştirmence Simenon'un Dostoyevski'ye en yaklaşan eseri olarak kabul edilen ve dilimize Sait Faik'in *Yaşamak Hırsı* adlı çevirisiyle kazandırılan *L'Homme qui Regardait Passer Les Trains* ("Trenlerin Geçişini Seyreden Adam") gibi yapıtlarının edebi niteliği ise tartışma konusu bile olmayacak kadar yüksektir kuşkusuz.

Simenon'un Türk okuyucularının büyük şansı ise, onu çevirenlerin Türk edebiyatının yıldız isimleri Sait Faik, Nurullah Ataç, Oktay Akbal, Bilge Karasu, Erhan Bener, Tahsin Yücel, Oktay Rifat gibi yazarlar olmasıdır.

Elinizdeki kitabın çevirmeni Nurullah Ataç, Georges Simenon çevirmenlerinin en bilinenlerindendir. Dildeki sadeleşme akımının ödünsüz savunucusu ve deneme türünün ülkemizdeki başarılı isimlerinden biri olan Ataç aynı zamanda çok değerli bir çeviri ustasıdır. Türk okurları, çoğu Milli Eğitim Klasikleri arasında çıkan Aisopos ve Sophokles gibi antik Yunan ve Plautus, Apuleius, Terentius, Samsatlı Lukianos gibi antik Latin yazarlarını onun çevirileri ile tanımıştır.

Gerek Stendhal (*Kırmızı ve Kara*), Gustave Flaubert (*Madame Bovary*) gibi Fransız

Nurullah Ataç

klasiklerinden; gerekse Prosper Mérimée, Alfred de Musset, Alain-Fournier, Marcel Aymé gibi yazarlardan yaptığı çeviriler, tercüme alanında örnek alınacak yapıtlardır. Ataç'ın en çok çevirdiği Fransız yazarlarından biri Simenon'dur. *Kiralık Oda*'nın dışında, Ataç'ın Simenon'dan *Polis Müfettişi Kadavra* ve *Yedi Kızlar* adlı iki çevirisi daha vardır.

Sonuçta Georges Simenon hiç abartısız XX. yüzyılın en büyük, en üretken ve en nitelikli polisiye roman yazarlarından ve en büyük edebiyatçılarından biridir.

Erol Üyepazarcı

Kiralık Oda

I

Eli, yorganı çenesine kadar çekip inler gibi bir sesle:

— Kapat şu pencereyi! dedi. Çıldırдың mı sen?

Silvi, karyola ile pencerenin arasında çırpıplaktı:

— Hasta yatmış gibi kokuyor bu oda! dedi. Sen gece ne kadar terledin!

Eli, burnundan soludu, zaten zayıf bir adamdı, büsbütün büzülüp küçüldü, Silvi de banyo odasının sıcak ışığına girip, suyu ısıtmağa başladı. Birkaç dakika bir şey söylemedi Eli, banyonun muslukları öyle harıl harıl akarken duyuramazdı ki sesini. Bir gözünü açmış, bir pencereye, bir banyo odasına bakıyordu. Soğuktan pencere, haince bir beyazlığı vardı. Erken kalkmış olanlar herhalde görmüşlerdi karın yağdığını. Ama artık on bire gelmişti, Brüksel çatıları üstüne çöken sarımtırak gökten, kar tanelerinin düştüğü görülüyordu. Bitkiler Bahçesi boyunca uzanan caddede sokak fenerleri de, vitrinlerin lâmbaları da daha yanıyordu.

Eli, yattığı yerden görüyordu caddeyi: kara, parlak bir cadde, tramvaylar biribiri ardından geçiyor. Bitkiler Bahçesi de görünüyor, yer yer kar var, üç kuğu kuşu, loş bir suyun üstünde öyle donmuş gibi duruyor.

— Sen kalkmıyor musun?

— Hastayım ben!

Ama gece, Merry-Grill'de sabahın üçüne kadar oturmuşlardı. Doğrusu, Eli'nin sümkürmekten burnu şişmişti, kaç kere de "Artık gidelim!" demişti Silvi'ye. Kötü bir nezlesi vardı Eli'nin, belki de bir gripti, bir bronşitti bu. Şimdi de nemliydi vücudu, kendinde bir yalnızlık duyuyordu, sanki bütün dünya düşman kesilmiş, eziyordu onu.

— Kapat pencereyi, Silvi.

Kadın muslukları dindirdi, odadan bir geçti. Banyo odasının aynası buğulanmıştı.

— Neydi o Felemenklinin adı? Van der Şey... Horul horul uyuyordur şimdi! Onun da bu otelde, bizim yanı başımızda olması acayip değil mi?

Eli Nagear hiçbir şeyi acayip bulacak halde değildi. Homurdandı:

— Hep onun yüzünden sabahın üçüne kadar rahat bırakmadın beni! Ayakta dikildim durdum!

— Budala!

Doğruydı Eli'nin dediği, doğruydı ya, ne diye ısrar etsin? Barda, Merry-Grill barında, boş kadehleri önünde bekleyen kadınlardan başka kimse kalmamıştı, orkestranın bir şey çaldığı yoktu, Silvi de esniyordu. Tam o sırada iri yarı bir Felemenkli gelmişti, yanında da iki Brükselli... Herkes onlara yaranmağa çalışmıştı.

Felemenkli eğlenmek istiyordu. Çocuk gibi gürültülü bir gülüşü vardı. Birkaç dakika sonra, dört kadın birden çağırdı masasına, şampanyalar açıldı, en iyisinden sigaralar, Havana puroları yakıldı.

Silvi, Eli ile birlikte tezgâhta oturuyordu, gözlerini o gürültülü gruptan ayırmadı.

— Sen hastaysan git yat!

Eli kıskanç adam değildi, gene de oturdu orada, belki de Silvi'yi çileden çıkarmak içindir!

— O Van der Şey mi ilgilendiriyor seni?

Felemenkiye Silvi takmıştı bu adı. Asıl adını bir türlü öğrenememişti de onun için. Canı sıkılmıştı Silvi'nin: Kendisi bir kadeh cin-fizle yetinmek zorundayken öteki kadınlar, onun gözünün önünde, şişe şişe şampanya içsin! Silvi dayanamıyordu buna! Hem çirkin buluyordu o kadınları!

— Hadi kalkalım!

Odalarına çıkmak üzere Palas'ın holünden geçerken Van der Şey'in de yapayalnız kapıdan girdiğini gördüler. Demek o kadınlar alıkoyamamışlardı onu! Yapayalnız geliyordu otele! Asansörde Silvi'ye, kadının koltuklarını kabartacak bir hayretle baktı.

Silvi de Eli'nin koynuna girecek! O boyuna terleyen, burnu şişmiş, gözleri şişmiş Eli Nagear'ın koynuna... Cebinde parası da yok o adamın!

— Ne diye çıkıyorsun şimdi? Bu saatte ne işin var senin dışarıda?

Silvi çoraplarını giyyordu.

— Bilmem ne yapacağımı! dedi. Her halde sen bana biraz para ver.

— Yok benim param!

O zamana kadar yalnız banyonun lâmbası yanıyordu, oda sanki kül rengi bir toz içindeydi. Ama Silvi, kara jartellerle çoraplarını kemerine tutturduktan sonra odanın lâmbasını da yaktı, pencereden görünen manzara artık seçilmez oldu.

Oda da süslü bir odaydı doğrusu. Tuvalet masasının üzerinde, pembe abajurlu lâmbaların altında, gümüş kristal şişeler parlıyordu. Silvi'nin çıplak göğsü incecik bir gömlekle örtülüverdi.

— Birkaç yüz frangın olsun kalmıştır elbette.

Eli burnunu silerek:

— Sen git de elindeki altın külçesini sativer, dedi.

Mendil acıtıyordu derisini, bunun içindir ki Eli binbir itina ile siliyordu burnunu.

— Yani sen ben külçeden ayrılır mıyım sanıyorsun?

Eli'nin bir şey sandığı, bir şey düşündüğü yoktu. Kafası işlemez olmuştu. Boyuna terliyordu o. Yatağı ter kokuyordu. Pijaması derisine yapışıyor, ışık da gözlerini incitiyordu.

Silvi'yle iki hafta önce Théophile Gautier vapurunda tanışmıştı. Kadın Kahire'den geliyormuş, orada barlarda çalışmış, Eli de İstanbul'dan Brüksel'e gidiyordu, bir halı işi için: bir milyonluk halıyı gümrükten geçirememişler, onları kurtarıp, satmağa çalışacak...

Halılar kendisinin değildi. Aylardan beri sürüklenip duran bir iş. En aşağı yirmi kişi karışmış, Beyoğlu'nda, Atina'da, hattâ Paris'te uğraşmışlar, o kadar ki mal kimindir, her birinin payı nedir, artık bilinmiyor.

Eli Nagear'ın Brüksel'de tanıdıkları vardı: “Onlarla konuşup kurtarırım halıları!” demişti, bunu o kadar güvenle söylemişti ki inandırmıştı ötekileri, kendisine para bile vermişlerdi...

Açıktı o iş: halıları kurtarıp satabilirse iki yüz bin frank geçecek eline!

Silvi ikinci mevki yolcularındandı. Daha ilk günden dört beş kişi sarmıştı çevresini, akşamı da sabahın ikisine, üçüne kadar birinci mevki güvertesinde kaldı.

Birinci mevki farkını kim ödemişti? Herhalde Nagear değil... Eli ilk günden ahbap olamamıştı onunla. Ancak Napoli'ye varacakları sırada başardı o işi. Silvi de biletinin Napoli'ye kadar olduğunu söyledi.

Napoli'den Marsilya'ya kadar bileti Eli Nagear aldı. Sonra kadını Paris'e, Brüksel'e götürdü. Brüksel'e varalı üç gün olmuştu, halı işinden de hiçbir umut kalmamıştı.

Üstelik hastaydı Eli, cebinde de bin frangı ya var, ya yoktu. Yorganın altından bir gözünü çıkarmış, dudaklarına ruj süren Silvi'ye bakıyordu.

— Bu saatte dışarıda ne işin var, anlayamıyorum.

— O benim bileceğim şey.

— Yoksa gidip o Van der Şey'le mi buluşacaksın?

— Canım isterse onunla da buluşurum.

Artık Silvi'yi ele geçirmeğe çalışan birkaç kişi vardı da onun için, hepsi de kadının her saat nerede olduğunu, ne yaptığını biliyorlardı...

Hem şimdi iyice biliyordu Silvi'nin ne biçim bir kadın olduğunu. Yatakta sabahlık halini de görmüştü onun: boyası bozulunca, gözlerinin altındaki çil lekeleri çirkin çirkin görünüyordu, pek bayağı bir kadın olduğu da belliydi. Silvi dar elbisesini kalçaları üzerinde çekerek:

— Para ver bana, dedi.

Hiç kımıldamadı Eli. Silvi, Eli'nin ceketini alıp cebinden cüzdanını çıkardı, Eli gene kımıldamadı, Silvi saydı cüzdandaki parayı, yüz franklıklardan dört, beş, altı tanesini aldı, çantasına soktu. Tramvaylar Bitkiler Bahçesi boyunca, ardı arkası kesilmeksizin, inip çıkıyordu. Hepsinin de koca fenerleri parlıyordu.

— Aşağıdan bir şey getirteyim mi? İstemez misin?

Silvi şaşkın şaşkın baktı Eli'nin yüzüne:

— İster misin? Bir cevap versene! Budalalık ediyorsun!..

Hayır, bir cevap vermiyordu Eli. Sadece bir gözüyle bakıyordu, Silvi de onun ne düşündüğünü bilemediği için sinirliydi.

— Akşam görüşürüz...

Eli gene kımıldamadı. Silvi kürk mantosunu omuzlarına attı.

— Bir "oruar" da demiyor musun bana?

Kadın banyo odasının lâmbasını söndürdü, eldivenlerini aradı. Bitkiler Bahçesi'ne pencereden bir göz attı, yeisli bir hali vardı bahçenin.

— Demezsene deme!

Doğrusu Eli de ilk tanıştıklarından beri değişmişti! Vapurdayken genç, şık bir adam hali vardı onun. Otuz beş yaşında ipince, kara saçlı, burnu büyükçe bir delikanlı.

— Türk müsün sen?

— Dedelerim Portekiz'den gelmiş.

Konuşması tatlı bir adamdı. Çok hoş, göz kamaştırıcı nükteleri vardı.. Silvi dansöz olduğunu söyleyince, Eli Kahire'de hangibarda çalıştığını sormuştu.

— Tabaren'de.

— Yani ayda bin frank, bir de şampanyadan ondalık...

Doğruydubü! Biliyordu Eli Kahire'yi. Silvi bir zaman Bükreş'te çalışmıştı, Eli orayı da biliyordu, Silvi ile düşüp kalkmış hovardaların çocuğunu tanıyor, hatıralarını anlatıyordu.

— Zengin misin sen?

— Brüksel'e varınca iki yüz bin frank geçecek elime.

Avucunu yalasın! Bitmiş, kapanmıştı artık o iş! Eli de hastaydı! Gamlıydı! Çirkindi!

— Akşama görüşürüz...

Silvi eşyasını odada bırakmıştı. Van der Şey'in odası önünden geçerken bir baktı, mektup kutusunda kalın kalın Felemenk gazeteleri vardı.

Eli uğraşmıyordu Silvi ile. Tavana bakıyor, sonra pencereye, sonra sönük lâmbalara bakıyordu. Sümkürmekten çekiniyordu, mendil o kadar acıtıyordu derisini. Ter tanelerinin ağır ağır belirip vücudundan aşağı aktığını duyuyordu.

Silvi kapıcıya:

— Bana bir otomobil getirtin, dedi.

— Taksi mi istiyorsunuz?

— Şarlrua'ya gideceğim.

— Öyleyse büyük bir otomobil çağırırım, pazarlık edersiniz.

Otelin holünde de lâmbalar yanıyordu. Silvi, tunç çerçeveli vitrinlerin önünde dolaşarak arabayı bekledi. Az sonra geldi otomobil, eski bir konak otomobiliydi bu, şoförün arkasında da forması hâlâ duruyordu.

— Önce Bon Marşe'ye uğrayacağız.

Bon Marşe'de de buzlu lâmbalar söndürülmemiştir. Ne gündüze benziyor, ne geceye. Döner kapılardan soğuk giriyor. Satıcı kızların ipekli elbiseleri altında kalın yünlüler olduğu belli.

Silvi ne istediğini bilemiyordu. Mavi meşin terlikler, bir muşamba, iki pipo, sun'î ipek çoraplar, bir de el çantası aldı. Kürk mantosuna bürünerek tam bir hanımefendiye benziyordu. Silvi. Aldığı eşyayı otomobile kadar götüren satıcı kıza:

— Hediyelik aldım bunları, dedi.

Otomobil çıktı şehirden, karla örtülü orman yolundan Şarlrua yolunu tuttu. Pencereler buğulanıyordu. Silvi ikide bir siliyordu pencereleri, kömür ocaklarına, işçi evlerine gelince daha dikkatle bakmağa başladı.

Şarlrua'ya girmeden çantasını açtı, pudrasını, rujunu çıkarıp yüzünü gözünü düzeltti.

— Sola sapın, dedi şoföre. Gene sola. Şimdi geçin köprüyü. Tramvay yolunu bırakmayın..

Sanki göğşe tırmanan kömür yığınları üzerinde çizgi çizgi kar, bir egzamayı andırıyordu. Upuzun, bitmez tükenmez bir sokaktan geçiyordu otomobil, sağda da, solda da tıpkı birbirlerine benzeyen evler, hepsi de iki katlı tuğlaları kapkara olmuş... Bazan, yolun üstündeki hava hattından bir kömür vagonunun geçtiği görülüyor, bazan da küçük bir trenden bir işçi kırmızı bir bez sallıyordu.

Ne kır denebilir, ne de şehir. İki evin arasında boş arsaya benzer bir yer, ama boş arsa değil orası, bir kömür ocağı. Sokak değil, uçsuz bucaksız bir fabrika sanki. Makinelerin homurtusu işitiliyor.

— 53 numaralı evin önünde durun.

O ev de ötekilere benziyor. Alt katın penceresinde bakır bir saksı, içinde de yeşil bir bitki. Şoför kapıyı çalacaktı, Silvi:

— Çalmayın kapıyı! dedi. Siz paketleri alıverin arabadan.

Kilit deliğinden bakarak mektup kutusunu tıkırdattı. Kırk yaşlarında bir kadın gelip açtı kapıyı, ellerini mavi önlüğüne kurularak bir müddet baktı Silvi'ye.

— Ne o anne? Tanıyamadın mı beni?

Silvi kadının boynuna sarılmıştı. Heyecandan çok bir şaşma görülüyordu kadında, bir kızına, bir şoföre baktı:

— Nedir bunlar? diye sordu.

— Bir iki hediye getirdim size... Verin Jan... Siz şimdi gider, şehirde karnınızı doyurursunuz, sonra gelir beni alırsınız buradan...

Koridorun ucunda, mutfağın camlı kapısı açıktı. Bir delikanlı vardı içeride, ayaklarını mutfak sobasının fırınına sokmuş, dizlerinin üzerine bir kitap koymuş, okuyordu.

— Bay Moiz, dedi anne.

Sanki bir durumsama gelmişti kadına, bitiremiyordu başladığı sözü. En sonunda:

— Kızım, dedi. Mısır'dan geliyor... En son Mısır'daydın sen, değil mi?

Bay Moiz ayağa fırlamış, yukarı kata tırmanmıştı.

— Sen gene pansiyoner mi alıyorsun eve?

— Alınsak nasıl geçiniriz?

Ateşin üstünde koca bir çorba tenceresi, yanında da daima dolu duran bir kahve cezvesi vardı. Silvi kürk mantosunu çıkarıp bir iskemleye atmıştı, annesi de belli etmemeğe çalışarak kürkü elliyordu.

— Şoföre niçin gelmesini söyledin?

— Kalamayacağım, döneceğim de onun için.

— Ya!

Şimdi Madam Baron fincana kahve dolduruyordu, evine kim gelirse gelsin, âdetiydi, hemen doldururdu fincanı. İş elbisesi vardı arkasında: koyu renk bir uruba ile mavi bir önlük. Silvi paketleri çözmüş, terlikleri bulmuştu.

— Hoşuna gidiyor mu bunlar senin?

Annesi terliklere pek bakmadı bile:

— Karnaval mı şimdi? Ben maskara gibi giyinir miyim sanıyorsun?

— Antuanet nerede?

— Yukarıda, odaları düzeltiyor.

Hayır, bitirmiş Antuanet odaları düzeltmeği. Elinden bir kova ile bir bez, merdivenden iniyordu. Bir zaman sessiz sessiz baktı bacasına, sonra:

— Vay canına! dedi.

— Ne dedin?

— Vay canına! dedim. Pek süslüsün de onun için...

Şöyle bir öpüştüler. Antuanet hep o mavi terliklere bakıyordu:

— Bana mı getirdin bunları?

— Annem istemiyor, senin olsun... Sana çorapla bir kombinezon getirmiştin.

Silvi çözüyordu paketleri, ama heyecansızdı. Pipolardan biri yere düştü, kırıldı.

— Babam gelecek mi?

— Ancak akşama gelir baban. Şimdi Ostand treninde çalışıyor. Sen de beklersin onu, değil mi?

— Bugün bekleyemem. Başka bir gün gelirim.

Annesi güvensiz güvensiz süzüyordu Silvi'yi. Antuanet bir iskemleye oturmuş, etekliğini incecik kalçalarına kadar kaldırmış, yeni çorapları deniyordu. Bir çorba kokusu, kaynayan suyun homurtusu, iyi çeken bir sobanın soluğu işitiliyordu.

— Odaların hepsi de dolu mu?

— İÇeri girerken kapıdaki levhayı görmedin mi? Biri boş odaların, alt kattaki, en pahalısı. Şimdi yabancıların parası yok ki! Bay Moiz'i gördün, odasında ateş yakmamak için iniyor, mutfakta çalışıyor derslerine! Sofrayı kuruver, Antuanet. Kiracılar gelmeden yiyelim yemeğimizi.

— Kiracılarına yemek de veriyor musun sen?

— İkişi öğle yemeğini evde yiyor. Yemeklerini kendileri hazırlayanlar da var, benden sıcak su isteyip kahve pişiriyor, yumurta kaynatıyorlar. Odaları pislikten geçilmiyor...

Madam Baron kısa boylu, paytak bir kadındı. Antuanet de ablasından kısa, ondan zayıftı, yüzü gözü de pek biçimli değildi, boyuna gülerdi. Silvi:

— Ne o? dedi, sen artık ruj mu sürüyorsun dudaklarına?

— Sen sürüyorsun ya, ben neden sürmeyeyim?

— Daha yaşın değil senin...

— Yani sen benim yaşımdayken yüzünü gözünü boyamıyor muydun?..

Anne, ocağın başında çorbayı karıştırıyordu. Sıcaktı içerisi. Pencerenin önünde bir avlu vardı, damda eriyen kar berrak damlalar halinde düşüyordu aşağı.

* * *

Brüksel'de Palas'ın kapıcısı, yanındakiler duymasın diye ağzını eliyle kapatmış, telefonda yavaşça:

— Allo, Mösyö Van der Kruyssen, siz misiniz? diyordu. Mösyö Blanki adında biri geldi, sizinle görüşmek istiyor. Gelsin mi yanınıza?.. Buyurun, Mösyö. Dördüncü katta, 413 numaralı daire.

Eli de artık kalkmıştı yatağından. Boynuna bir atkı sarmış, ayaklarına terliklerini giymiş, ne yapacağını, nereye oturacağını

bilemiyordu. Yandaki dairede bir telefon konuşması olduğunu duymuştu. Bir müddet durdu pencerenin önünde, o kurşuni renkli, pis şehre baktı. Bitkiler Bahçesi'ne, büyük havuzda sıkıldıkları pek belli kuğu kuşlarına baktı. Tramvayların, otomobillerin gürültüsü boş kafasının içinde çınılıyordu.

— Buyurun.

— Yandaki odanın kapısı vurulmuştu. O iki daire gerekince birleştirilirdi, bunun için de iki odanın arasında yalnız bir kapı vardı. Odaların birinde ne konuşulursa ötekinden iyice işitilirdi.

— Nasılsınız? Geç kaldım ama bankaya uğradım..

Eli dinlemiyordu, ama duyuyordu, istemeden duyuyordu içerde söylenenleri.

— Bu akşam mutlâka gidecek misiniz?

— Paris'e giden en son trenle. Ne içersiniz? Bir kadeh Porto şarabı?

Gene bir telefon konuşması: aşağıdaki garsona Porto şarabı getirmesi tembih edildi.

O işi bitince Eli de telefonu açtı, bir grog ısmarladı. Yüzünü aynada gördü, kendisi pek çirkin bulup şaştı. Daha tıraş olmamıştı, mor atkı da yüzünün perişanlığını büsbütün meydana çıkarıyordu.

— Fransız parası aldım, siz öyle buyurmuştunuz.

Eli eğilip anahtar deliğinden baktı. İçeride, muhasebeciye benzer bir adam, masanın üzerine on paket kâğıt para koyuyordu.

— Sayınız.

Arkada kara ipek hırkası, ayaklarında kırmızı meşin terliklerle oturan Bay Van der Kruyssen birer birer saydı paketleri, banknotla oynamağa alışık adam olduğu belliydi. Sonra domuz derisinden koca çantasını açtı, paraları onun içine yerleştirdi.

— Giriniz!

Garson bir şişe Porto şarabı ile bir şişe de rom getirmişti. Romu öteki odaya, Eli'ye götürecekti. Kapı vurulunca Eli birkaç adım geri çekildi, o da:

— Giriniz! dedi.

Şarlrua'da, Baron'ların evinde, sofraya oturmuşlardı, ama anne, güvenemiyormuş gibi, oturmuyor, kızlarla iki kiracısını yediriyordu. Kiracılar, Mösyö Domb ile Mösyö Valesko yeni gelmişlerdi dışarıdan, merakla bakıyorlardı Silvi'ye. Silvi de onların şaşmasına, Antuanet'in surat etmesine gülüyordu.

Plutark Valesko Romanyalıydı:

— Bükreş'i bilir misiniz? diye sordu.

Sizin bildiğiniz kadar ben de bilirim Bükreş'i. Ben sizin bakanlarınızın da hemen hepsini bilirim.

— Güzel yerdir değil mi?

— Belki güzeldir güzel olmasına, amma şimdi orada kimsenin parası yok.

Eli bir koltuğun koluna dayanmış, sıcak grogunu kaşık kaşık içiyor, öğle kalabalığının doldurduğu Bitkiler Bahçesi'ne bakıyordu. Sarı gökten ufacık kar taneleri düşmeğe başlamıştı.

— Güle güle.. Hayırlı yolculuklar.

— Teşekkür ederim. Çarşambaya görüşürüz.

Bay Van der Kruyssen'in banyo odasında su gürül gürül aktı.

O gün saat üç buçuğa varmadan ortalık iyice karardı, Eli gene yatağındaydı, tavana, sokaktan vuran ışıklara bakıyordu.

Saat dörtte kapıcı onun çıkıp gittiğini gördü, tıraş olmadığını da farkettiler. Belki temiz bir gömlek de giymemişti, perişan bir hali vardı.

— Bayan gelirse ne diyeyim?

— Bir şey demeysiniz. Şimdi geleceğim ben.

Veremliler gibi kırmızıydı elmacıkları.

Otomobil ıslak manzarayı aydınlatarak gidiyordu yoldan. Şoförü kanepeden ayıran pencere açıktı. Şoför:

— Buralıyım ben, diyordu, şuracıkta, Marsinel'dedir bizim ev. Orada doğmuşum. Eve uğrayıp kardeşimi gördüm. Sizin aceleniz yok diye düşündüm de..

— Ne iş görür kardeşiniz?

— Önemli bir iş değil. Havagazı fabrikasında çalışır.

Otomobil Brüksel'e girdi, ışıklı kahveler önünden geçti, beyaz miğferli polis memurlarının beklediği kulübeler önünden.

Silvi asansöre doğru yürürken kapıcı:

— Bay şimdi çıktı, dedi.

— Ya? Bir şey söylemedi mi?

Saat sekizi bulmuş, Eli daha dönmemişti. Silvi aşağıya yemek salonuna indi. Bay Van der Şey de iki masa ötede oturuyordu, gözlerini dikti kadına, uzun uzun baktı. Silvi sadece bir ıstakoz salatası yiyip kalktı, holdeki vitrinlerin önünde dolaşmağa başladı. Ama Felemenkli gitmedi onun arkasından.

Silvi odasına çıktı. Biraz sonra da öteki odadan Felemenklinin garsonla konuşmasını işitti.

— Hayır, yataklı değil. Yataklıda yer kalmamış. Birinci mevki kuşetli alırsınız. Ama ters olmasın.

Silvi içini çekerek elbisesini değiştirdi. Bir yorgunluğu vardı, belki de gamlıydı. Eli hâlâ gelmemişti. Silvi çantasındaki parayı saydı: yüz on beş frangı kalmıştı.

Nereye gideceğini pek de bilmeden çıktı odasından, asansöre doğru yürüdü, aşağı inince anahtarını kapıcıya vermek için durdu. Kapıcı:

— Yazık ki gidiyor! dedi.

Eskiden beri ahbaplanmış gibi konuşuyordu Silvi ile.

— Neden?

— Sizin kim olduğunuzu sordu. Çok beğendiği belli. Ama Bay Eli'den hoşlanmıyor.

Silvi omuzlarını silkti, kapıcıya, kibrit çaksın diye cıgarasını uzattı. Van der Şey o sırada asansörden çıktı, bir an durumsadı, sonra kapıcıya doğru yürüyüp Silvi'ye:

— Müsaade eder misiniz? dedi.

Kapıcı:

— Gidiyor musunuz? diye sordu.

— Mecburum gitmeğe, işim var.

Bu sözleri Silvi'ye bakarak, ondan özür diliyormuş gibi söyledi. Avcunun içinde buruşmuş paralar vardı, kapıcıya uzattı onları.

— Gelecek hafta görüşürüz.

Holde on adım kadar yürüdü, gene durumsadı, döndü, sonra omuzlarını silkerek döner kapıya gitti.

Kapıcı, Silvi'ye:

— Amsterdam'ın büyük bankerlerinden biri, diyordu. Her çarşamba gelir. Siz gelecek hafta gene burada olursanız.

Silvi sinirli sinirli kırptı gözlerini, içini çekti.

— Bay Eli gelince söyleyin, ben Merry-Grill'deyim. Hayır, hayır, söylemeyin benim nerede olduğumu. Öğrensin beni bekletmenin ne demek olduğunu.. Şasör!* bir taksi.

Kar, iri iri taneler halinde yağıyor, ama asfalta değer değmez eriyordu. Yüz metre ötede Kuzey Garı'ndan trenlerin düdükları işitiliyordu.

* (Fr) *Chasseur*. Komi. (ed. n.)

II

Yeni Cadde’de bir tütüncü mağazasının önünde ahalinin itiş-tirmesi arasında, piyango bileti satan bir çocuğun yanında Eli, İstanbul’dan beri ne kadar yol almış olduğunu birdenbire farketti. Mağazanın vitrinleri türlü türlü cıgaralarla doluydu, üst üste yığılmış kutular arasında, üzerinde Aptullah adı yazılmış beyaz kutular da vardı.

Beyoğlu’nda Büyük Cadde’deki lokantanın adı da Abdullah. Eli, yola çıkmadan bir gün önce, arkadaşlarıyla orada yemişti akşam yemeğini. Herkesi tanırdı orada. Bütün masalara bir uğramış, eşin dostun elini sıkırmıştı.

— Yarın biniyorum vapura.

— Talihli adamsın!

Mağazadaki adamın uzattığı pakete bakarak:

— Hayır, dedi, Türk cıgarası değil bunlar.

— Mısır cıgarası, daha iyisi.

— Mısır’da tütün yoktur ki.

— Tütün yok mudur Mısır’da? Tütün olmaz olur mu Mısır’da?

Eli’nin sözü âdeta namusuna dokunmuştu adamcağızın. Eli aldırmadı, gene:

— Tütün yoktur Mısır'da, dedi. Mısır Türkiye'den, Bulgaristan'dan alır tütününü.

Ne diye anlatmağa kalkmıştı bunları? Gene karıştı Yeni Cadde'nin kalabalığına, yürüdü, sulara basa basa yürüdü, vitrinlerin önünde dura dura gidiyordu.

Arkasında deve tüyünden bir palto, başında güzel bir fötr şapkası vardı, elbisesi iyi dikilmiş bir elbiseydi.

Neden böyle birdenbire bir perişanlık duyuyordu içinde? İki günlük tıraşı yüzünden mi? Nezleden burnu şiştiği için mi?

Herhalde çirkin, pek çirkin buluyordu kendini. Geçenlerden biri çarptı, Eli dayak yemiş gibi inledi.

Bir kuyumcu mağazası arıyordu. Birkaç tanesinin önünden geçti, ama girmede içeri, dördüncüsüne girdi, cebinden fındık büyüklüğünde bir altın külçesi çıkardı, tezgâhın üstüne koydu. Silvi'nin altınıydı bu. Kadın onu hep yanında taşırdı, yabancı bir şehirde parasız kalıverirse diye.

Kuyumcu bin üç yüz Belçika frangı verdi o altına, Eli gene dışarı çıktı, saatlerce, daha saatlerce öyle dolaşacaktı.

Gemideki günleri artık hatırlamıyordu. Daha doğrusu başka bir âlemde olmuş, yahut başka bir kimsenin hayatıymış gibi hatırlıyordu.

Şimdi yalnız Brüksel vardı, Brüksel'in soğuğu, nezle vardı. Daracık kaldırımlar, karşıdan gelene çarpmamak için adım başında aşağı ineceksiniz... Vitrinler de tıka basa yiyeceklerle dolu, o kadar ki gönlünü bulandırıyor insanın.. Donuk beyaz masalarile kahveler... Eli: "Ben şunu yapacağım, sonra da bunu yapacağım..." demiyordu içinden ama biliyordu bir şey yapacağını, ne yapacağını da anlıyordu. Bir öfke, bir hınç vardı içinde. Demin cıgaracı mağazasında da göstermemiş miydi o öfkesini? Bir bira-haneye girmiş, orada da bir grog yüzünden garsonu paylamağa kalkmıştı.

Bruker Meydanı'ndaydı o birahane. Salon bir gar holüne benziyordu. Ortada, altı yedi metre uzunluğunda bir bira bardağı, köpükleri taşıp duruyor, çevresinde de iki üç yüz kişi masalara oturmuşlar. Çalgı da vardı o birahane. Bardaklar tabaklara vuruyor. Garsonlar koşarak geçiyor. Eli bir grog ısmarladı.

- Burada yalnız şaraplı grog vardır.
- Grog mu diyorsunuz siz ona?
- Alkolün iki litreden az satılması yasak.
- Öyle ise iki litre alkol getirin bana.
- Kahvelerde alkol satılmaz...
- Allah belânızı versin sizin!..

Zaten o çiy ışıklı birahane nereye oturacağını bilmiyordu. Çıktı, yürüdü. Elini cebine sokmuş, sanki bir şey sıkıyordu. Adolf Maks Bulvarı'nda bir mağazanın önünde durdu, vitrindeki eşyaya baktı. Vitrin parıl parıl yanan âletlerle doluydu, hepsi de sanki birer elmas... Girdi içeri, durumsamaksızın:

- Bir İngiliz anahtarı verin bana, dedi.

En büyük anahtarlardan birini seçti, tarttı elinde. Bir İngiliz anahtarı tartar gibi değil, bir çekiç tartar gibi... Amerikan malıydı, altmış iki frank istediler. Verdi.

Paltosunun altında sırsıklam terlemişti. Gene de üşüyordu Karnının açlığı gibi. Acıkmış çok acıkmıştı, ama bir sucukçunun, yahut bir lokantanın önünde durdu mu, bir tiksinti ile midesi bulanıyordu.

- Piyangoda kazanan numaraların tam listesi, yeni çıktı!..

Sokaklarda dolaşan kalabalık. Eli Nagear'a, yolunu şaşırmış, başıboş bir sürü gibi geliyordu. Sinemaların hollerine girip artist resimlerine baktı. O artistlerden biri İstanbul'a da gelmişti, sonra birtakım delikanlılarla gezmeğe çıkmıştı. Eli de o delikanlılar arasındaydı. Ama artık bunlar geçmiş şeylerdi, yalan gibi geliyordu Eli'ye.

Biliyordu trenin kaçta kalkacağını. Gene gara kadar gidip tarife baktı: yarımı üç geçe..

Gece yarısı gar bomboştı, lâmbalar sönük sönük yanıyordu, sadece ortalığı süpüren birkaç memur vardı ortada.

— Paris'e bir birinci, dedi.

— Gidip gelme mi?

Bunu düşünmemiştir. Şaşırdı, sonra:

— Evet, dedi, gidip gelme!

Kira ile yastık dağıtan kadının arabası önünde durdu, iki yastıkla bir battaniye aldı. Trenin önünde on yolcu bile yoktu. Gar sessizdi. Bir lokomotif, yolun ta ucunda, yeşil kırmızı, sarı ışıklar arasında manevra yapıyordu. Soğuk soğuk bir rüzgâr esiyordu.

Vagonların birinde Palas'ın şasörünü gördü, yolculardan birinin yerini beklemek için geldiği belliydi, Eli de o kompartımana girdi, şasörün karşısındaki yere oturdu.

Tamamile sakindi.

* * *

Trene gelince Bay Van der Şey Eli'ye bakmış, bir akşam önce barda gördüğü delikanlı olduğunu herhalde anlamıştı. Aldırmadı.

Dört kuşet vardı kompartımanda, ikisi aşağıda, ikisi yukarıda. Ama ikisinden başka yolcu yoktu. Üstteki kuşetler boş kaldı. Trenin öyle تنها olması garip bir tesadüftü, ama Eli şaşmadı. Sanki biliyordu, hesaplamıştı böyle olacağını.

Bay Van der Şey domuz derisi çantasını yastığının altına koydu. Sonra yassı valizini açtı, lâcivert bir yün ceket, bir çift yol terliği, bir şişe de maden suyu çıkardı.

Uzun boylu, oldukça şişman bir adamdı. Yanakları al aldı, sarı saçları da dökülmeğe başlamıştı.

— Biletleriniz, baylar.

Tren kalkıyordu. Van der Şey biletini uzattı. Memur:

— Yataklı'da yer bulamadınız mı? diye sordu.

Memur tanıyordu Felemenkliği, dostça bir saygı ile konuşuyordu onunla. Eli'nin biletini zımbalarken bakmadı bile:

— Allah rahatlık versin, baylar...

Çıkarken mavi perdeleri de çekti. Van der Şey arkasına yün ceketini, ayaklarına terliklerini giyip lavaboya gitti, çantasını da yanına aldı. Döndükten sonra yattı, bir yudum su içti, boğazını bir çalkaladı, sonra yuttu suyu, şişeyi de yanına koydu.

Elbiselerile yatmış olan Eli'ye bir göz attıktan sonra lâmbanın düğmesini çevirdi, hafif, mavi bir ışık kapladı kompartımanı. Buğu borularından boğucu bir ısı yayılıyordu, bir yandan da görünmez deliklerden buz gibi bir hava işliyordu içeri.

Eli, sağ cebine elini sokmuş, İngiliz anahtarını sıkıyordu, ama doğrusu bir şey düşündüğü yoktu. Yarı kapamıştı gözlerini, mavi kandili görüyordu, bir tiyatro sahnesini andırıyordu o ışık.

Trenin gürültüsü bir musiki halini almıştı, ama bir orkestra değil, sanki bir kilisenin organunu...

Van der Şey'in ağzı yarı açıktı, uyumuştı o adam, mışıldıyordu, bir eli de sarkmıştı kuşetten. Kısa, pembe bir el, yassı tırnaklar, plâtin bir yüzükle bir de nikâh halkası.

Eli gördü nikâh halkasını. Hiç aldırmadı. Gözlerini kapattı, deve tüyü paltosunun yakasını kaldırdı, terlemeğe başladı.

Tren duruyordu. Birtakım adamlar konuşuyorlardı. Perdelerin arkasından ışıklar seziliyordu. Bağışmalar arasından da istasyonun adı duyuluyordu:

— Mons...

Suluk soluğa bir kadın bindi vagona, başka bir kompartımana girdi, valizlerini bin güçlkle fileye yerleştirdiği işitildi.

Eli uyandığı vakit kapı gürültüyle açıldı, bir adam:

— Sınır! diye bağırdı. Pasaportlarınızı, kimliklerinizi.

Van der Şey bir dirseğine dayanmış yatmadan çıkartıp hazırladığı kimliğini uzattı:

— Çok teşekkür ederim.

Eli de pasaportunu gösterdi, memur dalgın dalgın çevirdi yaprakları:

— Teşekkür ederim...

Tren gene yürümeğe başladı, biraz sonra gene durdu. Dışarıdan bir memurun bağırıldığı duyuldu:

— Fenyi... İnecek yolcular...

— Fransız gümrüğü. Gösterilecek bir şeyiniz yok mu?

Van der Şey deminki kadar pembe değildi şimdi. Kapının bir iki kere açılıp kapanması havayı soğutmuştu. İyice de uyanmamıştı adamcağız, uyku sanki derisine yapmıştı.

Ama cebinden tabakasını çıkarıp gösterdi: içinde altı tane en iyisinden Felemenk purosuna vardı.

— Peki. Başka bir şey yok mu? Bu valizde ne var?

— Kullanılmış eşya.

Elinin valizi yoktu. O da cıgara tabakasını uzattı. Gümrükçü çıktı dışarı, kapıyı kapadı.

İstasyonda bir kalabalık. Bağrıışanlar, gidip gelenler, biribirlerini çağırıyorlar. Bir kadın telâşlı telâşlı soruyordu:

— Tren hemen kalkıyor mu?

— Otuz iki geç...

Eli lâmbayı söndürüp mavi kandili yaktıktan sonra gene yattı. Van der Şey'in uykusu deminki kadar sakin değildi. Bir iki kere sağına, soluna döndü. Ama tren kalkıp da Paris yolunu tutunca Felemenkli gene rahatladı, horlamağa başladı.

Eli'nin gözleri açıktı. Elleri o kadar terlemişti ki İngiliz anahtarının sapı yapışık yapışık olmuştu. Eli hep kandile, camın altından görünen mavi ampule bakıyordu.

Paltosunun yakasını indirdi, ama ensesinden aşağı bir soğuk hava giriverince üşüdü, gene kaldırdı. Dönemeç yerlerinde duvara kayıyor, öteki ise yere yuvarlanacak gibi oluyordu.

— Sen-Kenten!.. Sen-Kenten... Kompiyeny'e, Paris'e gidecek yolcular...

Eli yavaşça çıktı kompartımandan. Koridor buz gibiydi. Bir cam indirilmişti. Karanlıkta, fenerler parlıyor, ama şehir görünmüyordu. Eli, "Burada kar yok," dedi kendi kendine.

Koridoru bir baştan bir başa geçti. Bütün kompartımanların perdeleri kapalıydı. Lavaboya girip yüzüne bir baktı. Abdest etmek istedi, ama edemedi, şüphesiz çok sinirli olduğu için...

Yerine döndüğü zaman tren kalkmış, gidiyor, Van der Şey, çantası başının altında, horluyor, bazan da çantanın çatırdadığı duyuluyordu.

Eli bir cigara yaktı. Kibritin alevi, Felemenklinin yüzünde bir titremeye bile sebep olmadı.

Eli kararını ne zaman verdi, o söylenemez, belli değildir. Hayır! Birkaç nefes çekti cıgarasından. Acayip bir tadı vardı tütünün, ama Eli bilirdi bu tadı, nezleli olduğu günlerde hep o tadı bulurdu tütünde. Koridora açılan pencerelerin perdesine bir baktı.

İngiliz anahtarına vücudunun sıcaklığı sinmişti. Tren, kırlardan geçiyor, son hızıyla koşuyordu. Eli tamamiye kalkmadı kuşetinden, İngiliz anahtarını kaldırdı, iyice nişan almak için bir an öyle durdu, sonra var gücüyle indirdi Felemeklinin kafasına.

Hiç beklenilmedik bir şey oldu o anda Eli az kaldı kahkahayla gülecekti. Van der Şey'in gözkapakları yavaş yavaş açıldı, gözbebekleri görüldü. Şaşmış gibi, böyle sebep yokken uyandırılmasına bir mana veremiyormuş gibi baktı o mavi ışığın içinde. Ama saçları arasından kan sızmış, alnına doğru iniyordu!

Ne olduğunu görmek için kımıldanmak istedi. Eli bir daha vurdu, iki kere, üç kere, on kere öfkeyle vurdu, o sakın gözlerin kendisine alık alık bakmasına öfkelenmişti.

Durdu, ama soluğu kesildiği için, takatı kalmadığı için durdu. İngiliz anahtarı fırlayıverecekti nemli ellerinden. Eli oturdu,

aynaya döndü, bir nefes aldı. Kulaklarını da dikmişti, bütün sinirlerini dikmişti. Kompartımanda kendisinininkinden başka bir soluk daha var mıydı? Olmadığını, olmayacağını umuyordu. Yeniden başlamağa niyeti yoktu o işe. Bileği acımişti.

Ölüye bakmaksızın perdeyi açtı, sonra pencereyi açtı. Sen-Kenten'de kar yoktu, ama trenin şimdi geçtiği kırlar bembeyazdı. Gökte de bütün yıldızlar görülüyordu.

Sıkılıyordu paltosundan. Çıkardı. Sonra Felemenklinin yüzünü, saçlarından sızmış olan kanı görmemeğe çalışarak ölüyü pencereden demiryolu üzerine atmaktı niyeti. Üç kere denedi, yapamadı. Vücudun hemen kaskatı oluvereceğini sanırdı, oysaki daha yumuşaktı, dimdik kalkacağına kıvrılıveriyordu.

Eli bırakınca gövde yere kaydı, bacaklar kuşetin üzerinde kaldı.

Eli'ye bir titreme gelmişti. Paltosunu giydi, domuz derisi çantayı açtı, oradan kâğıt paraları aldı, hepsi de yeniydi, ceplerine tıktırtırdı.

Artık bir dakika bile kalmak istemiyordu o kompartımanda. Pencereyi kapatmağı bile akıl etmedi. Çıktı dışarı. Bütün koridoru geçti, rüzgâr bir sille gibi çarptı yüzüne, buz gibi bir şamar, küçük küçük buz parçaları getiriyordu.

Vagondan vagona geçerek bütün treni dolaştı. Eli, ancak yük vagonuna gelince durdu.

Bir düşündü orada:

— Pencereyi kapatmağı unuttum! Kompiyeny'de memurlardan biri tren geçerken görür de içeriye girmeğe kalkarsa..

Kompartımanlardan birine girmeğe cesaret edemiyordu, hepsinin de perdeleri inikti. Bir lavaboya kapandı, orada ışık pek sertti. Lambayı söndürmek istedi, ama düğme yoktu ki! Söndüremedi. Bir ayna vardı duvarda, Eli ne yaparsa yapsın kendini görüyordu o aynada.

— Unuttum perdeyi çekmeği... Unuttum perdeyi çekmeği..
Unut...

Başka bir şey düşünemiyordu. Trenin gürültüsüne uydurmuş, hep bunu düşünüyordu.

— Kompiyeny'de bir memur... Kompiyeny'de bir memur...

Aptesanede oturağın kapağını indirdi, oturdu, bacak bacak üstüne atıp arkasına dayandı.

Tren Kompiyeny istasyonunda durunca Eli bir fırladı yerinden, kendisinden geçmiş, uyumuştı. Dışarıdan bir konuşma duydu. Bir bağırışma duydu. Ama yerinden kımıldamamağa karar vermişti. Kımıldanacak takatı yoktu. Uykusu vardı. Ateşı vardı. Tren hareket etti.

— Kompiyeny'de bir memur...

Bir önemi kalmamıştı artık o sözün. Kompiyeny'i geçmişlerdi. Bir saat sonra Paris'te olacaklar.

Bir planı yoktu Eli'nin. Hiçbir şey düşünmüyor, kurmuyordu. Sadece uzanıp uyumağa ihtiyacı vardı.

— Kompiyeny'de bir memur...

Budalalıklı ettiği! Bunu düşünmeğe hiçbir sebep yoktu artık. Varmak üzerelerdi Paris'e. Varmışlardı bile. Şimdi herhalde şehrin dolaylarından geçiyorlardı.

Bir zorladı kendini, lavabodan çıktı, tarlaların kenarında tek tük evler gördü, dörder beşer katlı yapılar. Bazı pencerelerde ışık vardı: işlerine erkenden başlayan işçiler olacaktı.

Koridorda kimse yoktu. Bir memur geçti, Eli'ye bakmadı bile. Eli başını cama dayamıştı, ama çok soğuktı cam, hem de bir şeyler hatırlatıyordu:

— Kompiyeny'de bir memur..

Çekti başını camdan. Yolculardan biri gelip lavaboya girdi. Kapı Eli'nin sırtına çarptı. İçeriden su sesi duyuldu. Bir kadın yolcu geldi, "Adam var" işaretine bakmaksızın kapıyı açmağa çalıştı.

Tren köprüler altından geçiyordu. Taşları ıslak bir caddede bir tramvay gözüksü. Paris'te de kar yoktu.

Tren yavaşlıyordu. Eli'nin arkasında, ellerinde valizlerle bir köylü kadın duruyordu.

Gürültü artmıştı, Kuzey Garı'na giriyorlardı da onun için. Tren daha durmadan Eli kapıyı açtı. Bir iki saniye öyle baktı, arkasındaki kadın yavaşça, "Atlamayın, tehlikelidir," dedi.

Eli atladı trenden. Daha başka atlayanlar da olmuştu. Yolculardan biri elinde valiziyle kapıya doğru koşuyordu. Memur hiçbir şey söylemeden aldı biletini. Eli döndü, indiği trenin yanında bir tren daha vardı, yolcular biniyordu. Levhayı okudu: Namür-Liyej-Kolonya*-Berlin.

Bakan yoktu kendisine.

Düşünmedi hiç. Koşmağa başladı. Tren kalkmak üzereydi. Eli basamağa atladı, üçüncü mevki bir vagona girmişti, iki kadın oturmuş ellerindeki termostan kahve içiyorlardı..

Sıralardan biri boştu. Eli, deve derisi paltosuyla uzandı oraya. Uyandığı zaman ortalık ağarmıştı. Bir memur dürtüklüyordu kendisini:

— Biletiniz.

Karalar giyinmiş o iki kadın gülümseyerek bakıyorlardı. Bilet mi? Birkaç saniye ne diyeceğini bilemedi. Birdenbire hatırladı, Brüksel'de gişe memuru "Gidip gelme mi?" diye sormuştu.

Ceplerini araştırdı. Elleri kâğıt paralara değdi. Ta dipte buldu bileti.

Memur bir bilete, bir yolcuya baktı:

— Birinci mevki sizin biletiniz.

Doğru, birinciydi Eli'nin bileti! Eli özür diler gibi bir gülümsemi. Kadınlar, arkasındaki paltonun neden o kadar iyi bir palto olduğunu anlamışlardı artık. Memur:

* Köln. (ed. n.)

— Başta üçüncü vagon, dedi. Burada kalırsanız, gümrükte aşağı inersiniz. Birinci mevki yolcuları inmez, gümrükçüler içeri girer..

Susamıştı Eli. Boynu da tutulmuştu. Soğuktan olacak... Gene uzun uzun koridorlardan geçti. Kızlar bembeyazdı. şurada burada da, bacası tüten basık bir ev görölüyordu.

Vagonlar arasındaki körüklerden geçerken yüzüne soğuk birer şamar yiyordu. Birinci mevki vagonlardan biri bomboştu. Kasvetli bir hal vardı, ortalık tamamen ışımamıştı da onun için olacak...

Acaba vakit ilerlemiş miydi? Sınıra yaklaşıyorlar mıydı artık?

— Kompiyeny'de bir memur...

Ne olursa olsun, su içmek istiyordu Eli. Lavaboya koştu. Küvetin fayansında kurum vardı. İncecik musluğu çevirdi, kaynar su aktı. Sola çevirdi. Ilık, bulanık bir su geldi. Avcuna doldurdu suyu, ağzına götürdü. Bir tren kokusu, ateş kokusu vardı o suda.

Tren durmuştu. Eli, kendisini lavaboda bulmasınlar diye dışarı fırladı, kurşuni paltolu bir adama çarptı.

— Bu vagonda mısınız siz?

— Evet.

— Pasaportunuz, kimliğiniz.. Tamam.. Gümrüğe bildirilecek eşya yok mu yanınızda? Elmas falan, yeni eşya...

— Yok bir şey...

Ayakta uyuyordu Eli. Pisti üstü başı. Mendili ıslanmış, buruşmuş, küçük bir şey kalmıştı.

Jömon.. Erklin... Kırmızı tuğla evler... Perdeleri bembeyaz, bakır saksılı pencereler... Büfe... Gar gazinosu... Lâcivert formalar yerine haki formalar... Tren Möz Irmağı boyundan gidiyor, römorkörler cetvel kapıları önünde var güçleriyle düdük çalıyor...

Kapı açıldı. Yemek vagonunun garsonu gelmişti:

— Yemek yiyecek misiniz? diye sordu. Namür'den sonra yemek hemen başlayacak.

— Teşekkür ederim.

Kendisine uzatılan kırmızı bileti aldı, gene de indi Namür'de. Saati biliyordu. Garın kocaman çini saatına baktı, sanki Çin mürekkebiyle çizilmiş kapkara akreple yelkovanı saat on biri gösteriyordu.

— Brüksel'e saat kaçta tren var?

— On ikiyi on iki geçe...

Gardan çıkmağa cesaret edemedi. Üçüncü mevki bekleme salonuna oturdu. Orada daha çok adam vardı da onun için. Çoğu şemsiyeliydi oturanların, hepsinin önüne de su birikmişti, cilâlı sıralardan sanki bir rutubet akıyordu.

Camlı kapının arkasında, beyaz önlüklü garsonlar, kurulmuş sofraların arasında dolaşıyorlardı.

Ama Eli oturmağa cesaret edemedi. Büfenin önünde durdu, sandviçleri gösterdi. Tombulca bir kız:

— Tabanca mı istiyorsunuz? dedi.

Eli kızı azarlar gibi:

— Neden tabanca diyorsunuz? diye sordu.

— Bunlara tabanca denir de onun için.

— Sandviç bunlar! Üç sandviç verin bana.

Üçüncü mevki bekleme salonunda bir aşağı bir yukarı dolaşırken üç sandviçi değil, bir tanesinin yarısını bile yiyemedi.

Brüksel'e vardığı zaman ortalık kararmıştı. Garı tanıyamadı, başka bir perona inmişti de onun için. Sokağa çıkınca yağmur yağdığını gördü, yağmur da değil, erimiş kar sis halinde dökülüyor, havayı puslandırıyordu.

— Taksi... Palas... Astorya... Büyük - Otel...

Palas'ın memurunun önünden geçmemek için yolunu değiştirdi. Caddeden gideceğine sola döndü, gene sola döndü, birtakım fukara kahvelerinin, küçük aşçı dükkânlarının bulunduğu daracık sokaklardan geçti.

Birtakım adamlar, bir fincan kahve, yahut bir bardak bira önünde oturmuş, tren saatini bekliyordu.

— Telefon var mı?

— Dipte, sağda... Önce bir fiş alın kasadan...

Fişin nasıl kullanılacağını bilemiyordu Eli. Türkiye’de kahvelerde telefon için fiş yoktur. Ama artık Türkiye’yi düşündüğü yoktu Eli’nin. Sanki hiç ayak basmamıştı o ülkeye.

— Rica ederim. Efendim...

— Anladım. Yabancısınız siz... Hangi numarayı istiyorsunuz?

— Palas’ı.

— Palas mı orası?.. Madam Silvi’yi verir misiniz?.. Anlamadım... Sokağa mı çıktı?.. Peki, ben gene ararım... Hayır, söylenecek bir şey yok...

Canı bir grog içmek istiyordu. Pek iyi olacaktı bir grog içebilse! Ama imkânı yoktu, bir bardak bira getirtti, ta dibe, telefon kulübesinin yanına oturdu. Karşısında, cilâlı meşe tezgâhın üzerinde bir saat vardı, gözlerini ayırmadı ondan. Yarım saat geçince bir daha telefon etti. Yarım saat sonra bir daha...

Saat sekize gelmişti. Eli altıncı defa olarak telefon ediyordu, bu sefer:

— Öyle sanıyorum ki yemek odasında gördüm Matmazeli... Ayrılmayın siz, bir bakayım...

Palas’ın yemek salonu gözlerinin önüne geldi: masaların üzerinde küçük pembe lâmbalar, saksılar, gümüş takımları, yemekler gezdiriliyor...

— Allo! Kimsiniz?

Eli, Silvi’yi de sanki görüyordu: okuma odasının, cıgara içilmeyen odanın yanındaki telefonun başındadır şimdi... Silvi sinirli sinirli bir daha sordu:

— Kimsiniz siz?

Hep eski hali Silvi'nin! Arkasında da gene yeşil ipekli vardı elbette. Beli çok dardır o elbisenin, Silvi onu giyerken ille Eli'nin yardım etmesini isterdi.

— Allo!..

Çare yok, konuşacak Eli:

— Benim, dedi yavaşça.

— Eli mi? Demek çıktın meydana?.. Neredesin şimdi?.. Niçin buraya gelmiyorsun?..

— Sus şimdi.. Anlatırım... Sen buraya gel, garın yanında bir kahvedeyim... Dur biraz.

Koşarak çıktı telefon kulübesinden:

— Adı ne bu kahvenin? diye sordu.

— Uğurlu Yolculuk kahvesi..

Eli gene telefona döndü:

— Uğurlu Yolculuk kahvesiymiş, dedi... Bulursun... Yemeğini ye de öyle gel...

Silvi homurdanıyordu. İstemeye istemeye bir “Peki!” dedi.

Şimdi herhalde holden geçiyor, “Nedir acaba bunun istediği?” diye düşünüyordu. Eli kahveciye:

— Bana yiyecek bir şey getirin, dedi.

— Ne getireyim? Beyaz sucukla jambon var...

Ne olursa olsun! Karnı açtı Eli'nin. Önündeki bira bardağını bir solukta boşalttı. Ama yüzünü buruşturdu: boynunun tutulmuş olduğunu unutup birdenbire kaldırmıştı başını.

O gün, bir kere bile, düşünmemişti Van der Şey'i!

III

Silvi önce bir irkildi. Otomobilden inmiş, şoförün parasını vermişti. Kahvenin levhasına bakmış, aradığı yer olduğunu anlamıştı. Bir su birikintisinin üzerinden atlayıp kaldırıma çıkıyordu, tam o sırada, ıııklı kapının yanından bir adam, bir gölge belirdi, adını söyledi.

Eli'yi sarı paltosundan tanımişti. Sesini de tanımişti. Yüzünü görmemişti, ama bir değışiklik olduğunu anlıyordu.

Hiç sesini çıkarmadan gitti Eli'nin arkasından. Yağmur yağıyordu, Eli de تنها bir mahallede bir yokuşa sapmıştı.

Bir sokak fenerinin altından geçtikleri sırada Silvi durdu, baktı Eli'nin yüzüne:

— Tıraş olmadın mı sen?

Fenerin altından uzaklaşmışlardı. Ancak elli metre ötede bir fener daha vardı. Hep böyleydi sokak, karanlıktı, bir tek dükkândan başka dükkân da görülmüyordu.

Silvi bürünmüştü kürküne. Ayakkaplarının ökçeleri çok yüksek olduğu için rahat yürüyemiyordu, ikide bir su sıçırıyor, çamur bulaşıyordu çoraplarına.

— Daha uzaklara mı gideceğiz?

Eli arkasına dönüp baktı. Sokakta kimse yoktu. Bir evin ikinci katında, pembe perdeli bir odada, piyano çalınıyordu.

— Biraz daha yürüyelim, dedi.

Tasalıydı Eli. Yürürken elini Silvi'nin koluna götürdü, ama olmadı. Belki de adımlarını birbirine uydurmadıkları içindir. Belki de. Silvi, mantosunu tutup kaldırdığı için, kolunu uzatmamıştır da ondan.

Silvi gizlice hep bakıyor, Eli'yi anlamağa çalışıyordu. Önemli, ağır bir şey olduğunu sezmişti. Söyletmeğe yardım için:

— Nereden geliyorsun? diye sordu.

— Paris'ten.

Yağmurdan rahatsız oluyordu da onun için konuşamıyordu. Ama neden rahatsız oluyordu yağmurdan? Yağmur neden engel oluyordu konuşmasına? Bunu kendi de anlayamıyordu. Bir fenerden ancak on metre kadar ötede büyük bir kapı gördü, üstü örtülü bir kapı, oraya sürükledi Silvi'yi. Ama öpmeydi. Boynuna sarılmadı. Zaten kadının kürkünün her tüyünde bir damla su vardı.

Her tarafa baktıktan sonra cebinden bir avuç kâğıt para çıkardı, Silvi'ye gösterdi, kadının yüzüne de üzüntülü üzüntülü bir baktı.

Hemen anlamadı Silvi. Ellerini banknotlara götürdü:

— Çok var mı? diye sordu.

— Yüz bin...

Silvi, Eli'nin yüzüne değil paltosuna bakıyordu.

— Trende mi?

İyice göremiyorlardı birbirlerini. Pus, fenerin çevresinde bir sivrisinek bulutunu andırıyordu. Yanlarında bir oluktan su akıyordu.

— Evet... Van der Şey'i...

Silvi başını kaldırdı, şaşmıştı, ama çok değil. Bir soru vardı gözlerinde.

— Evet, dedi Eli, elini de bir İngiliz anahtarı sıkıyormuş gibi cebine götürdü.

Gözlerini çevirmişti Silvi'den. Kadın:

— Yürüyelim, dedi.

Ayak sesleri sokakta, hepsi de bir yükseklikte evler arasında cınlarken Eli:

— Gazeteler yazmıştır elbette, dedi.

— Sen okumadın mı?

Eli başile hayır der gibi bir işaret yaptı. Anladı Silvi. Eli gazete almağa cesaret edememişti. Lüzum, yoktu konuşmasına, Silvi biliyordu onun niçin geldiğini: ihtiyacı vardı Silvi'ye de onun için. Şimdi kendisinden bir cevap beklediğini de biliyordu. Düşünceli düşünceli:

— Sınırlar kapalıdır, dedi. Daha hızlı yürüyelim. Şurada bir ışık görünüyor, bir kahve olacak...

Eli, kolları sarkık, gitti kadının arkasından. Silvi, düşünüyordu. Yalnız o kahve ışığının görüldüğü meydana varmadan bir durdu:

— Birazını ver bana, dedi.

Eli bir cebindeki paranın hepsini, yani alabildiğinin aşağı yukarı yarısını, uzattı kadına. Silvi, kâğıtları çantasına koydu. Gayet sakın bir tavırla:

— Fransız parasıymış, dedi.

Sessiz, تنها bir kahveye vardılar. Ortada iki bilardo masası vardı, ama kimse yoktu o masaların başında. Kahveci, yarı inmeli bir adamla bir pencere önüne oturmuştu, karısı da tezgâh başında örgü örüyordu.

— Girelim...

İçerisi o kadar sakindi ki bir ailenin rahatını kaçırmış gibi bir tuhaf oldular. Ta dipte, bilardo masalarının arkasında bir yere oturdular. Kahveci içini çekerek kalktı yerinden, onlara doğru geldi. Silvi iki kahve ısmarladı.

Artık hep o buyuracaktı. Kendiliğinden olmuştu bu. Eli paltonun yakasını kaldırmış, yere talaşın çizdiği çizgilere bakıyordu. Kadının ayağa kalktığını gördü, niçin kalktığını düşünmedi bile. Silvi bir masaya doğru yürüdü, o masanın üzerinde cilâlı değneklerle geçirilmiş gazeteler duruyordu.

Kahveci kahveyi getirmiş, fincanlara sessizce koyuyordu. Gümüş cezveden damla damla döküldü kahve. Yarı inmeli müşteri, oturduğu yerde burnunu sildi.

Silvi yerine oturmuş, gazeteyi okuyor, sayfaları hışırdatarak çeviriyordu.

— İki şeker koy benim fincanıma.

Eli koydu şekerleri, kendi de halini belli etmemek için kahvesini içti. Silvi:

— Ver kahvecinin parasını, dedi.

Kahveci uzaktan bakıyor, bu saatte o kadınla erkeğin niçin geldiklerini düşünüyordu. Silvi kalktı ayağa. Eli de onun arkasından. Sokakta Silvi önce nerede olduklarını bir araştırdı, sonra şehre doğru yürüdü. Eli:

— Ne yazıyor gazete? diye sordu.

— Kontrolör anlatmış seni. Ama sana iyice bakmamışmış, yalnız paltonun sarı olduğuna dikkat etmiş...

Eli, birdenbire bir fenalık duydu paltosunun içinde, gözetleyen var mı diye tasalı tasalı çevresine bakındı.

— Konuşmandan bir yabancı olduğunun anlaşıldığını da söylemiş, ama nereli olduğunu anlayamamış...

Eli hem yürüyor, hem de paraları, çakısını paltonun cebinden çıkarıp ceketinin cebine koyuyordu. Bir arsanın yanından geçiyorlardı, durdu, Silvi'ye baktı:

— Buraya mı? dedi.

— Burada bulurlarsa, senin Brüksel'de olduğunu anlarlar. Kanala kadar gidip oraya atmalı.

— Nerede kanal?

— Şehrin öbür ucunda.

Tramvay geçen bir sokaktaydılar şimdi, tramvay müşterileri, camlı bir köşkte gibi, sakın sakın oturuyorlardı. Silvi'nin yürümesi gittikçe güçleşmişti:

— Bir taksiye biner, gideriz, dedi.

— Olur mu öyle?

— *Aklıma bir çare geldi benim. Görürsün sen de...*

Eli bir taksi çağırdı, şoföre dikkatli dikkatli bakarak:

— Kambr Korusu'na, dedi... Yavaş gidin...

Görenler, Silvi ile kendisinin gezmeğe çıkmış iki âşık olduğunu sanırlar, o kadar işte. Her yanı gıcırıyordu arabanın, ikisi de hiç konuşmuyor, kımıldamıyorlardı. Eli paltosunu çıkardı.

— Su var mı orada? diye sordu.

— Koca bir havuz var... Ama paltonun ceplerine taş doldurmalı ki ta dibe gitsin...

Bütün koruda başka kimse yoktu herhalde, büyük büyük ağaçlardan su damlıyordu. Silvi pencereye vurdu, otomobil durdu:

— Birkaç dakika bekleyin bizi burada.

Şoför bir durumsadı, eğildi, bir şeyler fısıldadı. Eli duymadı onun ne dediğini. Kadınla birlikte uzaklaştıktan sonra:

— Ne dedi? diye sordu.

— Siz kalın arabada, ben giderim, dedi.

Gülümsemediler bile. Taş arıyorlardı. Bir gören olursa aklına bir şey gelmesin diye Silvi Eli'nin koluna girmişti. Eli'nin ayağı bir taşla çarptı:

— Al onu yerden..

Koru serindi, Eli titriyordu:

— Birkaç taş daha bulmalı... Sen tut beni... Bakıyordur bize...

Havuzun çevresindeki parmaklıktan atladılar. Aşağı doğru iniliyordu. Eli, paltosunu mümkün olduğu kadar uzağa atmak

için eğilmişti. Silvi de elini tutuyordu. Paltonun suya değmesi hafif bir şırırdama çıkardı, o kadar. Ama ikisi de korktular: şoför biri kendini öldürmeğe kalktı sanır da geliverirse!..

Yeniden yola düzüldüler. Eli önden gidiyordu. Kadın da sakinleştirmeğe çalışıyordu onu:

— Hızlı yürüme öyle... Böyle koşarsak bizi sevişmeğe geldi sınırlar mı hiç?

Otomobile bindikten sonra sordu:

— Üşüyor musun?

— Üşüyeyim, zararı yok...

Dudakları morarmıştı Eli'nin. İkide bir vücuduna da bir ürperme geliyordu. Boyuna da Silvi'nin ıslak kürküne sürünüyordu. Silvi yavaşça:

— Sen şimdi bak ne yapacaksın, dedi. Trene biner. Şarlrua'ya gidersin...

Eli istemiyordu bunu:

— Hayır, dedi, trene binemem!..

Korkuyordu tren yolculuğundan, bıkmıştı da artık. Silvi:

— Peki, dedi, trene binme. Ama git Şarlrua'ya, nasıl gidersen git. Lavö Sokağı'nda, 53 numaralı ev bir pansiyondur, kiralık döşeli odalar vardır orada. Odalardan biri şimdi boş.

Eli şaşarak baktı Silvi'ye, ama bir şey sormadı. Silvi:

— Bizim ev orası, dedi. Anneme söylersin seni benim gönderdiğimi. "Memleketimde politika ile uğraştım, onun için adımın polise bildirilmesini istemiyorum," dersin. Üç aylık parayı da peşin verirsin. Annem parayı alınca razı olur..

Gene şehre varmışlardı, şoför nereye götüreceğini sormak ister gibi dönüp baktı. Silvi:

— Merry Grill'e, dedi.

— Ben bu kılıkta nasıl girerim oraya?

— Sen gitmezsin, ama ben gideceğim. Randevum var orada.

Eli sesini çıkarmadı, bir çocuk gibiydi, her ne denirse uymağa razıydı.

— Sen Brüksel’de mi kalıyorsun? diye sordu.

— Evet, ama seni görürüm.

Düşünüyordu Silvi, alnında bir çizgi belirmişti:

— Bak ne söyleyeceğim! dedi. Anneme söyleme seni benim gönderdiğimi, daha iyi olur. Beni tanıdığını bilmelerine hiç lüzum yok... Para vereceksin ya, yeter.

— Ben senden nasıl haber alırım?

— Arasına Antuanet’e mektup yazarım ben... Antuanet benim kardeşim... O da mektubu sofrada anlatır. Sen yemeklerini de onlarla yiyeceksin...

Taksi durmuştu. Barın kapıcısı elinde kırmızı bir şemsiye ile geldi. Eli otomobilin ta dibine büzülmüştü, görülmüyordu bile. Silvi:

— Oruvuar! dedi.

Öpmedi. Öne eğilmiş, sadece elini tutup sıktı.

Kadın indikten sonra Eli şoföre:

— Güney Garı’na, dedi.

Başka bir adres bilmiyordu ki!

Silvi, yüksek ökçeli ayakkapları üzerinde dikilmiş, kürküne sımsıkı bürünmüş, kapıcının şemsiyesi altında kaldırıma geçiyordu. Cazın sesi işitiliyor, yukarı kat perdelerinin arkasında bir takım gölgelerin gelip gittiği görülmüyordu. Silvi kaldırıma varınca başını çevirdi, gülümseyerek elini salladı, otomobil hareket etti.

Yapayalnız kalmıştı Eli, paltosu da yoktu, otomobilin içinde cırlıçplakmış gibi geliyordu kendisine. Güney Garı’na vardılar, tek ışık vardı orada, şoför dönüp:

— Gar kapalı, dedi.

— Zararı yok...

Korktu Eli, cebinde binliklerden başka pek az para kalmıştı da onun için. Her yanını araştırdı, şoförün parasını verecek kadar ufaklık çıktı. Ama artık sabaha kadar para harcıyamazdı. Bir yere giremeyecek, yiyemeyecek, içemeyecek...

O kadar üşüyordu ki nezlesini bile unutmuştu. Yürüyordu. Bazan bir kapıya sırtını dayıyor, ama bir ayak sesi duyar duymaz gene yürümeğe başlıyordu. Başka başka mahallelerde dört saat gördü, durmaksızın birinden birine gidiyor. Ortalık ışıyınca kadar kaç kere gidip geleceğini hesap ediyordu. Kendi ayak seslerinden başka bir yoldaşı yoktu, ama bu da eğlendiriyordu onu, her sokakta bir değildi de onun için. Şosenin darlığı, genişliği, evlerin yüksekliği, belki taşların cinsi, ayak sesini de başkalaştırıyordu.

Silvi şimdi dans ediyordur. Ama bir kıskançlık duymadı Eli. Barda olduğunu biliyordu onun. Gidip kapıda onun çıkmasını bekleyebilirdi. Aklına gelmedi bile.

İlk tramvayın geçtiğini görünce biraz rahatladı. Saat yediyi bulunca da, Bruker Meydanı'ndaki taksilerden birine doğru yürüdü:

— Beni Şarlrua'ya götüreceksiniz, dedi.

Üç gündür tıraş olmamıştı. Ceketinin omuzları ıslaktı, yağ-murdan pantolonunun ütüsü de bozulmuştu. Şoför önce bir durumsadı, sonra: "Talihimize!" der gibi:

— Peki, dedi.

Kar yoktu artık. Kapkaraydı kırlar, tarlalar. Ne varsa hepsinden bir rutubet sızıyordu. Yolda kimse ile karşılaşmadılar. Şarlrua'ya girince Eli:

— Bir yerde duralım da bin franklık bozdurayım, dedi.

Saat dokuza geliyordu. Mağazalar açılmıştı, ama şehir de, kırlar gibi, uyuşmuştu sanki, cansız cansız yaşıyordu. Işıқта bile bir donukluk vardı, dükkânların çoğunda lâmbalar yanıyordu.

— Siz önce beni bir berbere götürün...

Berber bin franklık bozamadı, gitti, karşıda Halkevi'nde bozdurdu. Taksi parasını aldı, uzaklaştı. Berber, Eli'ye bir üstlük giydirdi. Eli aynaya baktı, gözlerinin kıpkırmızı olduğunu gördü.

— Buralı değilsiniz siz, yabancısınız. Sizin para bizimkinden yüksek! Saçlarınızı da keseyim mi?

Caddeden kamyonlar geçiyordu. Berberin parmakları cıgara-dan sararmıştı. Sabun kokusu tütün kokusuna karışınca Eli'nin midesini bulandırdı. Berber:

— Çok yabancı vardır burada, dedi. Hele öğrenciler! Fabrikalarda, kömür ocaklarında staj yapmağa gelirler. Ama şimdi hepsi de fukara. Ne yapalım? Bütün dünyada buhran var... Friksiyon da yapayım mı?

Eli koltuktan kalkınca aynaya baktı, acıdı kendine. Sakalının, saçlarının kesilmesi yüzüne bir tazelik, güzellik vermemiş, tam tersine, benzinin uçukluğunu, perişanlığını büsbütün meydana çıkarmıştı. Ayna da iyi bir ayna değildi belki! Eli, burnunun eğri olduğunu şimdiye kadar bilmezdi. Üst dudağı da alt dudağından çok inceymiş!

— Lavö Sokağı uzak mıdır buradan?

— 3 numaralı tramvaya binerseniz, tam bizim kapının önünde durur. Sizi doğru götürür oraya.

Yağmur hâlâ yağıyordu. Hep o incecik, çiseler gibi yağmur... Tramvay geldi, boştu, Eli içeri girip oturmadı, sahanlıkta durdu. Biletçi Lavö Sokağı'na geldiklerini bildirince indi, hepsi de birbirine benzer evler arasından yürümeğe başladı.

Bir kadın, yağmura aldırıyor, arkasını sokağa dönmüş, eğilmiş, bir evin eşiğini yıkıyordu. Eli gözlerini kaldırıp baktı 53 numaralı evdi orası.

— Affedersiniz... Madam Baron'u görmek istiyorum...

— Benim.. Buyurun.

Madam Baron, bezi sağ eline almış, Eli'yi tepeden tırnağa süzdü.

— Oda için gelmiştim...

Pencereye mühür mumu ile yapıştırılmış ilânı gösterdi. Kadın:

— Girin içeri, dedi. Mutfakta bekleyin beni...

Koridor yeni yıkanmıştı, sarı, kırmızı taşlar parlıyordu. Kamış portmantoda üç erkek paltosu ile bir yağmurluk asılıydı. Eli, mutfağın camlı kapısına vurdu. Bir erkek sesi:

— Giriniz! dedi.

Ayaklarını fırına sokmuş bir delikanlı, bir şeyler sorar gibi baktı Eli'nin yüzüne. Sofrada başka bir öğrenci daha vardı: mavi çizgili pijaması ile oturmuştu, saçlarına da briyantın sürmüştü. Daha yeni tıraş olmuştu. Ekmeğine yağ sürüyordu.

— Oturunuz. Oda için mi geliyorsunuz?

Koridorda Madam Baron tahta kunduralarını çıkarmış, ellerini önlüğüne kuruluyordu. Yukarı kattan sesler işitiliyordu. Bir hareket, bir canlılık vardı bütün evde, Eli'nin daha bilmediği bir hayat...

— Buyurun, dinliyorum.. Paltonuz yok mu?

— Anlatırım... Eşyamı...

— Demek siz Şarlrua'da oturuyorsunuz?

— Brüksel'den geldim...

Âdeti gereğince, bir fincan kahve uzattı Madam Baron. Sonra kapıyı açıp bağırdı:

— Antuanet!.. Bir bakıver öndeki oda temiz mi?

Bir an yerinde durmuyordu Madam Baron. Hem konuşuyor, hem de sobayı dolduruyor, bir kulplu tencereyi sallıyor, şeker hokkasına şeker koyuyordu.

— Bay Valesko, aşağıya pijamayla inmeyin diye kaç kere söyledim size... Siz de biraz çekilin. Bay Moiz... Siz ikiniz böyle ayaklarımın arasında dolaştıkça ben nasıl pişiririm yemeğimi?

Kapı açıldı. Antuanet girdi içeri. Eli'nin gözlerinin içine baktı. Yünden örülmüş kara bir elbise vardı arkasında. Düşük düşüktü omuzları. Küçücük memelerinin arası pek açıktı. Kalçaları da daha biçimini bulamamıştı. Kısacası, daha olgunlaşmamış bir kızdı Antuanet. Çorapları dizlerinin üzerine düşmüştü. Çilli yüzünün üstünde kıpkızıl, gür saçları vardı.

— Günaydın demeği bilmez misin sen?

Antuanet omuzlarını silkti. Valesko'nun saçlarını uzaktan kokladı, sonra fısıldar gibi:

— Yosmalar gibi koku sürünen erkekleri sevmem ben, dedi.

Eli'ye gizlice, belli etmemeğe çalışarak bakıyordu. Madam Baron:

— Odayı görmek istiyorsanız, buyurun, dedi. Ayda üç yüz franktır. Elektrikle kömür parasını da ayrı alırım. Şimdiden söyleyeyim, kadın istemem ben evde, buraya kadın getiremezsiniz.

Eli'ye yol göstermek için dışarı çıktı, ilk odanın kapısını açtı. Yerler yeni oğulmuş, cilâ kokuyordu. Pembe çiçekler vardı duvar kâğıdında. Karyola pirinçtendi, üzerine de süslü bir örtü örtülmüştü. Eli sapsarı kesildi, başı dönmüştü.

* * *

Saat akşamın yedisi olmuş, bütün ev halkı yemek için mutfığa toplanmağa başlamışlardı, Eli ise dudakları yarı açık, saçları alnına yapışmış, hâlâ uyuyordu.

IV

Mösyö Domb'un teneke kutusu ile gelip Eli için hazırlanan yere oturduğunu görünce Madam Baron'un tepesi attı: yeni bir peçete koymuştu oraya, çatalı bıçağı da özenerek yerleştirmişti:

— Sizin yeriniz değil orası, dedi, Mösyö Eli'nin yeri!

Mösyö Domb uzun, sarışın, zayıf ve mavi gözlü bir Lehli idi. Pek meraklıydı üstüne başına, hep bir törene gider gibi giyinir, hep bir törendeymiş gibi konuşurdu. Şimdi olduğu gibi, bisküvi kutusu koltuğunun altında, bundan sonra sofrada nereye oturtulacağını bilmediği için canı sıkkın olduğu anlarda bile o ağırlığını, kibarlığını bırakmazdı.

— Nereye oturayım ben?

Geniş değildi mutfak, soba da çok yer dolduruyordu. Sofranın ucu, tabak dolabının yanındaki yer, Mösyö Baron'un yeri, yalnız Mösyö Baron için hasır koltuk konulurdu.

Ötekiler geldikleri zaman nereyi açık bulurlarsa oraya otururlardı. Biribirlerini beklemezlerdi bile. Mösyö Baron'un her gün ne vakit geleceği belli olmazdı, trenine göre, kimi erken kimi de geç gelirdi. Madam Baron onu yedirmek için boyuna soba ile sofrası arasında dolaşır, bazan bir iskemleye ilişip bir lokma da kendi

ağızına atardı. Antuanet ise dirseklerini dayayıp pansiyonerlerle şakalaşırdı.

Öğle yemekleri biraz daha düzenli geçerci, herkesin yemeğini Madam Baron verirdi de onun için.

Akşamları pansiyonerler kendi yemeklerini kendileri getirirlerdi. Her birinin birer teneke kutusu vardı, içine ekmek, tereyağı, jambon, peynir korlardı. Hepsi kahve cezvelerini, çaydanlarını da indirirlerdi aşağı.

Mösyö Domb, kendisinin kaç kere oturduğu o yere konan tabağı, çatala bıçağı ters ters bakıyordu. O evde hiç görölmüş şey değildi bu! Hiç kullanılmayan pembe çiçekli tabaklar çıkarılmış, küçük küçük tabaklara sucuk, sardalya, çiroz konulmuştu, yani şaka değil, gerçekten ordövr!..

Mösyö Baron bile ekmeğini kahvesine batırıp yerken tuhaf tuhaf süzüyordu o manzarayı. Karısı farkına vardı, onun tabağına da üç çiroz koydu. Kurularak konuşuyordu:

— Bay Eli tam pansiyoner, dedi, bütün yemeklerini ben hazırlayacağım.

Mösyö Domb tavaşını ocağı koyuyordu:

— Yahudi o! dedi.

— Ne biliyorsunuz Yahudi olduğunu? Siz herkesi Yahudi sanıyorsunuz, her yanda Yahudi görüyorsunuz.. Yahudi olsa bile size ne?

Mösyö Domb teneke kutunun dibini sinirli sinirli araştırıyordu:

— Gene neniz eksik sizin?

— Yağım yok...

— Peki, bugünlük de vereyim, sonra alırım sizden, ama bilin ki son defadır bu. Her gün bir şeyiniz eksiktir sizin! Siz de Bay Moiz gibi yapsanıza!

Mösyö Domb tavaya biraz yağ koydu, bir yumurta kırdı, Madam Baron da koridora çıkmış bağıyordu:

— Bay Moiz!.. Bay Moiz!.. Yemek vakti...

Bir tanecik yumurtasını pişirmeğe çalışan Mösyö Domb ocağın üstündeki kotlete, patates tenceresine, frenk lâhanası tenceresine sözde tiksinierek göz gezdiriyordu. Hepsi de yeni pansiyoner için onların.. Antuanet'in yanına oturdu:

— Hangi fakülteye yazılmış o bay? diye sordu.

— O bay çoktan bitirmiş fakülteyi.

Bay Moiz de indi aşağı. Saçları karışık, sabahtan beri beyaz kâğıt üzerinde küçücük küçücük harflere bakmaktan gözleri şişkindi. Bir Leh Yahudisi'ydi Moiz, Annesi Vilna'da hizmetçilik edermiş, para gönderemezdi oğluna, Moiz'e bir Yahudi Hayırsevenler Derneği bakardı.

Moiz de bir göz attı Eli'nin yerine, o da nereye oturacağını bilemiyordu. Mösyö Domb'un yanına oturamazdı. Hoşlanmazdı Mösyö Domb ondan, hiç konuşmaz, görmezlikten gelirdi. Madam Baron ise pansiyonerleri arasında en çok onu severdi.

— Buraya oturun, Bay Moiz, dedi. Belli, siz gene söndürmüş-sünüz sobanızı.

Bilirdi Madam Baron: parasızlığındandı Moiz'in odasında ateş yakmaması. Delikanlı paltosuyla çalışırdı, bazan da yorganına sarınırdı. Mutfağa indiği zaman hep buz gibi olurdu elleri.

— Su koydum sizin çaydana.

Moiz yumurta pişirmedi, sadece yağla ekmek yedi. Moiz'in çorap giymediğini bir Madam Baron bilirdi, kiracılarının eşyasını karıştırmak âdetiydi onun için. Eli'yi düşündü:

— Hâlâ uyanmadı mı acaba? dedi.

Mösyö Domb homurdandı:

— Herhalde acayip bir adam o!

— Kuzum, karışmayın siz herkesin işine! Kimi görseniz, mut-lâka bir kusur bulup yerersiniz! Siz Lehliler herkesten üstünsünüz sanki!

Koridora çıktı, her zaman öyle bağırmak âdetiymiş gibi seslendi:

— Bay Eli!.. Bay Eli!.. Yemeğe buyurun!..

Plutark Valesko daha gelmemişti, ama o hep öyle geç gelirdi. Şehirde bir metresi varmış, herkes bilirdi bunu.

Madam Baron içini çekerek:

— Bay Eli de Yahudi'ymiş, dedi.

Moiz hemen:

— Evet, ama o Doğulu Yahudi, dedi. Bir değil bizimle.

— Neden?

— Zor olur anlatmak, ama bir değil.

— Evet, o esmer, sizse sarışınısınız...

Koridordan ayak sesleri duyuldu. Camlı kapıya vuruldu. Eli Nagear girdi içeri, mutfağın ışığı, öyle daracık bir yere o kadar insan toplanmış olması gözlerini kamaştırdı, âdeta sersemleştirdi. Madam Baron:

— Kiracılarımın hepsile tanıştınız değil mi? dedi. Kocamı prezante edeyim size: Devlet Demiryolları mamurlarındandır kendisi.

Mösyö Baron ayağa kalktı, bir töreni yerine getirirmiş gibi ağır ağır elini uzattı, kır bıyıklarını sıvazladı. Yakalığını çıkarmıştı, boynunda bakır bir düğme görölüyordu.

— Buyurun, oturun, Bay Eli... Acıkmışsınızdır... Bir şey yemediniz sabahtan beri...

Eli sofraya, Mösyö Baron'un tam karşısına oturdu. Yerini bulmuş gibi bir hali vardı. Domb, ekmeğini bitiriyor, Eli'ye bakmıyordu. Antuanet de Eli'nin gözlerinin altındaki halkaya dikmişti gözlerini. Moiz:

— Siz İstanbullusunuz, değil mi? dedi.

— Dedelerim Portekiz'den gelmiş. Ben İstanbul'da doğdum. Siz Lehli misiniz?

Mösyö Domb, millî marşı çalınmış gibi dimdik doğruldu:

— Ben Lehliyim, dedi.

Tam o sırada Valesko da kapıyı birdenbire açıp girdi içeri. Onun girmesile bir lavanta kokusu, biraz da serinlik yayıldı mutfığa.

— Geç mi kaldım?

— Geç kalmadığınız gün var mı sizin?

Yeni pansiyonerini başköşeye, türlü türlü yemekler önüne kurulmuş olduğunu görünce bir durdu. Ocağa pişen etin, sebzelerin kokusunu kokladı, “Nedir bunlar?” diye sorar gibi başlar üzerinden bir baktı Antuanet’e.

— Haydi, oturun sofraya.

Mutfak çok sıcaktı. Yağlıboya duvarlar da ışıktan parıl parıl parlıyordu. Sofrada dirsekler bitişmişti biribirine. Moiz’in teneke kutusu Eli’nin ordövr tabağına değiyordu, Domb da Valesko’ya yer açmak için biraz daha Madam Baron’a yaklaştı.

Valesko cebinden bir paket çıkarmıştı, çeşit çeşit sucuk vardı o pakette. Valesko’ya memleketinden gönderilen para öteki pansiyonerlerin ellerine geçenden çoktu da onun için. Zaten Valesko parasız kaldı mı, borç almanın çaresini de bulurdu.

— Romanya’ya hiç gittiniz mi?

Eli:

— Bir yıl kaldım Bükreş’te, dedi.

— Ne güzel memleket, değil mi?.. Hele Köstence!.. Burada ne yaz belli, ne kış! Bütün yıl çamurdan kurtulamıyor insan...

Madam Baron:

— Burayı beğenmiyorsanız, ne diye oturuyorsunuz?. Sizi tutan mı var sanki? dedi.

— Kızmayın, efendim, kızmayın... Bir de baya sorun... Bay Nagear, değil mi? Bir sorun ona, Romanya hiç benzer mi buraya?.. Orada her şey de ucuzdur... Birkaç santim* verdiniz mi, bir piliç alırsınız...

* (Fr.) *Centime*. Frankın yüzde biri, kuruş. (ed. n.)

Eli'nin kan çıkmıştı yüzüne. Çatalların, tabakların gürültüsünden, herkesin konuşmasından serseme dönmüştü. Bir parçacık kımıldayamıyordu yerinden: sağına kımıldasa Valesko'ya, soluna kımıldasa Moiz'e çarpacak... Düşünemiyordu bile..

Sofraya, teneke kutulara, ekmek dilimlerine, kahve fincanlarına gözlerini dikmiş bakıyor, önüne konan eti, sebzeleri ağır ağır yiyordu. Madam Baron:

— Ne içersiniz siz? diye sordu. Âdetiniz nedir?

— Bizim orada rakı içeriz, ama siz bilmezsiniz onu. Su içeyim...

İştahsız iştahsız yiyordu. Yanıyordu burnu. Pek sıcak bir banyodaymış gibi şakakları vuruyordu. Mösyö Baron yemeğini bitirmişti, saz koltuğunu itti, bir gazete açtı.

Kimsenin kimseye aldırdığı yoktu, herkes sanki bir başınaymış gibi yaşıyordu orada. Baba bir yanda piposunu göğsüne dayamış içerken, Antuanet de ocağın bir köşesinde, bulaşığı yıkamağa başlamıştı.

Eli düşünmüyordu Van der Şey'i! Silvi'yi, bütün gençliğini o evde geçirmiş olan Silvi'yi bile düşünmüyordu.

Doğrusu, acayip acayip şeyler geçiriyordu aklından. Öteki pansiyonerlerden daha yaşlı olduğunu, tam pansiyoner olduğu için onların gördüğünden daha çok saygı göreceğini düşünüyor, buna seviniyordu.

— Yemekten sonra peynir yemek âdetiniz midir?

— Yerim, ama bugün çok doydum, yiyemeyeceğim...

Madam Baron yalnız sekiz yüz frank istediği halde o bin frank vermişti, desteden çıkardığı yepyeni bir binlik...

— Üstünü gelecek ayın hesabına yazarsınız.

Gazeteyi tersinden görüyordu. Küçük bir gazete, *Şarlrua Gazetesi*, sert bir kâğıda basılmış, yazıları da koca koca...

Madam Baron, her zamanki gibi, oturmuyor, boyuna dolaşarak yiyordu yemeğini. Eli'ye o hizmet ediyordu:

— Etinizi bitirmeyecek misiniz? Beğenmediniz mi?

— Teşekkür ederim, çok iyi olmuş... Ama bir türlü geçiremedim gribimi...

Mösyö Baron:

— Evet, dedi, her yerde grip var. Şimdi gazetede okudum, Londra'da da ölümler, geçen haftakine nispetle, yüzde otuz artmış...

Sakindi Mösyö Baron. Piposunun dumanını üfledikçe pos bıyıkları titriyordu. Antuanet:

— Katili yakalamışlar mı? diye sordu.

Eli biliyordu o sorulan katilin kendisi olduğunu, gene de bir kılı kıpırdamadı. Başını kaldırdı, o da ötekiler kadar merak etmişti, daha çok değil.

— Daha yakalanmamış... Ama izini bulmuşlar, yakında ele geçireceklermiş... Bankada, Van der Kruyssen'in aldığı banknotların numaralarını bulmuşlar.

Mösyö Baron çevresine bir baktı, sanki büsbütün başka bir adam olmuştu, rahat rahat piposunu içen Mösyö Baron gitmişti de yerine, Belçika Demiryolları'nda kompartımandan kompartımana gidip biletleri zımbalayan memur gelmişti.

— Çok kimseler tehlikesiz olduğunu sanırlar bizim mesleğin! dedi. Ama görüyorsunuz: o katil şef-dö-treni de öldürebilirdi...

Eli'nin dudaklarında bir gülümseme belirdi, hemen geçti, ama Mösyö Baron farkına varmıştı, canı sıkıldı:

— Doğru söylüyorum! dedi. Hiç aldırmadılar bu tehlikeye, bizim emeklilik yaşımızı da altmışa çıkardılar... Sanki rahat bir iş bizim gördüğümüz iş!..

Eli'nin gülümsemesi istemeyerek olmuştu, bir sinir gülümsemesi idi. Hem Mösyö Baron'un dediğine gülmemişti ki o! Madam Baron'a bakmış, yüzünde bir şüphe, hafif bir şüphe belirmediğini görmüştü, bir şüphe bile değil, sadece bir çekinme, akla

öyle gelip geçiveren bir düşünce... Anlamıştı Eli, Madam Baron binliği hatırlamıştı. O binlik herhalde daha bozdurulmamıştır, evdedir...

— Kahve içer misiniz?

Binliklerden ancak ikisini harcamıştı Eli: biri berberin Halkevi'nde bozdurduğu binlik, biri de Madam Baron'un sekize katlayıp çantasına yerleştirdiği.

— Teşekkür ederim, akşamları kahve içmem hiç...

— Ölünün üzerinde kaç vuruş izi bulmuşlar, biliyor musunuz?

Tam on sekiz tane!

Eli de ötekiler gibi şaşıtı buna.

— İngiliz anahtarı ile on sekiz kere vurmuş adamın başına! Bir makineci, herhalde öyle âletleri kullanmasını bilir bir adam olduğunu sanıyorlar. Pasaportlara bakan polis memuru, Felemenklinin karşısında oturan adamın hangi devletin uyruğu olduğunu hatırlamıyor. Trende on beş kadar yabancı varmış. Ya bir Yunan, ya bir İtalyan olduğunu sanıyor.

* * *

Madam Baron fırından, Eli için hazırladığı kremayı çıkarıyordu. Ötekiler bitirmişlerdi yemeklerini, Domb hemen hiç konuşmamıştı o akşam, kutusunu kapattı, kalktı, âdeta bir asker selâmı vererek çıktı. Valesko:

— Pek öfkeli bu akşam! dedi.

— Neden?

— Yeni bir pansiyoner var da onun için, hem bu yeni pansiyoner kendisinden önemli, üstün. Bundan başka siz de bir Yahudi'siniz, nefret eder Yahudilerden.

Kızının yıkayıp verdiği tabakları kurulayan Madam Baron:

— Ben kimseden nefret ediyor muyum? dedi. Bir insan başkalarına kötülük etmesin de hangi millettense olsun... Harpten önce bir Rusla bir Lehli vardı burada... İki yıl oturdular bu evde, bir kere olsun birbirlerine selâm vermediler. Öyle insanlar!.. Antuanet bir tabla götür Bay Eli'nin önüne.

Mösyö Baron okuyordu. Çıtırdıyordu piposu. Eli, dirseklerini sofraya dayamış, cıgarasını içiyordu, sıcak bir rahatlık yayılmıştı vücuduna, bu da nezleden, ateşten olacak. Damarlarında kanın çarptığını duyuyordu. Burun deliklerinde hiç geçmeyen bir gıdıklanma vardı, boğazı da acıyordu, tütünün her zamanki tadını bulamamıştı.

Madam Baron'la kızı, çinko leğende tabakları yıkarken hayli gürültü ediyorlardı. Moiz örtüye bakıyor, Valesko da Eli'nin ikram ettiği Doğu cıgarasını içiyordu.

— İstanbul'da biz çok daha geç yeriz akşam yemeğini.

— Kaçta yersiniz?

— Dokuza, ona doğru.

Madam Baron:

— Neler yersiniz? diye sordu.

— Her şey yeriz... Küçük küçük ordövrlerimiz vardır, meze deriz onlara... Sonra kuzu yeriz, sebze yeriz, sebzemiz, yemişimiz boldur...

— İyi pişirirler mi yemekleri?

— Çok iyi pişirirler.

Yola çıkmasından bir gün önce arkadaşlarıyla birlikte Abdullah Efendi lokantasında tabakların ağırlığı ile âdeta bükülen tezgâhın yanında yediği yemeği hatırlıyordu. Yavaşça:

— Bizde meselâ yaprak dolması yaparlar, dedi.

— İyi bir şey olmasa gerek!

Abdullah Efendi lokantasında herkesin elini sıkardı. Yola çıkacağını söyleyince bütün tanıdıkları: "Talihli adamsın sen!" demişlerdi.

— Ne dil konuşurlar sizin orada?

— Fransızca.

— Başka dil yok mu o memlekette?

— Var, Türkçe var. Ama yüksek muhitlerde hep Fransızca konuşulur.

— Acaip şey.

Antuanet gizlice süzüyordu Eli'yi. Daha bir fikir edinemediği bunun için de canı sıkıldığı belliydi. Eli içini çekerek:

— Beyoğlu'nda gece geç vakte kadar dolaşılır, dedi. Çok yumuşaktır İstanbul'un havası. İnsan eş dostla buluşup konuşur. Sonra küçük kahvelere gider, saz dinleriz.

Valesko:

— Tıpkı Romanya'daki gibi, dedi. Bizim orada gece yarısı sokaklar kalabalıktır daha, burada akşamın altısındaki kalabalık kadar kalabalık vardır.

— Ertesi gün işe gitmez mi o adamlar?

Eli burnunu siliyordu, Madam Baron:

— Mendiliniz çok ıslanmış, dedi. Sizin eşyanız gelinceye kadar bizim mendillerden vereyim size. Antuanet, git babanın mendillerinden getir bir tane... Sol gözdeki mendillerden...

Eli iki binliği, şimdi Halkevi'nde olan binlikle Madam Baron'a verdiği binliği düşünüyordu. Korkusu yoktu. İçinden sadece, "Mösyö Baron gazetesini okusun, ben de isterim, gece sobada yakıveririm!" diyordu. Halkevi'nde paraların numarasına bakmak kimin aklından geçecek!

Moiz'e:

— Vilnalı mısınız? diye sordu.

— Geçen yıla kadar orada oturdum.

— Ben iki kere geçtim Vilna'dan. İkisinde de kıştı. Kasvetli yer orası.

— Bir de yazını görmeli. Yazı çok güzeldir.

— Burada ne okuyorsunuz siz?

— Kimya okurum. Bitirdim. Şimdi camcılık öğrenmek için bir yıl daha kalacağım...

Moiz'in konuşmasında hem bir saygı, hem de bir hınç seziliyordu, öyledir, Lehistan Yahudileri İstanbul'un incelmış Yahudileri ile öyle konuşurlar.

Mösyö Baron piposundan bir nefes çekti:

— Son haberlerde, dedi, katilin ya erkek, ya kadın bir suç ortağı olduğu söyleniyor. Madam Van der Kruyssen Paris'e gitmiş, ölünün memleketine götürülmesi işine kendisi bakacakmış.

— Evli miymiş?

Bir an soluğu kesilir gibi oldu Eli'nin. Hiç aklına gelmemişti Van der Şey'in evli olabileceği! Şimdi onun karısının ne biçim bir insan olabileceğini düşünüyordu.

— İşte resmi.

Kötüydü gazetedeki resim, kül rengi, pis bir şey. Gene de kadının uzun boylu, çok kibar bir hanım olduğu belliydi, fotoğrafçılardan kurtulmağa çalışırken alınmış resmi. Eli:

— Kocasından gençmiş, dedi.

Kadın otuz beş yaşlarında kadardı, daha karalar giyememişti arkasına. Antuanet:

— Buyurun, mendil getirdim, dedi.

Eli mendili aldı, burnunu uzun uzun sildi, mendili cebine kor-ken yüzü kıpkırmızı olmuştu, Madam Baron bunu gördü:

— Size iyi bir grog yapayım, dedi. Yatmadan önce iki de aspi-rin yutarsınız.

— Çok teşekkür ederim.

— Alışığımdır ben hastaya bakmağa... Sizin gibi delikanlıları kendi hâllerine bıraktınız mı, hiç dikkat etmezler kendilerine.

Otuz beş yaşındaydı Eli, gene de ötekiler gibi delikanlı sayıyorlardı onu. Moiz kalktı ayağa, selâm alarak, pek de anlaşılmaz

bir şeyler söyleyerek çıktı, odasına gitti. Madam Baron onun ayak seslerini dinledi, sonra kapıyı iyice kapadı.

— Bu delikanlı da bir tuhaf! dedi. Demin sizin bıraktığınız eti ona vermek istedim, ama kabul etmez, kibirlidir. Bütün gün yediği bir tane yumurta, biraz da ekmek...

Valesko:

— Ne diye okuyor sanki? dedi. Ne yapacak okuyacak da?

— Ya siz neden okuyorsunuz?

— Onun gibi değilim ki ben! Benim anamın büyük büyük toprakları vardır.

— Ama siz de onun gibi cebi deliğin birisiniz!

Madam Baron laf olsun diye söylüyordu, bir kötülük yoktu yüreğinde. Hem bulaşığı yıkıyor, hem de konuşuyordu. Mösyö Baron gazetesini okuyordu. Antuanet babasının arkasına geçmiş, fincanları, tabakları yerleştiriyor, ikide bir hasır koltuğu itiyordu.

— Yani kalkayım mı buradan?

— Hayır, hayır, bitti benim işim.

Madam Baron bulaşık suyunu döktü, çabucak bezini de yıkadı, sıktı. Valesko ayağa kalktı, gerindi, esnedi.

— Siz gene sokağa mı gideceksiniz yani?

— Ne yapayım? İşim var dışarıda.

— Ama bilmiş olun, gece eve dönünce gene gürültü ederseniz, yahut gene anahtarınızı unutursanız, bu evde tutmam sizi artık. Bıktım ben sizin o pis karılarınızdan...

Valesko bir göz kırptı Eli'ye. Eli bir cıgara daha yaktı. Gürültü azalmıştı, onun için de şöminenin üzerindeki çalar saatin tık tık işlemesi duyuluyordu.

— Bonsuar, Antuanet... Bonsuar, Bayanlar Baylar..

Valesko sokağa çıkmadan önce odasına gitti, kokular süründü, pudra sürdü, saçlarını taradı.

Madam Baron Eli'ye:

— Çocuk gibi şeyler bunlar! dedi. Arasına bir azarlamazsam, zehir ederler insana ev hayatını. Sizin halinizden belli, siz ağırbaşlı insansınız. Bu yaşta ne diye kalktınız da politikayla uğraştınız?..

Eli, kendisinin polise bildirilmemesini rica ederken; “Ben memleketimde politika ile uğraştım, o yüzden memleketime dönemiyorum!” demişti.

— Kim var sizin, memleketin başında? Bir kral mı var? yoksa bir cumhurbaşkanı mı?

— Bir diktatör var bizde.

Gülümsüyordu Eli. Bir kırıklık vardı bütün vücudunda, ama şikâyetçi değildi bundan, âdeta bir haz duyuyordu. O fukara evinin mutfağında geriniyor, hemen hemen tam bir rahatlık duyuyordu. Arasına Antuanet’e bakıyor, onun da gizli gizli kendisine baktığını görüp memnun oluyordu: demek ilgisini uyandırmış kızın!

Antuanet’inki hiç de hayranlık değildi. Tam tersine! Bir güvensizlik gelmişti o çocuğun içine. Eli’nin o evde yeri olmadığını anlamış gibiydi, bir o anlamıştı... Ama bu da çekindiğini, Eli’nin buyruğu altına girmekten korktuğunu göstermez miydi?

Bir türlü kalkıp odasına gitmiyordu Eli. Tabla cıgara izmaritleriyle dolmuştu. Sofra toplanmış, üzerine mavi satrançlı bir beyaz muşamba örtülmüştü. Madam Baron sobanın yanına oturmuş, ertesi gün için patates soyuyor, Antuanet çorap yamıyordu. Ya Domb’un, ya Valesko’nun çorapları... Madam Baron:

— Hiç sevmem başkalarını küçümseyen insanları! dedi... Bu eve ne kadar Lehli geldiyse hepsi de... Jerman! Sen bir şey ikram etsene Bay Eli’ye.

Mösyö Jerman Baron hemen fırladı yerinden, dolabı açıp bir şişe erik likörü çıkardı:

— Bir için de söyleyin güzel değil mi!.. Lüksemburg’dan getirdim bunu, her hafta oraya giden trende çalışırım...

Kokulu bir içkiydi o likör. Pipo kokusu cıgaraların daha hafif kokusuna karışmıştı. Bazan da yukarıdan Moiz'in ayak sesleri işitiliyordu.

— Günde on üç saat, on dört saat çalışır. Gelen mektuplar annesinin yazısı değil, o kadıncağızın okuması yazması bile yokmuş... Oğluna gönderdiği mektupları bir komşuya yazdırmış, kapıcıymış komşusu...

Böyle sürüp gidebilirdi bu, tatlı bir yaşamaydı. Eli gripin geçmesini istiyordu. Boyun tutukluğu bile bir bakıma haz veriyordu.

Lavö Sokağı, kömürden kararmış bütün o basık evlerle gözlerinin önüne geldi, demir gürültüsü, gökte kara kara bulutlar, kömür tozu...

Ama evin içinde, o aydınlık temiz mutfakta unutuluyordu bunların hepsi. Arasına Antuanet arkaya atıyordu başını, kumral kâkülleri gözlerinin üzerine düşüyordu da ondan.

Mösyö Baron erik likörünü içiyor, bıyıklarını sıvazlayarak damağını çatlatıyor:

— Nasıl? Nasıl? Nefis değil mi? diyordu. Sizin memlekette yok böylesi, değil mi?

— Bizim de çok iyi bir içkimiz vardır, rakı deriz. Bulgaristan'da, Mısır'da içilen içkiye benzer.

— Siz hep gördünüz mü o memleketleri?

— Hemen hemen bütün Avrupa'yı bilirim. Babam bütün ihracatçısıydı.

Madam Baron kocasına:

— Bay Vizer gibi! dedi.

Saygıyla söylemişti bu sözleri. Saat onu on geçiyordu. İlk Mösyö Baron esnedi, gazetesini katladı, masanın üzerine koydu.

— Müsaade eder misiniz?

— Rica ederim.

— Sizi pek ilgilendirmez bu gazete. Hep işçiler âleminin haberleri. Cam fabrikası işçileri grev sözü ediyorlarmış. Bir kadeh daha?

Eli, yanakları kızarmış, gözleri parlamış, burun delikleri şişmiş, gitgide sıcak, yumuşak bir maddeye batır gibiydi.

— Antuanet, sen bayın yatağını yaptın mı bari? Ne duruyorsun, hadi git düzelt!

Kızın şilteyi alt üst ettiği, çarşafı çektği, yorganı silktiği duyuldu.

— İyi bir uyuyun bu gece! Sabahleyin erken kalkayım demeyin. Siz yatağınıza yattıktan sonra ben grogu da, aspirini de getiririm...

Eli odasında soyunurken yalnız bir şeye üzülyordu: Madam Van der Kruyssen'in resmine... Fidan boylu bir kadın, çok kibar, çok da genç. Resim iyi bir resim değildi, ama kadının güzel olduğu belliydi.

Kapı vuruldu, sonra Madam Baron'un sesi işitildi:

— Yattınız mı?

— Bir saniye... Oldu... Buyurun...

Madam Baron bir tepsiyle girdi içeri, Eli pantolonu yerde bırakmıştı, Madam Baron onu da kaldırdı, bir iskemle üzerine koydu:

— Sıcak sıcak için bunu, dedi. Soğumasın...

V

Silvi tramvaydan indi, durak kendi evinden üç ev ötede, bir bakkal dükkânı karşısındaydı. Su birikintilerine basmamak için dikkatli yürüyordu sokakta, bir yandan da, “Acaba Madam Oris gördü de tanıdı mı beni?” diye düşünüyordu. Madam Oris, bak-kalın karısı, pencerenin arkasına gizlenir, hep dışarıyı gözetlerdi.

Silvi’nin zili çalmasına hacet kalmadı. Kapı kapalı değildi, sadece itilmiş. Girdi içeri, iki adım attı, annesini ilk odada buldu. Yatak yapıyormuş.

— Ay! sen misin? Korkuttun beni!

Madam Baron ne yaptığını pek de düşünmeden uzattı yan-ağ-ğını. Silvi de şöyle bir değdirdi dudaklarını, o kadar. Rom şişesi komodinin üzerinden kaldırılmamıştı daha, bardağın yanında duruyordu.

— Birkaç gün kalacak mısın Şarlrua’da?

Madam Baron Silvi’yi ne zaman görse bir güvensizlik duyardı içinde. Bir şey kaçmazdı onun gözünden: çanta yenilenmiş, göz-leri yorgun, düşünceli bir hali var, hepsini görürdü. Silvi:

— Hele bir fincan kahve içeyim, dedi.

Eli'nin odası olduğunu anlamıştı o ilk odanın, ama annesinden sormadı, mutfağa doğru yürüdü. Bir buğu kaplamıştı içerisini. Bir adam oturuyordu sobanın başında. Silvi az kaldı çarpacaktı ona, mutfak o kadar duman içindeydi.

— Siz böyle mi pişirirsiniz çorbayı? diye bağırdı, hemen atılıp tencereyi kaldırdı ateşin üzerinden.

Sobanın içinde kızıl kızıl korlar göründü. Silvi bir kapak arıyordu. Döndüğü zaman Moiz'i gördü: Moiz, elinde ders notları, eğilmiş selâm veriyordu.

Eli sofraya başındaydı, domuz ayağında pişirilmiş yumurtalarını yiyordu. Silvi'yi selâmlamak için şöyle bir kımlıdadı yerinden, o kadar.

— Rahatsız olmayın. Rica ederim, yiyin yemeğinizi...

Buğu duvarlara, camlara yapışuyordu. Boğulacak gibi oluyordu insan içeride, Silvi açtı kapıyı, Nagear'a da bakıyordu.

Daha yeni kalkmıştı Eli. Yıkanıp tıraş olmamıştı, sadece bir taramıştı saçlarını, yakalığını takmamıştı.

Gene başlamıştı yemeğini yemeğe, Moiz de defterini yeniden açmıştı, sanki eski bir arkadaşlık vardı aralarında, sanki ikisi de kaynaşmışlardı o havaya. Silvi hasır koltuğa oturdu:

— Hasta mısınız? Gribiniz mi var sizin? diye sordu.

— Evet, gribim var, boynum da tutulmuş.

Silvi gözlerini dikmişti Eli'ye öyle bakıyordu. Sustular ikisi de. Öyle bir susma ki Moiz dayanamadı, başını kaldırdı, bir Silvi'ye, bir Nagear'a baktı.

— Memnun musunuz buradan?

— Çok iyi bakıyorlar bana.

Silvi'nin kaşı gözü oynuyordu, belliydi, sinirlenmişti, öfkeliydi, belki Eli'ye, belki de bir türlü kalkıp gitmiyen Lehli Yahudi'ye öfkelenmişti.

— Bu evde pansiyonerler hep mutfakta oturuyor, dedi.

Moiz Kaler hiç sesini çıkarmadan kalktı ayağa, kapıyı açtı, koridorda kayboldu. Silvi vakit kaybetmek istemiyordu, hemen Eli'ye eğildi:

— Banknotların numaralarını bulmuşlar, dedi.

— Biliyorum.

Öfkeyle parladı kadının gözleri:

— Hiç tasalanmadan, istifini bozmadan söylüyorsun bunu! İştahın da kesilmiyor, yiyorsun yumurtalarını!

Doğruydu Eli'nin telâş etmediği! Farkına varmamıştı bunun, ama Silvi söyledikten sonra, telâş etmemesine kendi de şaşıtı. Terlemişti bütün gece, nezlesi büsbütün geçmiş gibiydi. Yalnız boynunun tutukluğu geçmemişti, bunun için de çekinerek oynatıyordu başını.

— Anneme aylığı peşin mi verdin?

— Tabii peşin verdim.

Silvi hışımla baktı, kalktı, büfenin üzerinde duran çorba kâsesini açtı. O kâseye çorba konduğu hiç olmamıştı, birtakım eski mektuplar, vergi kâğıdı, mavi kurdeleli bir çingirak dururdu içinde. Bir de Madam Baron'un para çantası. Silvi o çantanın içinde bin franklık Fransız banknotunu buldu.

— Ne yapacaksınız şimdi?

O andan sonra biribirlerinin dilini anlamaz oldukları belliydi. Sanki Eli'nin hiç haberi yoktu olup bitenlerden!

— Ne yapacağım? Hiç! dedi.

Silvi kapattı kâsenin kapağını.

— Bir çaresini bul, bu binliği değiştir, anlıyor musun?

Çok yükseltmişti sesini. O kadar öfkeliydi ki ihtiyatı bırakmıştı elden. Eli parmağını dudaklarına götürdü, bir iş görüp de halini belli etmesin diye maşa ile ateşi karıştırmağa başladı. Demin Moiz öyle yapıyordu da...

— Eşyalarını getirdim senin. Gar kahvesinde.

Eli fincanına yeniden kahve doldurdu, cezveyi bırakmamıştı, “Siz de ister misiniz?” der gibi baktı kadına.

Silvi, Eli’nin ayaklarındaki kahverengi terliklerin babasının terlikleri olduğunu o zaman farketti.

— Burada kalamazsın sen, dedi. Şimendifer memurlarından biri senin Belçika’ya döndüğünü söylemiş. “Ben gördüm” demiş. Brüksel’de her tarafı araştırıyorlar.

— Sen gene Palas’ta mısın?

— Sersem!

Silvi kalkıp kapıyı açtı, annesinin koridorun ta öbür ucunda, şakır şakır taşları sildiğini gördü.

— Cumartesiye ettik! dedi.

Sonra kapıyı kapayıp Eli’ye:

— Merry-Grill’de çalışan bir arkadaş beni odasına misafir etti, dedi. Ben de her şeyi anlattım ona.

— İyi marifet etmişsin!

Ayaktaydı. Eli, ocağa dayanmıştı, sırtı yanıyordu, avlu görünüyordu penceresinden, sakın, soğuk bir avlu...

— Seninki mi marifet, benimki mi, bilmem orasını. Ama sen kalkıp gitmelisin buradan.

Eli çevirdi başını, bir öğrenci gibi:

— Param yok ki benim! diye fısıldadı.

— Benim umurumda değil senin paran yoksa... Al! Ben sana üç yüz frank vereyim. Felemenk’e geçmek için yeter sana.

Eli’nin hiç sesini çıkarmamasına, istifini bozmamasına sinirlenmişti:

— Ağzını açıp da bir cevap versenel!

— Sus, sus... Annen geliyor..

Doğruydu bu dediği. Madam Baron ellerini kurularak girdik içeri. Kızına bir baktı, hafif bir şüphe belirmişti gözlerinin içinde.

— Odanız hazır Bay Eli, dedi. Antuanet de şimdi gelir, sobanızı yakar. Birazdan ben mutfığı temizleyip kapları ovacağım...

Tencerelerin yerlerini değiştirdi, ocağa kömür koydu, saata baktı, gene çıktı dışarı.

Silvi'nin öfkesi artmıştı:

— Doğrusunu söyle, hiç niyetin yok senin gitmeğe, değil mi?

— Üç yüz frankla bir yere gidemem ben! Benim burada kimseye bir kötülüğüm yok ki!

Yüzünü buruşturdu, başını birdenbire çevirmişti de onun için. Silvi'nin onu böyle gördüğü hiç olmamıştı: yakalıksız, ütüsüz, ayağında koca koca terlikler. Üstelik, kendini mahsus böyle hırpani gösterir gibi bir hali vardı.

— Öteki binlikleri yaktın mı bari?

— Hayır, daha yakmadım. Sen yaktın mı?

— Ben yaktım bendekileri.

Eli, "Yalandır, yakmamıştır!" diye düşündü, sonra yüksek sesle:

— Antuanet geliyor işte! dedi.

Antuanet'in ayak seslerini tanıyordu artık, kaldırımdan duymuştu. Kız durdu evin önünde, mektup kutusunu tıkırdattı, annesi açtı kapıyı. Biraz sonra kız mutfığa girdi, ablasını görünce duruverdi:

— Sen burada mıydın?..

Kasaptan et almağa gitmişti, paketi masanın üzerine koydu, demin Madam Baron'un yanağını uzatması gibi, o da alnını uzattı, sonra ellerini ısıtmak için ocağın yanına gitti. Kimse bir şey söylemediği için biraz sonra:

— Rahatsız mı ettim sizi? diye sordu.

Ablasına bir bakışı vardı, belliydi ondan şüphelendiği, bir suç olduğunu sandı. Silvi:

— Deli misin sen? dedi.

— Bundan sonra bana gene çorap getirirsen, dikkat et, yarısı pamuk olmasın! Siz de, Mösyö Eli, gidip yatağınıza yatsanız daha iyi edersiniz.

Kendisi bir türlü kalkıp gitmiyordu. Mahsustu kalkıp gitmemesi. Her halinden, iğneli iğneli konuşmasından belliydi.

— Öğle yemeğinde burada mısın?

— Sanmıyorum kalabileceğimi.

— Kalmayacaksın da neye geldin?.. Siz de, Mösyö Eli, ille mutfakta kalacaksanız oturun bari. Sizin böyle yüzünüz gözünüz şiş, ayakta durduğunuzu görmek başımı döndürüyor.

Silvi:

— Demek sen hâlâ bırakmadın terbiyesizliği! dedi.

— Ne yapalım? Ben sahici ipek çorap giymiyorum ki!

Bunun üzerine hepsi de bir sustular, çorba gene kaynamağa başladı, buğu sardı havayı.

— Söyle kalıp kalmayacağını. Kalacaksan, gidip de bir biftek alayım.

— Hiç zahmet etme.

Antuanet'in gözü, büfenin üzerinde duran çorba kâsesine ilişti. Kız hemen kalktı yerinden, ablasına yan yan bir baktı, büfeye doğru yürüdü. Kâsenin kapağı arasından mavi bir kâğıt belirdiğini farketmişti. Açtı kapağı, elini soktu, bin franklığın yerinde olduğunu görünce geçti merakı.

— Ne yapıyorsun sen?

— Ben ne yapacağım? Asıl sana sormalı. Ta Brüksel'den gelip de burada birkaç dakika kalmak ne demektir anlayamıyorum bir türlü... Zaar bu mutfaktaki fasulye çorbası kokusunu özledin...

Silvi omuzlarını silkerek kalktı ayağa. Eli'ye:

— Bir cıgara verin bana, dedi.

Antuanet hiç gözlerini ayırmıyordu ablasından.

— Ben sizi yalnız bıraksam daha iyi olacak, değil mi?

Kız çıktıktan sonra Silvi Eli'ye:

— Yoksa bir şey mi söyledin sen ona? diye sordu.

— Ben mi? Hiçbir şey söylemedim!

— Her ne ise! Bilmiş ol, sen kalkıp gitmelisin buradan, anlaşıldı mı?

İçeri bir giren vardı, Silvi hemen çekildi Eli'nin yanından. Mösyö Domb'du gelen, giyinmiş, kuşanmıştı, bir görevdeymiş gibi ayaklarını birleştirdi, kendine uzatılan eli öptü:

— Burada güzel bir hanım bulunduğunu bilseydim, böyle girmezdim içeri, dedi.

Pek severdi uzun uzun cümleler kurmağı, bir kadın görünce de hemen bir kibarlığı tutardı. Nagear'a:

— Ümit ederim ki rahat, dinlendirici bir gece geçirdiniz, dedi.

Silvi'nin de, Eli'nin de yüzleri asık olduğunun farkına bile varmadı. Dersten geliyordu. Beyaz, tertemiz ellerini sobaya uzattı, sonra memnun memnun bir oğuşturdu:

— Sizinle görüşmek zevkine, saadetine ikinci defa olarak eriyorum, Matmazel, dedi, dün anneniz bayana da söylediğim gibi...

Silvi:

— İyi hatırıma getirdiniz, dedi, annem bayana benim de söyleyeceklerim var...

Silvi çıktı mutfaktan, Mösyö Domb bir tuhaf oldu.

— Nesi var acaba? dedi. Yoksa ben mi uygunsuz bir söz söyledim?

Eli, mutfağın o tatlı sıcaklığı içinde, sigarasının dumanları arasında, duymamıştı bile Mösyö Domb'un söylediklerini. Koridordan Madam Baron'un sesi geldi, kızıyla konuşuyordu:

— Peki kızım! Mademki sıkıldın, niçin kalacaksın burada? Git.. Bizim sana yedirecek bir pilicimiz bile yok.

Silvi'nin taşlıkta ayaklarını sinirli sinirli vurduğu duyuluyordu. Mutfğa girdi, çantasını aradı, sert bir hareketle çekip aldı. Elini

bir kere daha öpmeğe hazırlanan Mösyö Domb şaşırmış gibi bir tavırla:

— Gidiyor musunuz? Pek çabuk değil mi? diye sordu.

Silvi cevap vermedi ona, Eli'ye hışımlı hışımlı bir bakıp, çıktı dışarı. Biraz sonra sokak kapısının hızla kapandığı duyuldu. Lehli:

— Güzel bir hanım, çok güzel bir hanım doğrusu! dedi. Bilmem dikkat ettiniz mi?

Eli de çıktı mutfaktan, odasına girdi. Antuanet küçük yuvarlak sobanın önünde diz çökmüş, kömür atmak için odunun tutuşmasını bekliyordu.

Odanın penceresi sokağa bakıyordu. Kaldırımlar hemen hemen kuru denecek bir haldeydi, ama yol çamur içindeydi, yalnız böyle kasvetli kış günlerinde değil, bütün yıl öyleydi o sokak, her yanını kömür tozu kaplardı.

Silvi tramvay durağında görülmüyordu. Herhalde kızmış, bakkal dükkânının önünde durmak istememiş, şehre doğru yürüyüvermiştir. Soldan bir gürültü işitildi, sonra çığrışmalar, konuşmalar oldu, birçok çocuk gözüksü. İlkokul tatil olmuştu. Demek on bir buçuğa gelmiş... Nagear Antuanet'e:

— Size bir şey soracaktım, dedi.

Antuanet'in bir cevap vermesini bekledi. Kız önce sesini çıkarmadı, hâlâ çömelmiş, duruyordu. En sonunda:

— Buyurun, dedi. Neydi soracağınız?

— Daha doğrusu bir ricam var sizden. Daha pek iyi değilim, sokağa çıkamayacağım. Lütfen gidip de eşyalarımı siz alıverseniz..

— Ya? Demek gerçekten eşyanız var sizin!

Eli şaşırdı, yığılıverecekti yere. Pencereden baktı:

— Gar kahvesinde bırakmıştım eşyamı, dedi. Odayı nerede bulacağımı bilemiyordum da...

— Silvi'ye neden söylemediniz getirmesini? Belli, onunla yatıyorsunuz siz, bu işinizi de yapıverirdi. Hiç öyle haller takınmağa

kalkmayın! Anneme istediğiniz masalı anlatabilirsiniz ama beni kandıramazsınız.

Durdu, kömür kovadan sobaya gürültüyle boşalıyordu da onun için. O gürültü bittikten sonra Nagear'a baktı, hep dönüktü onun başı.

— Neydi ablamın sizden istediği? Çok öfkeliydi, değil mi? Banknotlar yüzünden olacak.

Kapının arkasında bir dinleyen olmasın diye baktı. Yatak yapılmış, oda düzeltilmişti, yanan sobadan da tatlı bir sıcaklık yayılmağa başlamıştı.

— Benden şüphe ediyorsanız, güvenmiyorsanız bana, doğru etmiyorsunuz. Ben mutfağa girdiğim zaman siz biribirinize niçin öyle kızgın kızgın bakıyordunuz, onu da biliyorum. Silvi size bu evden gitmenizi söylüyordu, değil mi?

Eli istemeye istemeye kaldırdı gözlerini, kızın gözleri de parlıyordu, saçları gibi kızıl gözler.

— Ben ablamı sizden daha iyi bilirim. Binlik için de üzülmeyin. Pazartesinden önce ben bir çaresini bulur, bozdururum onu. Bu sabah gazeteyi de yaktım.

Demek Eli onun için bulamamış gazeteyi! Sabahleyin mutfakta birkaç dakika yalnız kalınca hemen aramıştı. Acaba gazeteler banknotların numaralarını bir daha yazar mı?

— Ağır mı sizin eşyanız?

— İki valizle bir de torba var. Bir otomobile binersiniz.

— Ablama pek mi tutkunsunuz?

Eli kızarmamağa çalıştı, ama elinden gelmedi.

— Hele ben gidip de sizin eşyanızı getireyim. Üstünüzü değiştirir, temiz bir şey giyersiniz..

Merdivende annesile konuştuğu duyuldu. Sonra iki kat çıktı. Eli evde kaç kat olduğunu hesap etmişti. Kendi odasının yanında yemek odası, ama oraya giren olmuyordu hiç. Bir muşamba

kokusu vardı orada. Yukarı katta iki oda, Valesko'nun odasile Domb'un odası, biri kendi odasının tam üstü, öteki arkada avluya bakıyor...

Onun üstünde gerçekten bir kat daha yoktu, sadece bir çatı-arası. Moiz Kaler o çatı-arasının bir yanında oturuyordu, tavanı yana eğik bir oda, bir tek de ufacık pencere. Madam Baron ile Mösyö Baron'un odaları da çatı-arasında, o da Moiz'inki kadar bir şey. Antuanet ise küçücük bir yerde bir kilerde yatıyor, ancak damdan aydınlanan bir kiler.

Şüphesiz orada giyiniyor. Aşağı inince durmaksızın geçti koridordan, ama Eli gördü onu kaldırımın üzerinde, arkasında yeşil, kötü bir manto vardı.

Eli bilmeseydi onun kim olduğunu, şapkasını gözlerine indirmesinden, cılız omuzlarını sallamasından, bir yosma sanırdı. Kunduralarının ökçeleri yan yatmıştı. Çorapları bir türlü düz duramıyordu. Yüzüne bol pudra sürmüş, dudaklarını da kıpkırmızı boyamıştı.

Kapı vuruldu. Madam Baron'du gelen:

— Soba yanıyor mu diye bakacaktım....

Beş dakika bir yerde duramazdı o kadın. Soba o kadar sıcaktı ki, Madam Baron açmak için elini önlüğüne sardı:

— Eminim, sizin memleketinizde kömürün böylesi yoktur. Gidip ocaktan alıyorum ben, bunun için de size kovasını bir buçuk franktan verebiliyorum. Mösyö Domb pek korkar soğuktan, o bile kışın bir kovayı iki gün yakıyor.

Odada her şey yerli yerinde mi diye bir göz gezdirdi.

— Ne dersiniz benim büyük kıza? Ama görüldüğü gibi değildir, yüreği çok temizdir. Küçük yaştan beri pek sever dansı, çıldırır. Ama buraya sık gelmese daha iyi edecek. Kız kardeşleriniz var mı sizin?

— Bir tane var.

— Güzel mi? Türkiye’de mi o?

Evet. Beyoğlu’nda otururmuş. Herhalde güzel olacak ki Eli’nin bütün arkadaşları kur yapmışlar ona. Ama yirmi yedisine gelmiş, daha nişanlanmamış. Eli, ilk defa olarak, “Birile sevişti mi acaba? Başından bir şey geçti mi?” diye düşündü.

Evini, İstanbul’daki evini gözlerinin önüne getirmek için zorladı kendini: büyük, yeni bir yapı, bir dairesinde annesi Ester’le oturuyor. Ama Eli her şeyi hatırlayamıyordu. Birdenbire anladı dikkat etmemiş olduğunu, kız kardeşini de şöyle iyice bilmiyordu.

— Eşyanız arasında bir resmi var mı kardeşinizin?

— Sanmıyorum. Yoktur!

— Yazık! Benim kiracılarımın hepsi odalarının duvarlarına hısım akraba resimleri asarlar. Ben de annelerini, kardeşlerini tanımış gibi olurum. Kimi de gelirler buraya, sonra bana mektup yazarlar. Mösyö Domb’un annesi geçen yıl geldi. Mösyö Domb’un başında saç kalmamış, değil mi? Ama annesi güzel bir kadın, çok genç, oğlu ile kol kola gezerken iki yavuklu sanırsınız. O da bu odada yattı...

Madam Baron bir yandan böyle konuşuyor, bir yandan da her şeyi yerine koyuyordu. Bakır saksı ile işlemeli altlığı pencerenin tam ortasında mı diye iki kere gerileyip gerileyip baktı.

— Hatırıma gelmişken söyleyeyim, sizi polise bildirmediğimi sakın kocama söylemeyin. Memurdur benim kocam, böyle şeylere pek önem verir! Dünyayı bizim gibi görmüyor o, hep kanunlar arkasından görüyor...

İkide bir çingırağını çalarak, sarı, yahut kırmızı bir tramvay geçiyordu evin önünden. Civardaki kömür ocaklarından ağır arabalar geliyordu. En aşağı on tane, biribiri arkasına dizilmiş, geniş tekerlerde taşları eziyor. Arabacılar da, kırbaçları omuzlarında, önden yürüyor.

Silvi ancak bir trenine yetişti. Garın büfesinde karnını doyurdu. Antuanet, Gar kahvesinden elinden valizlerle çıkıyordu, onu da gördü uzaktan.

Brüksel'de yağmur yağıyordu, ama ışıklar var orada, büyük gazinolarda çalgı çalınıyor, şehir kasvetli değildi.

Saat sekizde Silvi, arkasına bir akşam elbisesi giymiş. Bruker Meydanı'ndaki birahanenin bir masasına, tam orkestranın yanına, yapıpı oturmıştı. Soğuk et yedi, bira içti. Piyanocu genç, zayıf bir adamdı, kadına bakıp bakıp gülümsüyordu, Silvi de ona gülümsedi.

Duman dolu o koca salon, kahve ile bira kokusu, bardakların tabakların gürültüsü, hepsinden çok o dalga dalga Viyana musiki, bir banyoya girmiş gibi rahat ettiriyordu insanı.

Karşık masada sinirli, benzi uçuk bir delikanlı oturuyordu, hava çok soğuk olduğu halde sadece bir yağmurluk vardı arkasında, boyunbağı da kocaman bir şeydi. Yanındaki iskemleye de geniş kenarlı fötr şapkasını koymuştu. Silvi gülümsedi onu görünce.

Belli, bir sanat adamı, ya bir ressam, ya bir şair. Olsa olsa yirmi yaşında. Kısacık bir piposu vardı ağzında, onu çekiştirip duruyordu. O da bakıyordu Silvi'ye, ama piyanocu gibi değil, elemli, üzüntülü bir bakışı vardı onun.

Piyanocu üçüncü parçadan sonra farkına vardı bunun, Silvi'ye bir göz kırptı.

Vakit geçiyordu. Ancak saat onda açılacaktı Merry-Grill. Silvi tanırdı o barın sanat müdürünü, orada bir iş bulmuştu kendine, gelecek hafta da numaraya çıkacağına söz vermişlerdi.

Birtakım adamlar giriyor, çıkıyordu. Mermer masalar üzerinde kimi tavla, kimi de iskambil oynuyordu. Yıldızlı tavanla başlar arasında gittikçe koyulaşan bir duman belirmişti.

Saat ona çeyrek kala Silvi, piyanocuya son bir gülümseyip çıktı o gazinodan. Kapıya varmadan önce arkasına döndü, koca boyunbağı delikanlının da arkasından geldiğini gördü.

Yağmur azalmıştı. Merry-Grill de ancak beş yüz metre teydi. Silvi, “Acaba konuşacak mı benimle?” diye düşündü.

Hızlı yürüdü, sonra yavaşladı, gene hızlandı, barın kapısına geldiği zaman delikanlı kendisine daha bir şey söylememiştir.

— Jaklin geldi mi? diye sordu kapıcıya.

— Görmedim.

Yukarı kata çıktı, mantosunu vestiyere bıraktı, tuvalete girip birkaç dakika kaldı. Bara girdiği zaman delikanlıyı gördü orada: yüksek bir iskemleye oturmuş, boş salona aldırışsız aldırışsız bakarak piposunu içiyordu. Jaklin de giriyordu o sırada. Uzun boylu, gevşek bir kızdı Jaklin, yeşil saten bir elbise giymiş, omuzuna kadifeden kocaman bir iek takmıştı.

— Ne haber?

Barmen kadehleri, şişeleri düzeltiyordu, uğraşmadı onlarla.

— Gand’a, Anvers’e gittim. Yirmi tanesini bozdurdum banknotların. Para antamda. Sen ne yaptın? Gördün mü onu? Ne halde o?

— İşin hiç farkında değıl gibi, öyle bir hali var.

— Gelecek mi Brüksel’e?

— Sanmam geleceğini. Hiçbir şey olmamış gibi doyuruyor karnını. Sobanın başında ısınıyor...

Delikanlı, Jaklin’in omzu üzerinden Silvi’ye bakıyordu. Silvi az kaldı yüzünü buruşturarak alay edecekti onunla. Vazgeçti bundan, gülümsedi.

— Barmen! Bir tane daha...

Belliydi alışık olmadığı. Böyle “Bir tane daha!” demeğı herhalde bir romanda okuyup öğrenmişti. Gözleri de boyuna fiyat listesindeydi. İstemiyordu bunu, ama tutamıyordu kendini.

— Ne yapacaksın sen?

— Bilmem. Bizim bir bildiğimiz yok. Sen yarın Liye'ye, Namür'e gidersin, son binlikleri bozdurursun.

— Yani tehlikeli değil mi bu? Doğrusu ben korkmağa başladım...

Ama uysal kızdı Jaklin. Yapar ne söylenirse. Bir zil sesi duyuldu, müşteriler geliyordu artık. Kızların ikisi de aynaya baktılar, dudaklarında devamlı bir gülümseme, yüksek iskemlelere tırmandılar. Delikanlı da hâlâ öyle elemli elemli bakıyordu Silvi'ye.

VI

Üçüncü akşam. Mutfakta hepsi de oturmuşlar, hır gür içinde yemeklerini bitiriyorlardı. Domb bir cıgara yaktı, Eli:

— Siz bu içtiğiniz cıgaranın Mısır tütünü olduğunu sanırsınız değil mi?

— Yani siz bu da Türk tütünüdür demek mi istiyorsunuz?

Öyleydi Mösyö Domb, başkalarının milliyetçi olmasına bir türlü katlanamazdı. Vatanını milletini sevmek Lehlilere vergi idi onun gözünde! Eli:

— Elbette Türk tütünü! dedi. Bir kere Mısır'da tütün yetişmez, tütün ekmek yasaktır. Ben bilirim orasını, oturdum orada. O kadar da değil: benim babam Doğu tütünü ihracatçılarının en önemlilerindendi.

Domb susup burnunu tabağına eğdi. Üçüncü defadır ki yemekte söz Türkiye'den açılmıştı, Domb da bu konuda Eli ile boy ölçüşemezdi.

Ama Madam Baron dünyayı merak eden kadınlardandı, sofranın ta öbür ucundan söze karıştı:

— Neden siz de tütün ticaretile uğraşmadınız?

— Uğraşabileceğim aklımdan bile geçmedi. Orayı burayı dolaşıyordum ben o sırada. Yazın dağlara, Tirol'e, Kafkasya'ya, kışın da Kırım'a yahut Fransa'nın güneyine, Kot d'Azür'e giderdim.

— Siz ananızın babanızın biricik evlâdısınız, değil mi?

— Hayır, bir de bacım var.

— Sahi, söylemiştiniz, unutmuşum. Babanız öldü mü?

— Kötü gitti işleri, elindekini avucundakini kaybetti. Bunun üzerine kendisi de yaşamadı, annemle kız kardeşime biraz bir şey bıraktı.

Moiz Kaler sofra örtüsüne bakıyordu. Sanki farkında bile değildi konuşulduğunun. Valesko Nagear'a arasına bir göz atıyordu. Ama Madam Baron sanki içiyordu Eli'nin ağzından dökülen sözleri... Antuanet ile Domb hiç orali değil gibi gözüküyorlardı, başka şeyler düşünür gibi bir hal takınmışlardı.

Mösyö Baron hasır koltuğunu geriye itti, *Şarlrua Gazetesi*'ni açtı. O gün her günkünden daha soğuktu hava. Gök bembeyaz kesilmişti, kaldırımlar boyunca su birikintileri donmuştu, çocuklar kayıp kayıp düşüyorlardı. Madam Baron birkaç kere ısrar etmişti!

— Siz sarınıp sarmalanıp biraz çıksanız iyi edersiniz, Bay Eli. Böyle evin içinde bir iskemleden bir iskemleye sürüklenmek sizi büsbütün hasta ediyor.

Burnunun akması azalmıştı Eli'nin. Boyun tutukluğu da epeyce geçmişti, ancak sobanın başında bir iki saat durunca ağrıyordu. Ama sokağa çıkmak istemiyordu. Yapacak hiçbir işi yoktu, gene de, şaşılacak şey, canı sıkılmıyordu evde oturmaktan! Bir elbiselerini giyebiliyordu, işte o kadar. Ama o da, Mösyö Baron gibi, yakalığını, boyunbağını takmıyordu, ayağına terliklerini geçiriyor, boyuna gidip geliyordu.

— Kız kardeşinizin bir resmi yok mu?

— Onu da söyledimdi, yok! Fotoğraflar yanımda olsaydı, size Büyükada'daki köşkümüzü gösterirdim.

— Büyükada neresi?

— Marmara'da bir ada. İstanbul'dan bir saat çeker. Bahar gelir gelmez, şehirden Büyükada'ya taşınırız. Çok güzeldir oranın havası. Herkesin birer kayığı vardır.

— Kayık ne demek?

— Ufacık ufacık gemiler... Akşamları bakarsınız, kırk elli kayık çıkar meydana, deniz süt gibi... Çalgıcılar da alınır kayıklara. Kıyılarda minareler... O kadar çiçek vardır ki kokusu sarhoş eder insanı..

Yalan değildi söyledikleri. Doğruydular bunların hepsi, İstanbul manzaraları iyice belirmişti gözlerinin önünde, olduğu gibi anlatıyordu. Ama duymuyordu, içinden duymuyordu o manzaraları, ömrünün en büyük kısmını o şehirde geçirdiğine âdeta inanamıyordu.

Ama duymak, inanmak istiyordu, böyle uzun uzun anlatması onun içindi. Madam Baron hayran hayran dinliyordu. Antuanet kımıldanacak oldu, annesi çıkıştı:

— Bay Eli konuşurken rahat dur yerinde!

Madam Baron, Eli'nin bütün dediklerini bir musiki dinler gibi dinliyordu.

— Orada ne biçim giyinir insanlar?

— Her yerdeki gibi. Ama Mustafa Kemal'den önce Doğu kıyafetinde gezenler de vardı.

— Siz de öyle mi giyinirdiniz?

— Hayır, ben müslüman değilim. Beyoğlu'nun yüksek çevrelerinde hep Paris'teki gibi giyinilir, yalnız başımızda fesimiz vardı.

Domb öfkeliydi, hafif bir selâmdan sonra odasına çıktı. Madam Baron o kadar ilgilenmişti ki daha bulaşığa başlamağı

akıl edemiyordu. Mösyö Baron piposunu içiyor, arasıra da gazetesinin üzerinden şöyle bir bakıyordu.

— Şimdi Beyoğlu'nda hayat eskisi gibi değil, bir darlık var, ama eskiden Paris hayatından da daha parlaktı. Her dil konuşulurdu Beyoğlu'nda. Herkes de zengindi.

Yalan söylemiyordu, ama yalan söylüyor gibi geliyordu kendisine! Daha anlatılacak şeyler arıyordu hafızasında, şöyle Napoli türküleri gibi tatlı, insanı avutacak bir şey...

— Biz Boğaz'a, surlara gidince...

Bitirmişti yemeğini, o da öteki kiracılar gibi iskemlesinin arkasına yaslandı.

— Annenizle bacınız sizin Belçika'da olduğunuzu biliyorlar mı?

— Hayır. Daha mektup yazmadım onlara.

Madam Baron kalktı yerinden bulaşığı yıkamak için, Antuanet'e de bir bez uzattı. Valesko:

— Bizim orada asıl süslü hayat Köstence'dedir. Karadeniz'de bir liman...

Ama dinlemediler onu, Romanya'yla ilgilenen yoktu.

— Köstence Boğaz'a benzer mi hiç?

Moiz Kaler ancak Vilna Yahudileri'nin fukaraca yaşamalarını anlatabilirdi, o da sessizce çekildi odasına.

— Neden tiyatroya gitmiyorsunuz, Bay Eli? Brüksel'den bir trup gelmiş, bu akşam o oynuyor. 3 numaralı tramvaya binersiniz, tiyatronun kapısı önünde inersiniz.

— Canım istemiyor.

— Tiyatroyu sevmez misiniz siz?

— Çok gördüm, bıktım artık! Bizim orada sabahın üçünden dördünden önce yatmayız ki!

Yağlı su leğende şıpırdıyor, bardaklar, tabaklar birbirine vuruyordu. Eli cıgarasını içerek önüne bakıyordu, tamamilen sakindi, vücudunu hem nezle, hem de bir rahatlık sarmıştı. Evet, ikisi

birden. Hiç istemiyordu iyileşmeği. Ateşi büsbütün kesilince de sıcak bir grog içiyor, onunla terliyordu.

— Çok kalacak mısınız Belçika’da? Şüphesiz, çabucak sıkılırsınız siz burada. Büsbütün başka bir hayata alışmışsınız...

Madam Baron en çok Eli’nin eşyasına şaşmıştı. Valizler açılınca içinden üstü markalı ipek gömlekler çıktı, tuvalet takımı gümüşlendi, birçok boyunbağları, iyi dikilmiş bir de fragı vardı.

— Çok giydiğiniz olur mu bunu?

— Akşamları bununla çıkarım.

Kendisi de doğrusu şaşarak bakıyordu fraga. Daha iki hafta önce, Théophile Gautier vapurunda, Silvi’nin hayranlarından birinin her akşam şampanya açtığını, bir masalmış gibi, büsbütün başka bir dünyada geçmiş olaylar diye hatırlıyordu.

O Şarlrua’daki evde de değişiveriyordu kelimelerin değeri! “Şampanya” denildi mi, sabaha kadar ziyafetler, sefahatler, türlü türlü kepezelikler geliyordu Madam Baron’un aklına. O kadın en küçük şeyleri, fragı, ipek gömlekleri, Eli’nin anlattığı uşakları, hizmetçileri büyütüyoruyordu gözünde.

— Sizin, evde kaç uşakla hizmetçi varmış, Bay Eli?

— Durun, bir daha sayayım... İhtiyar bir dadı vardı, onu da sayarsak yedi kişi... Ama o artık aileden gibiydi... Büyükada’daki bahçıvanlarla kız kardeşimin mürebbiyesini saymıyorum...

Asıl acayip olan şey, bunların hepsi doğrudu da Eli şüphe ediyordu söylediklerinden!

Babasının, üç yıl önce, parasını batırıp öldüğü de doğrudu. Ailenin yaşaması çok değişmiş miydi? Beyoğlu’ndaki apartı-
manda annesile kız kardeşinin, ihtiyar dadıdan başka, gene bir hizmetçileri vardı. Büyükada’daki köşk satılmamıştı, alıcı çıkmamıştı da ondan. Ortalık ısınmağa başlar başlamaz Madam Nagear kızını alır, giderdi oraya.

Eli de rahat değil miydi sanki? Buhran, kendisi gibi yüzlerce delikanlıyı parasız bırakmıştı, onlar gibi yaşırdı o da, Beyoğlu'nda piyasaya çıkar, şiirler okur, rakısını içer, balık yumurtası yedi, bazan da biraz para kazanırdı.

Bir gün eski bir İngiliz gemisinin Türk Hükümetince satılması işinde tellâllık etmiş, tam bin Türk lirası almıştı. Halı işini de başarabilseydi...

— Siz bu akşam sokağa çıkmıyor musunuz, Bay Valesko?

— Çıkmam artık. Artık ay sonunu beklemeli. Parasız sokağa çıkmaktansa evde oturmak daha iyi...

— Belli! Cebinizde paranız oldu mu, bizim mutfakta oturur musunuz siz? Yemekten yemeğe görürsek, gene ne mutlu!

Bulaşığın yıkanması bitmişti. Madam Baron, her zamanki gibi gitti, bir kova ile ertesi gün pişecek zerzevatı getirdi. Kocasını çekerek kalktı, esnedi, kapıya doğru yürüdü. Merdivenden ayak sesleri işitildi. Madam Baron:

— Gece treninde çalışacak, dedi. Sıra ona gelmiş. Yarın sabah Herbestal'de olacak, ancak öbür gece dönecek. Sen babanın elbiselerini hazırladın, Antuanet?

— Evet. Düğmesi sökülmüş onu da diktim.

Valesko'nun canı sıkılıyordu. Bir müddet ayakta durdu, sonra Eli'ye:

— Şu köşedeki kahveye kadar gidip sizinle bir bilardo oynayalım, ister misiniz? dedi.

— Teşekkür ederim, gidemem ben.

— Öyleyse geceniz hayır olsun. Ben yatmağa çıkıyorum.

Patatesleri soyan bıçağın gıcirtısı, bazan da kovaya atılan patatesin gürültüsü duyuluyordu. Madam Baron içini çekerek:

— Yolculuk kimbilir ne tatlı şeydir! dedi. Ben hiç gidemedim bir yere...

Eli Antuanet'in başını kaldırdığını gördü, kızın rengi uçmuştu. O da Eli'ye bakıyordu. Gazeteyi ona doğru itiyor, bir şeyler anlatmağa çalışıyordu. Madam Baron farkına varmamıştı bunun, hep yolculuk düşünüyordu:

— İnsan gençliğinde gitmedikten sonra...

Eli bir müddet durdu, sonra gazeteyi çekti.

Koca koca harflerle üç sütun üzerine bir başlık: Seren kömür ocaklarında grizu patlamış, on bir işçi ölmüş... Bunun yanında da daha küçük harflerle: Felemenklinin öldürülmesi. Madam Baron başını kaldırmadan:

— Sizin gazete okuduğunuz pek olmuyor, dedi. Herhalde Belçika gazeteleri sizi ilgilendirmiyor...

"Felemenkli Mösyö Van der Kruyssen'in Paris ekspresinde öldürülmüş olduğunu yazmıştık. Onun çantasından çalınmış banknotlardan üçü, Brüksel bankalarından birine Gand'daki şubesinin gönderdiği paralar arasında bulunmuştur.

Banka hemen Emniyet Müdürlüğü'ne bildirmiş, Emniyet Müdürlüğü de Gand'da araştırmalara girişmek üzere bir heyetin gönderilmesine karar vermiştir.

Bu cinayet dolayısıyla, Paris'te çıkan Jurnal gazetesi, iki memleket kanunları arasındaki farktan doğacak garip bir sonuca temas ediyor.

Cinayet sınıra varmadan önce, yani Belçika toprağında işlenilmiş olsaydı, katilin göreceği en büyük ceza, sonsuz ağır hapis cezası olurdu, Belçika'da ölüm cezasının uygulandığı yoktur.

Ama gümrükçüler Mösyö Van der Kruyssen'i tanırlarmış, tren Kevi'den geçtiği sırada onun hayatta olduğunu kesin olarak söylüyorlar.

Demek ki katil Fransız mahkemelerinde yargılanacaktır. Böylece de ölüm cezasına çarptırılması kabildir."

Eli Antuanet'in kendisine baktığını duyuyor, soğukkanlı durabilmek, telâşını belli etmemek için çabalıyordu. Yapamadı bunu. Birkaç santimetre öteye itti gazeteyi, terlemişti, kâğıdın üzerinde de bir ter lekesi kalmıştı.

Çok şükür ki o sırada Mösyö Baron, formasını giyinmiş, yukarıdan iniyordu, karısı da onunla uğraştı. Mösyö Baron'un da bir teneke kutusu vardı, Madam Baron birkaç dilim yağlı ekmek yerleştirdi o kutuya. Termos şişesine de sütlü kahve doldurdu.

Eli, karşısında hep Antuanet'in yüzünü, hiç kılmıdamayan çil rengi gözlerini görüyordu.

Bayılacağına diye korkuyordu Eli. Düşünemiyordu bir türlü. Altındaki iskemle sallanıyormuş gibi geliyordu ona. Antuanet dik dik bakıyordu. Bir sertlik, bir küçümseme vardı bakışında. Eli bunu farkediyor, o gözleri görmemeğe çalışıyordu, ama boşuna!

— Sağlıcağınan oturun, Bay Eli...

Şef-dö-trenin elini sıktığını hayal meyal farketti. Madam Baron kocasını sokak kapısına kadar götürdü, serin bir hava doldu mutfığa. Antuanet, yalnız kalmalarından istifade ederek:

— Ne korkak adammışsınız siz! dedi.

Eli anlamadı. Kızın çevresinde yemek sobasının beyaz çinilerini, kovanadaki patatesleri görüyor, çaydanlığın fişirtisini duyuyordu. Ama bunlar gerçek değilmiş, bir düşmüş gibiydi onun için. Yere yuvarlanmayayım diye iki masaya tutundu.

Sokak kapısı kapandı. Madam Baron'un ayak sesleri yaklaşıyordu. Antuanet:

— Dikkat edin! diye fısıldadı.

Madam Baron kızına da, Eli'ye de bir baktı, en çok da kızına baktı. Şüpheleniyordu ondan. "Sen hiç de nazik değilsin Bay Eli'ye karşı!" diye iki defa çıkmıştı ona. Gene bıçağını aldı eline, patateslerin başına oturdu.

— Ben sizin yerinizde olsam çıkarım sokağa. Saat daha dokuz buçuk. Siz çok uyuyorsunuz. İyi değil o kadar uyumak!

Ama Eli iskemlesine, mutfaka, eve yapışmıştı sanki! Antuanet:

— Ben böyle hep ayaklarımın altında dolaşacak bir erkek istemem doğrusu! dedi.

— Sana bir şey soran yok! Ben Bay Eli'nin iyiliği için söylüyorum, annesi yerindeyim ben onun...

Eli bir zorladı kendini, kalktı ayağa.

— Çok şükür! Demek şöyle bir dolaşacaksınız! Ben size kapının anahtarını verdim, değil mi? Ama dikkat edin kendinize, üşümeyin.

Hemen çıkmadı sokağa. Odasında yatağın ucuna ilişti, bir müddet öyle oturdu. Ama her şeyinin yerini bildiği o odanın sessizliği bir ürperme verdi içine. İncecik bir pardösüsü vardı. Giydi onu arkasına, boynuna da bir yün atkı sardı.

Antuanet'in nereden aklına gelmişti de o gazeteyi okutmuştu kendisine? Ne diyorlardı o yazıda? "Ölüm cezasına çarptırılması kabildir..."

Şimdiye kadar aklına gelmemişti bu! Hesapta yoktu! Işığı söndürmeği unuttu. Koridora çıkınca mutfaktan yana bir baktı, Antuanet'le annesi oturuyorlardı, içerisi o kadar sessizdi ki şöminenin üzerinde duran saatin tık tık işlemesini duyar gibi oldu.

Sokağa çıkınca soğuktan titredi. Kaldırım buz tutmuştu. O manzarayı karanlıkta ilk defa olarak görüyordu, tanıyamadı.

Yalnız karşıdaki bakkalın ışığı yanıyordu. Bir de ta uzaklara bakılınca, şehirle Lavö Sokağı arasındaki fenerler...

Gelen geçen yoktu. Ancak beş yüz metre öteden bir ayak sesi geliyordu, sonra o da kesildi, bir zil sesi, bir kapının açılıp kapanması...

Eli öyle kımıldamaksızın duramazdı orada. Yürüdü. Çekiniyordu. Şapkasını ta gözlerine indirmiş, pardösüsünün yakasını

kaldırmıştı. Bir yandan da gerçek bir şehirde değilmiş, gerçek bir sokakta değilmiş gibi bir duygu vardı içinde.

Evler, başka şehirlerde olduğu gibi parça parça değildi. Arada sokaklar yoktu. Bütün evler birbirine bitişikti. Onu, on ikisi yan yana, hepsi de birbirine benziyor, sonra bir boşluk, o boşluğun dibinde de birtakım arsalar, iş yerleri, raylar... Sonra gene bir sıra ev, gene bir boşluk...

Yukarıda, gökte, koca koca bacalar ateş püskürüyor, geceyi kızıl kızıl alevler yalıyor...

Eli, hiçbir sebep yokken hızlı hızlı yürüyordu. Yürümek istemiyordu içi. Gideceği bir yer yoktu ki! Loş bir kahvenin önünden geçti, içeride bir bilardo gördü. Valesko'nun söylediği kahve olacak...

Karşıdan bir adam geliyordu, yanında karısı, iki de küçük çocuğu. Eli onların yanından geçerken sadece bir "Ben daima söyledim, haksız senin yengen..." gibi bir şey duydu, işte o kadar.

İstemiyordu daha öteye gitmek. İki yüz metre ötede ışıklar, dükkânlar vardı, bir sinema kapısı görülüyor, çingırağı işitiliyor, kaldırımında da birçok insanlar...

Durdu Eli, uzaktan şöyle korka korka bir baktı, sonra döndü gerisin geri. Koşmamak için zor tutuyordu kendini. Bir ürküntü gelmişti içine, ne yaptığını düşündürmeyecek, soluğunu kesecek kadar büyük bir ürküntü.

Anahtarını evde unutmuştu. Arkasından bir gelen varmış gibi hızlı hızlı yürüyordu, bir ayak sesi de duyar gibi oldu.

Eli, kapıyı tanıdı. Onun evi değil miydi orası? Kendisini bildi bileli oturduğu ev... Anahtar deliğinden bir ışık geliyordu, mutfak-ğın ışığı. Yabancılar, misafirler gibi zile basmadı, sadece mektup kutusunu tıkırdattı.

Yanaklarından, şakaklarından su akıyordu. Bir gölge, ışığı kapattı, kapı açıldı.

Antuanet açmıştı kapıyı. Bir kelime söylemedi. Biraz çekildi, bıraktı Eli'nin geçmesine. Eli birkaç adım yürüdü:

— Çok soğuk dışarı, dedi.

— Yatın, daha iyi edersiniz.

Eli girdi odasına, pardösüsünü çıkardı. Antuanet'in de gelmesini pek istiyordu. İşaret etmiyordu kıza ama yalvarır gibi ısrarla bakıyordu.

— Bir eksiğiniz yok ya odada?

Birdenbire buldu Antuanet'i çağırmanın çaresini:

— Sobamı yaksanız iyi edersiniz. Üşüyorum ben.

Antuanet çıktı dışarı, ama kapıyı kapatmamıştı, demek gene gelecekti. Kömürlüğe gitmiş, kovayı dolduruyordu, Eli işitti onun sesini. Ana kız mutfakta birkaç kelime söylediler birbirlerine. Madam Baron:

— Ben ona bir grog yapıvereyim, dedi.

Antuanet gene geldi odaya, tenezzül etmiyordu konuşmağa, bakmıyordu bile Eli'ye. Kovayı yere bıraktı, bir gazete açıp yaydı, sobanın kapağını açtı. Soğuk kül doluydu soba, Antuanet boşaltmak için çömelmeğe mecbur oldu. Eli yavaşçacık:

— Antuanet... dedi.

Kız kımıldamadı hiç. Eli yatağının ucuna oturmuştu. Kolları sarkıyordu, gene bir:

— Antuanet... dedi.

Antuanet yüksek sesle:

— Ne var? diye sordu.

Korktu Eli. Israr etmedi. Sadece bir fısıldadı, Antuanet'in duyacağından bile emin değildi:

— Merhametsizsiniz...

Antuanet kürekle toplayıp çekti külleri, gazeteyi buruşturup ızgaranın üzerine koydu.

— Kibrit var mı sizde? diye sordu.

Eli pek sevindi kızın sesini duyunca, hemen gitti yanına, yardım etmek istedi.

— Ben sizden sadece kibrit istedim.

Antuanet gazeteyi tutuşturdu, biraz sonra odun da attı. Alevlerin yükselmesine bakıyordu, birdenbire döndü Eli'ye:

— O banknotlardan daha var mı sizde?

Eli ne cevap vereceğini bilemiyordu. Kız bunu bir emir verir gibi, kesin olarak sormuştu. Aynalı dolabın önüne gitti, uzandı yukarıya doğru, dolabın üstüne saklamıştı paraları, aldı oradan.

— Verin!

Antuanet, bunu yapmak hakkıymış gibi, bütün o kâğıtları ateşe attı, çabucak yanmadıklarını görünce de maşa ile karıştırdı.

Eli hiç sesini çıkarmadı. Madam Baron'un mutfakta olduğundan emin olmak için dinliyordu dışarıyı. Nihayet gitti kızın yanına, iki elini uzattı, yalvarır gibi duruyordu:

— Ne istiyorsunuz?

Sanki Antuanet, öfkeli değildi, yalnız bütün yüzünde, dudaklarında hafifser, tiksindir gibi bir hal vardı.

— Ah! Antuanet... Bir bilseniz...

— Ne o? Ne var?

Güldü Antuanet. Kovayı alıp içindeki kömürün yarısını sobaya boşalttı. Anahtarı çevirdi, sobanın işleyip işlemediğine, odada bir eksik olup olmadığına, bir daha baktı, sonra sadece:

— Yatınız siz! dedi.

Çıktı odadan, ayak sesleri uzaklaştı, mutfağın kapısı kapandı, iki kadının sesi daha da yavaşladı. Eli, yatağının ucuna oturmuş, başını eğmiş, ne yapacağını pek de bilmeden hâlâ “Antuanet...” diyordu. Kızı odadaymış gibi görüyordu: kara fistanı içinde değnek gibi dimdik bir kız, omuzları sivri sivri, memeler iyice biçimini bulmuş, burun kanatları çilli çilli... Çıkarken, “Yatınız siz..”

demişti, o kadar. Ama Eli biliyordu kızın bütün gün kendisiyle uğraştığını, İstanbul'dan açtı mı, en çok dikkatle dinleyen o idi.

— Antuanet...

Boş yatağına, sonra elektrik düğmesine baktı, söndürmek gerektiğini, gürül gürül yanan sobanın yanında yapayalnız olacağını düşündü de gene bir terledi.

Biraz eğilince, lavabonun aynasında görüyordu yüzünü, ama çevirdi başını, gömleğini çıkarırken de boynuna değdirmemeğe çalıştı.

Ağlar gibi buruşturmuştu yüzünü, ama ağlamıyordu. Yattıktan sonra da yumruklarını sıktı, yastığını ısırarak bir kere daha:

— Antuanet... dedi.

Korkuyordu. Sinirliydi. Kulağını kabartıp ana ile kızın mutfakta seslerini duymağa uğraşıyordu.

Yukarı katta Valesko yürüdü odasında, kapıyı kapattı, yattı.

VII

Saati durmuştu, ama herhalde dokuzu geçmişti, çünkü Eli giyinirken dışarı baktı, komşu kadınların yeni gelen zerzevatçı arabasının başına toplanmış, harıl harıl pazarlık ettiklerini gördü. Hava çok soğuktu, onun için kadınlar bir türlü yerlerinde duramıyor, ayaklarını oynatıyorlardı, sarı saçlı zayıf bir kadının burnu da kıpkırmızı olmuştu. Kadınlar sepetleri karıştırırken, zerzevatçı da elindeki boruyu acı acı öttürüp müşteri çağırıyordu. Madam Baron da, elinde para çantasile çıktı dışarı, arabaya doğru koştu. O sırada Eli'nin kapısına vuruldu:

— Giriniz.

Sobayı yakmak için Antuanet'in geldiğini sanmıştı. O değilmiş, Valesko girdi içeri. Pardösüsünü giymiş, kitaplarını koltuğunun altına sıkıştırmıştı, şapkası da başındaydı.

Eli önce anlamadı da Valesko'nun böyle gelmiş olmasına sevindi. Ama Romanyalı delikanlı Madam Baron'un karnabahar almasını seyrederek:

— Sizden bir ricam var benim, dedi. Ev sahibi bayan benim paranın hâlâ gelmemiş olmasına üzülüyor. Bundan on gün önce

gelip harcanıldığını bilse daha da üzülecek. Bana üç yüz frank verebilir misiniz? Gelecek hafta öderim... Ne yapalım, öğrenciler arasında... Sizin usturanız da benimkinin eşiymiş... Madam Baron çok iyi kadındır ya, para işinde titizcedir biraz... Para canlıdır demek istemiyorum...

Eli bir şey söylemeksizin cüzdanını çıkardı. Berberde bozdurduğu binlikten dokuz yüz frank kadar kalmıştı. Üç tane yüzlük uzattı Valesko'ya. Valesko da aldırışsız bir tavırla cebine indirdi parayı.

— Bir gün siz de sıkılırsanız...

Biraz sonra sokağa çıkmıştı Valesko, pencerenin önünden geçti, komşu kadınlar da zerzevatları elleyip duruyordu.

Eli, bu borç vermenin kendisinde bıraktığı etkiyi bir türlü kestiremiyordu. Bir ağırlık vardı göğsünde, bütün gün sürecektir bir ağırlık... Cüzdanına bakıp duruyordu. Beş tane yüzlük kalmıştı, ama ceplerinde de bozuk para vardı...

Acaba beş yüz kırk frank tutar mıydı hepsi?

Evet, hepsi hepsi o kadar! Başka bir şeyi yoktu, Fransız banknotları yakılmıştı, yakılmasa da ne işe yarardı onlar? Madam Baron'a verdiği binliğin de bir değeri yoktu artık! Antuanet biliyordu bunu! Madam Baron da farkına varacak belki!

Oysaki bir aylık pansiyon sekiz yüz franktı!

Daha hiç düşünmemişti bunu, düşününce ürperiverdi. Birdenbire kalkıp gitmek gerekirse...

Hayır! Hayır! Gitmeyecekti o evden! Orada kaldıkça bir korkusu yoktu. Kim gelip de arar onu orada?

Ya Madam Baron para isteyince? Madam Baron kendisine öteki pansiyonerlerden daha iyi bakıyordu, daha çok para vereceğini sanıyordu da onun için. Sofranın başına tabağı, çatalı, her şeyi konuyordu. Akşamları da bir ona etle sebze veriyorlardı. Bütün gün sobası da yakılıyordu...

Madam Baron girmişti içeri. Zerzevatçının arabası daha ötelere gitmişti. Boş bir tramvay geçiyordu sokaktan.. Eli, parasızlık yüzünden o evden çıkmak zorunda kalacağı düşün­dükçe çıldırır gibi oluyordu. Keşke üç yüz frangı vermeseydi Valesko'ya! Ama vermemezlik edebilir miydi? Herkesle iyi geçinmesi gerekli değil miydi?

— Bay Eli!

Madam Baron çağırıyordu. Eli gitti mutfığa, kadın yumurta pişiriyordu.

— Size yemeğinizi yedireyim de çıkıp odaları düzelteyim. Nasılsınız bu sabah?

Mösyö Baron evde kalmadığı için hasır koltuğa Eli'yi oturtuyorlardı. Acayip bir hışırtısı vardı o koltuğun. Mutfak domuz yağı ile yumurta kokuyordu. Sofrada Eli Nagear'ın tabağından başka bir şey yoktu.

— Başka bir şey istemiyor musunuz? Ben hemen çıkayım yukarı. Öğleden sonra niyetim ütü yapmak...

Bir iki dakika sonra Madam Baron'un yukarıda Moiz'le konuştuğunu duydu, ancak birkaç kelime geldi kulağına:

— ... mutfakta çalışın, böyle olur mu?.. Arkanızda incecik bir pardösü... Sonra bir pnömoni...

Moiz biraz sonra elinde defterleriyle indi aşağı. Masanın bir ucuna oturup kâğıtlarını yaydı, ağzının içinde homurdanır gibi bir "Günaydın!" deyip kurşunkalemle bir şeyler yazmağa başladı. Parmakları ağırlaşmıştı soğuktan. Kalemni bastıra bastıra yazıyor, masayı titretiyordu.

Eli'nin karnı aç değildi, düşünmeden, bir iş yapmak için yiyordu önüne konulanı, üç yüz frank hikâyesini de bir türlü unutamıyordu. Moiz'i kıskanıyordu âdeta! Gerçi çok para gelmiyordu Moiz'e, ama her ay gelecek, her ay pansiyonun parasını verebilecek o...

Lehli Yahudi kaldırmıyordu başını. Kocaman eli kâğıdın üzerinde gidip geliyordu. Sırtı kamburlaşmıştı, yanakları kızarmıştı sobanın yanında, sessiz mutfakta memnun, bahtiyar bir hali vardı...

Eli kalkıp çaydanı aldı, fincanını bir daha doldurdu. Sonra bir cıgara yaktı, önüne bakıyordu, birdenbire muvazenesi bozulacak da yuvarlanıverecek gibi bir duygu vardı içinde.

Birdenbire Leh Yahudileri'nin diliyle sordu:

— Siz çoktan beri mi bu evdesiniz?

Böyle Yidiş diliyle konuşursa Moiz'e daha çok yaklaşacağını, aralarında birtakım bağlar bulunduğunu hatırlatacağını sanıyordu. Ama Moiz başını kaldırmadı yazısından, Fransızca cevap verdi:

— Bir yıldır buradayım.

— Siz Yidiş dilini bilmez misiniz?

— Bilirim ya, Fransızca'yı da bilirim, burada da Fransızcamı ilerletmek için kalıyorum.

Bir baktı Eli'ye. Bir sıkıntı vardı bu bakışta, sanki rahatsız edilmek istemediğini bildirmek istiyordu. Nagear kalktı, kendi odasına çekildi, dışarıyı seyre başladı. Yalnız kara ile ak: evler kömürden kapkara, yerler buzdan apak.

Yukarı katta bir ayak sesi. Herhalde Antuanet olacak. Madam Baron en üst katta, duyulmaz onun dolaşması.

Eli gene döndü mutfığa, masanın üzerinde duran eski bir dergiyi aldı, Moiz kıpırdamadı bile...

— Cıgara içmez misiniz?

— Kullanmam.

— Sevmez misiniz tütünü? Yoksa masraf olmasın diye mi?

Moiz cevap vermedi. Eli dergiyi karıştırıyor, resimlerine bakıyordu. Her zaman koca bir kahve cezvesi masanın üzerinde dururdu o evde, Eli de boyuna kahve içmeğe alışmıştı, fincanını gene doldurdu.

— Siz de ister misiniz?

— Teşekkür ederim, hayır...

— Kahve içmiyorsunuz, tütün içmiyorsunuz, hiç şüphesiz içki de kullanmazsınız.

Nezaketle konuşuyordu Eli. Ne yapıp yapıp aralarında bir ahbaplık kurmak istiyordu. Ama öteki, başını eline dayamış, durmadan yazıyordu!.. Nagear içinden: “Bu çocuk hiç şüphesiz kadının da ne olduğunu daha öğrenmemiştir!” dedi.

Hovardalığı ne bilsin Moiz? O mutfakta, yahut odasında, buz gibi odasında arkasında pardösü ile çalışmaktan başka bir eğlencesi yoktu ki onun. Madam Baron’un dediğine göre Moiz o eve yeni geldiği günlerde bir tek gömleği varmış, kendisi yıkarmış, ütü parası vermemek için de gömlek kururken eliyle çeker dururmuş. Sonra Madam Baron ona zorla bir gömlek daha aldirtmiş, her hafta birini kendi yıkar, ütüler, bunun için de para istemezmiş.

Üç koca sayfayı doldurmuştu, mutfakta kalemin hışırtısından, bir de saatin tık tık işlemesinden başka bir ses yoktu. Eli, birdenbire sordu:

— Siz ne düşünüyorsunuz benim için? Sizce kimim ben?

Birkaç dakikadan beri aklına gelmişti bunu sormak. Bilemiyordu bunun sebebini, sonu ne olacak düşünmüyordu onu, sadece Moiz’e yaklaşmak istiyordu. O delikanlı hem çekiyor, hem de korkutuyordu Eli’yi.

Bu sefer Lehli Yahudi başını kaldırdı, bir müddet gözlerini dikti Nagear’a, sonra gene yazmağa başlayıp:

— Bana ne? dedi, kim olursanız olun!..

Bu aldırışsızlık da kızdırıyordu Eli’yi. Gene kalkıp odasına gitti. Günde en aşağı yirmi kere odasından mutfığa, mutfaktan odasına gidip geliyordu. Yapılacak bir işi de yoktu odasında. Girmesiyle çıkması bir oldu. Moiz’e:

— Dinleyin beni, dedi... Benim size tam bir güvenim var, güvenilecek bir insan olduğunuzu seziyorum halinizden. Sizden bir iş rica edeceğim: benim başıma bir şey gelirse siz...

Yalandı bu. Moiz'den öyle bir iş rica etmek hiç aklından geçmemişti. Birdenbire esmişti, bununla karşısındakini ilgilendireceğini umuyordu. Moiz gene kaldırdı başını, bu sefer kalemini de yanına bıraktı. Ağır ağır:

— Bu sözü kapatsanız daha iyi olur, dedi.

Kalktı ayağa. Eli o delikanlı ne yapacak diye düşünüyordu. Kan başına çıkmış, yüzü kıpkırmızı olmuştu, her şeyi anlatmağa hazırды.

— Sanıyordum ki bir dindaşım...

Moiz kâğıtlarını topladı. Artık gidecekti mutfaktan, sesini yükseltmeksizin:

— Nedir niyetiniz, anlayamıyorum, dedi.

Bununla ne demek istediği pek anlaşılamıyordu: acaba demin konuştuklarına mı dokunuyor? Yoksa Eli'nin bütün yaptıklarını mı düşünüyor?..

— Mademki siz böyle yüksekten alıyorsunuz bu işi...

— Benim ne yüksekten aldığım var, ne de alçaktan. Benim üstüme vazife değil. Yalnız şunu söyleyeyim size: ben Madam Baron'un çok iyiliğini gördüm, onun başına bir sıkıntı çıkarmasanız daha iyi edersiniz.

Çıktı odadan, sofadan ağır ağır geçti, sonra düşününe düşününe merdiveni tırmanmağa başladı.

Eli mutfakta yalnız kalmış, gülümsemeğe çalışıyordu. Çevresinde bir boşluk seziyordu, gitgide büyüyecek bir boşluk.. Ne yapacağını şaşırmıştı. Sabahleyin parasının pek azaldığını, bir aylık pansiyonu ödemesine yetmeyeceğini görünce duyduğu perişanlık gene kavradı içini...

Kabahat kendisindeydi. Moiz'le böyle konuşmak için ısrar etmesi, o delikanlının bir şeyler bildiğini sezdiğinden değil miydi?

Bir gören yoktu kendisini, gene de o hakareti unutmak için kendi kendine gülümsemeğe çalışıyordu. Pek de yavaş denmeyecek bir sesle:

— Kıskancın biri o delikanlı! dedi.

Hasır koltuğu sobanın başına çekti, oturmadan önce de ateşi tazeledi. Madam Baron elinde kömür kovalariyle merdivenden iniyordu. Eli, patateslerin piştiği tencerede su kalmadığını gördü, su koydu. Madam Baron içeri girdiği zaman Eli bu işle uğraşıyordu, kadının gözleri parladı:

— Buna çok sevindim doğrusu, Bay Eli! Bay Moiz gibi değilsiniz siz. Gelir, saatlarca oturur ocağın başında, gene de ete bir bakayım demez. Ama o da çok çalışıyor!

Eli utanmış gibi oturdu yerine.

— Canınız sıkılıyor sizin, değil mi?

— Hayır, hiç de sıkılmıyorum.

— Sıkılmaz olur musunuz? Burası sizin memleketiniz gibi neşeli, ışıklı bir yer değil ki! Neden biraz çıkıp dolaşmıyorsunuz, anlayamıyorum. Bir Antuanet'e bakıyorum, bir de size: sanki o erkek de siz kadınsınız.

İzin verseler, isteseler Eli patatesleri soymağa, kabı kacağı ovmağa da hazırды. Tek o evden çıkmasın, o yağlıboya duvarlar arasında sıcacık otursun, kendi evinin kokusuymuş gibi artık iyice alıştığı o kokuyu duysun da ne olursa olsun!..

Madam Baron sofaya çıkıp "Antuanet!" diye seslendi. "Antuanet, getir kömür kovalarını."

Eli o gün Antuanet'i daha görmemişti, kız içeri girince ilgiyle baktı, ilgiden de üstün bir merakla... Kız onu görmezlikten geldi, getirdiği iki kömür kovalasını yere bıraktı. Annesi:

— Bay Eli'ye bir "Günaydın!" demek yok mu?

— Günaydın!

— Senin canın bir tokat mı istiyor yoksa?

Kız, bir içgüdüyle yüzünü korumak için kolunu kaldırdı. Nagear atıldı:

— Yapmayın, Madam Baron...

— Doğrusu, dayanamıyorum bu kızın kabalıklarına. Hele size karşı! Sizin gibi nazik bir adama karşı...

Antuanet, “Alacağınız olsun sizin!” der gibi çilli gözlerini dikmişti Eli’ye. Eli de koltuğunda büzülüyordu, birkaç dakikadan beri o koltuğa gömülmüş gibi geliyordu kendisine.

* * *

Merry-Grill’in beyaz duvarlarına ressam önce mavi bir boya vurmuştu: deniz. Sonra da o dalga dalga çizgilerin arasına pembe, yeşil, altın sarısı balıklar, bir av kayığı, üç direkli bir gemi, sanki kum üstüne uzanmış kadınlar çizmişti, bunların hepsi de ılık bir hava içinde yaşar gibiydi.

Doğrusu, yürek açan bir resimdi o. Küçüktü salon, birkaç müşteri geldi mi, yeterdi onu canlandıрмаğa. Işıklar da boyuna değişirdi, bu da insanı gerçek âlemden kurtarıp daha eğlenceli bir yere sürükleyiverirdi.

O akşam daha kalabalık yoktu. Caz ancak ikinci parçasını çalıyordu, dansözler de daha yeni gelmeğe başlamışlardı. Biribirlerine uzaktan bir selâm veriyor, elini sıkıyor, sonra gidip bir masaya, boş bir şampanya kadehinin önüne oturuyorlardı.

Bir köşede, bir direğin gölgesinde Silvi. Üç gündür her akşam gelen uzun boyunbağlı delikanlıyla bir masaya yerleşmişti. Delikanlı:

— Bir düşünceniz, bir kaygınız var sizin, diyordu. Anlıyorum halinizden. Bana söylemek de istemiyorsunuz.

Silvi bir baktı, ama sanki görmeyerek baktı, sonra düşünmek-sizin:

— Yok bir şeyim, cicim! dedi, size öyle geliyor.

Delikanlı, kadının elini tutmuştu, şefkatle sıkarak:

— Ah! dedi, beni bir dost saysanız da bütün dertlerinizi söylemeniz bana!..

Silvi gülümsedi, delikanlının uzun saçlarını okşadı, ama gözünü kapıdan ayırmıyordu, başka bir şey düşündüğü belliydi. Jaklin'in geldiğini görünce ayağa kalkmak istedi. Sonra vazgeçti yavaşça:

— Bir dakika müsaade eder misiniz? dedi. Arkadaşıma bir söyleyeceğim var...

Barın şasörü Jaklin'in arkasından kürkünü aldı, Silvi de arkadaşını içeri sürükledi:

— Ne haber?

— Yok bir şey... Daha doğrusu, emin değilim... İçeri girerken kapıda bir adam vardı, şöyle biraz geride duruyordu.. Jozef'i çağırdım, sordum, bir saattir orada duruyormuş..

Müşteri çok azdı o gün. Barın sahibi, arkasında smokinle sahanlıkta durmuş, içeriye şöyle bir göz gezdiriyordu. Jaklin bir baktı:

— Gelmiş gene senin şair! dedi. Zavallı çocuk...

Dün, "Gelmeyin bir daha!" diyecek oldum, ağlamağa başladı... Cıgaracı kız da yirmi iki franga cıgara satmağa kalkmış, çıktım o kıza...

İkisinin de başkaydı asıl düşündükleri. Jaklin nihayet:

— Neye karar veriyoruz? diye sordu.

— Bilmem.. Bob, sertçe bir içki verin bana..

Barmen'in verdiği içkiyi birden dikti. Düşünüyordu. Ötede, masada oturan delikanlıyı bir gölge gibi görüyordu, duvardaki balıklar gibi bir şey, işte o kadar!

— Mademki Gand'da banknotlar bulunmuş...

— Bence, dedi Jaklin, en iyisi hepsini söylemek. Bizi kısırtmağa çalışıyorlar, bu iş nereye varır bilmem...

O sırada telefon çalıyordu, Silvi'nin "Beni arıyorlardır!" diye içine doğdu. Barın müdürü gitti telefonun başına, Silvi de onun arkasından çıktı dışarı.

— Dur biraz...

Müdür telefon odasının kapısında onu görünce:

— A! Siz burada mısınız? Ben de sizi aratacaktım. Telefonda çağırıyorlar, dedi.

— Allo!

Konuşulanların dışarıdan duyulduğunu bildiği için yavaş söylüyordu Silvi.

— Matmazel Silvi'yi istiyordum... Matmazel Silvi misiniz siz?

— Evet, benim...

— Ben, Palas'ın kapıcısı...

Gayet yavaş, fısıldar gibi söylüyordu:

— Demin geldiler, sordular benden... Anlıyorsunuz, değil mi?.. Sizin Mösyö Eli ile burada oturduğunuzu öğrenmişler... Ben de size haber vereyim dedim...

Silvi ıktı telefon odasından, bara girerken müdürün kendisine baktığını gördü. Masası başında sabırsızlanan delikanlıya uzaktan bir gülümsedi. Jaklin'e de:

— Her şey bitti! dedi.

— Ne olmuş yani?

— Palas'a gelmişler, demek izi bulmuşlar... Sen paraları nereye koydun?

— antamda.

Jaklin'in çantası yanındaydı. Silvi aldı çantayı, Amerikan bara döndü, kimseye göstermeksizin paraları çıkarıp koynuna koydu. Jaklin:

— Ne yapacaksın şimdi? diye sordu. Ben ne diyeyim?

— Senin için bir tehlike yok. Anlatırsın: sana o banknotları bozdurmanı ben söyledim, senin bir şeyden haberin yok...

— Doğrusu da o. Ben Gand'a gittiğim zaman daha bir şey bilmiyordum..

İki çift kalkmış, dans ediyordu. Silvi gizlice arkadaşının parmaklarını sıktı:

— Üzülme hiç, dedi. Bana bırak sen... Delikanlının oturduğu masaya doğru yürüdü. Delikanlı onu görünce sevinçten gülümsedi:

— Arkadaşınızdan çok güzelsiniz siz! Ne içeceksiniz? dedi.

— Demin içtik ya!..

— Evet, ama kadehler boştu, kaldırdılar...

Silvi ters ters baktı garsona. Ama garson ne yapsın? Onun vazifesi de müşterileri ısmarlamağa kışkırtmak değil mi?

— Bir portakal suyu getirin bana...

Delikanlı da başının belâsıydı! Ama Silvi memnundu onun orada olduğundan, bir şeyle meşgulmüş gibi görünebiliyordu onun sayesinde. Jaklin gelmişti, gene de Silvi gözlerini ayırmıyordu kapıdan. Merdivenden bir ayak sesi duyunca gene doğru içine: "Benim için bu!" dedi kendi kendine. Müdürün sesi işitildi:

— Buradan buyurun... Numaralar başlayacak şimdi...

Ama içeri giren olmadı. Artık kulübün kapısının açılıp kapanmasından başka bir şey duyulmuyordu. Resmen bir kulüptü Merry-Grill, yoksa içki veremezdi. Bunun için de sahanlığın öteki tarafında bir salon daha vardı, daha doğrusu küçük bir oda, iki koltuk, bir de üstüne dergiler konmuş bir masa...

Delikanlı, gösterdiği cesareten utanıp kızarak sordu:

— Bu sun'î hayat hoşunuza gidiyor mu sizin?

Silvi, hiç istemeksizin sert bir sesle cevap verdi:

— Siz buna sun'î hayat mı diyorsunuz?

— Yani demek istedim ki...

Silvi kendini toparlamıştı. O çocuk nereden anlasın? Dikkatli dinliyordu Silvi, ama içeri odada konuşulanları duymak kabil değildi ki!

— İncittim sizi, affedersiniz...

— Hayır, hayır, cicim! İncinmedim!

Silvi susmasını istiyordu o delikanlının. Sinirleri gerilmişti. “Neredeyse müdürün smokini gözükecek!” diye düşünüyordu. Ha geldi ha gelecek!.. Ne kadar da uzun sürmüştü bu!

— Müsaade eder misiniz?

Amerikan bara doğru koştu:

— Çabuk, bir içki daha ver bana..

Tam da sırasıymış! Müdür içeri gelmiş, eliyle işaret ediyordu. Silvi saçlarını biraz düzeltti, barın şişeler arasındaki aynasına bir baktı. Barmene:

— Jaklin’e söylersin, dedi, üzülmesin...

Müdür Silvi’nin yaklaşmasını bekliyordu.

— Biri gelmiş, dedi, sizi...

— Biliyorum!

Girdi küçük odaya, kapıyı da kapattı. İçeride kadife yakalı pal-tosu arkasında, kırk yaşlarında bir adam oturuyor, sanki dergileri karıştırıyordu.

— Silvi Baron musunuz siz? Oturun, rica ederim...

Cebinden kartını çıkarıp gösterdi: Belçika Emniyet Müdürlüğü müfettişlerindenmiş.

— Niçin geldiğimi anlıyorsunuz elbette, değil mi?

— Evet, anlıyorum!

Silvi böyle “Evet, anlıyorum!” demesinin müfettişi şaşırttığını da farketti. Öteki:

— Ya?.. Çok iyi! Çok iyi!.. Öyleyse kolay olur işimiz, dedi. Söylemeğe hacet yok, birazdan arkadaşınız Jaklin’i de çağırtacağım... Tahmin edebileceğinizden çok daha fazla şeyler biliyorum...

— Dinliyorum sizi.

Oda o kadar boştu ki küçük bir okulun, yahut bir dispanserin bekleme yerini andırıyordu. Bir tek fark, içeriden caz seslerinin gelmesiydi.

— Anlatın bakalım, ne diyeceksiniz?

— Siz sorun, ben cevap vereyim.

Babacan bir adama benziyordu müfettiş, iki kere de göz atmıştı Silvi'nin açık göğsüne.

— Eli Nagear adında birini tanıyor musunuz siz?

— Biliyorsunuz tanıdığımı, Palas'ın kapıcısı defterleri göstermiş size.

— Nerede tanıştınız onunla?

— Théophile Gautier vapurunda, o İstanbul'dan geliyormuş, ben İskenderiye'den bindim.

— Vapurda mı metresi oldunuz onun?

— Pek de büyütüyorsunuz! O Brüksel'e geliyormuş, ben de Brüksel'e geliyordum, birlikte yolculuk ettik.

— Yani o adamlarla aranızda bir şey geçmedi mi demek istiyorsunuz?

— Aramızda bir şey geçmesi başka, metresi olmak başka... Siz bunları anlamazsınız...

— O Nagear'ın para sıkıntısı olduğunu biliyor muydunuz?

— Bana hiç açmadı.

— Kötü bir şey düşündüğünü biliyor muydunuz?

Silvi gözlerinin içine baktı müfettişin, sonra sadece:

— Kısa kessek daha iyi olmaz mı? dedi. Daha kolaylaşır konuşmamız, değil mi? Ağzı süt kokan bir çocuk değilim ben, sizin nereye varmak istediğinizi anlıyorum. Nagear kötü bir iş görmüş mü, görmemiş mi bilmiyorum orasını. Ben, çarşamba günü, saat on bire doğru ayrıldım onun yanından, daha kalkmamıştı, nezlesi vardı. Ben de bir hava almak istemiştim. Akşam otele dönünce bulamadım kendisini.

— Ya eşyaları?

Silvi düşündü. Belliydi: Palas'ın adamları onun, valizleri alıp götürdüğünü söylemişler..

— Otelde kalmıştı eşyası.

— Kendiniz söylediniz... Ne zaman geri geldi Nagear?

Silvi, ne diyeceğini daha iyi düşünemilmek için ayağa kalktı. O bir aşağı bir yukarı dolaşırken, polis müfettişi de gözlerini ayırmıyordu.

— Ertesi gün Güney Garı'ndan telefon etti bana, valizlerini istedi, trene binecekmiş...

— Sonra?

Müfettiş cebinden defterini çıkarmış, not alıyordu. Silvi:

— Gittim Güney Garı'na, dedi. Bana elli bin frank verdi, kendisi de Berlin-Varşova trenine bindi.

Müfettiş başını kaldırdı, Silvi gözlerini kırpmadan baktı onun yüzüne.

— Affedersiniz, saat kaçtaydı tren?

Gülümsedi Silvi, memleketler arası trenlerin hepsinin saatını bilirdi. Az mı yolculuk etmişti kendisi!

— Dokuzu otuz altı geçte treni. Nagear'ın birdenbire bir işi çıkmış, gitmesi gerekiyormuş, demin de söylediğim gibi elli bin frank verdi bana.

Koynundan bir tomar Belçika parası çıkardı, masanın üzerine koydu. Müfettiş şaşmıştı:

— Belçika parası mı verdi size?

— Hayır, Fransız parasıydı onun verdiği.

— Siz de Brüksel'de mi bozdurdunuz?

— Biliyorsunuz Brüksel'de bozdurmadığımı. Gene bilirsiniz, bizim gibi kadınlardan hep şüphelenirler, hele elimizde büyükçe bir para görürlerse!.. Arkadaşlarımdan birine söyledim, Fransız parasını gidip Gand'da, Anvers'te bozdurdu.

— Numaralarını görmediniz mi size verilen paraların? Bir şey gelmedi mi aklınıza?

— Gazete okumam ben.

— Şimdi de bir şey gelmiyor mu aklınıza?

— Van der Kruyssen meselesini dün Bob anlattı, bizim bar-men...

— Niçin hemen bildirmediğiniz polise?

— O sizin işiniz, benim işim değil...

Gözlerini müfettişe dikmiş, öyle konuşuyordu, gayet açıktı sözleri, karşısındakini kandırabilecek kadar...

— Ya ben gelmeseydim?

— Biliyordum geleceğinizi!

— Siz şimdi söylediklerinizi sonra yeminle de tekrar edebilir misiniz?

— Ne zaman isterseniz... Bana başka bir soracağınız yoksa, müsaade edin de ben gene dans salonuna gideyim. Beni nerede bulabileceğinizi biliyorsunuz...

Gülümsedi müfettişe, müfettiş de defterinin lâstığını takarak gülümsedi. Sonra Silvi elini kapının tokmağına götürdü:

— Oruar, dedi.

— Yakında görüşürüz...

Silvi az kalsın çarpacaktı kapıda duran müdüre. Onun durup dinlediğini farketmemiş gibi yürüdü geçti. Jaklin, frak giyinmiş iki adamla bir masaya oturmuş şampanya içiyordu. Biri yaşlıcaydı o adamların, biri genç... Belki de bir baba ile oğlu... Silvi bir göz kırpmakla anlattı Jaklin'e telâş edilecek bir şey olmadığını.

Delikanlı köşedeki masasında bir başına oturuyordu, belki de umudu kalmamıştı artık. Silvi'nin geldiğini görünce bir sıçradı yerinden. Kadın:

— Sıkıldınız mı? diye sordu.

— Hayır... Hayır... Sizi bekliyordum...

Silvi'ye bir bakmakla pespembe oluyordu o gencin yanakları. Halini belli etmemek ister gibi sordu:

— Ne emredersiniz?

— Neden? O budala gene kaldırdı mı kadehleri?

Garson geçiyordu oradan, Silvi:

— Siz çıldırdınız mı Hanri? diye çıkıştı.

Delikanlı:

— Bir önemi yok! diye fısıldadı.

Silvi yüzüne iyice baktı onun, kulaklarının apak kesildiğini gördü. Birden:

— Anneniz babanızla mı oturuyorsunuz siz? diye sordu.

— Hayır, annemle babam Liyej'de. Benim Skarbek tarafında bir odam var, daha doğrusu çatı-arasında bir oda... Hele kitabımı bastırayım...

Müdür, Silvi'yi daha iyi gözetlemek için dans salonunda dolaşıyordu. Jaklin çağla badem istemişti, onları yiyerek gülüyor, arkadaşlarının omuzları üzerinden de Silvi'ye bakıp sanki bir şeyler soruyordu. Silvi delikanlıya sordu:

— Burada eğleniyor musunuz siz?

— Sizin yanınızda olduktan sonra...

Bob da, barın bütün garsonları da hep Silvi'ye bakıyorlardı. Herhalde hepsi de duymuşlardı olanları.

— Hesabı isteyin de verin parayı...

— Yani buradan gideyim mi demek istiyorsunuz?

— Sizin eve gidelim.

— Ama...

Üzülmüştü delikanlı. Öyle güzel bir kadını o çatı-arasındaki odasına götürebileceği hiç aklına gelmemişti, inanamıyordu duyduğuna.

— Haydi yavrum, yapın söylediğimi... Her gün pazar değildir...

Delikanlı parayı sayarken düşünceliydi: biliyordu o günün pazar olmadığını, acaba kadın ne demek istemişti? Aşağı indikleri zaman Silvi Jozef'e:

— Hayır, dedi, otomobil istemez.

Sonra arkadaşının koluna girdi:

— Tramvayla gideriz, dedi.

VIII

Eli arasıra gözlerini açıyor, sabahın beyazlığı içinde penceresinin önünden birtakım başların geçtiğini görüyordu. Günlerden cuma olduğunu biliyordu, Madam, Baron'un da başında şapkasile pazara gittiğini görmüştü. Domb da çıkmıştı, Valesko yukarı katta tavanı sarsarak giyiniyordu.

Eli, dördüncü, beşinci defa olarak gene uyudu, geç kalkmağı daha doğru buluyordu da onun için. Hele öteki pansiyonerler gitsin, ev o yavaşlamış, sessizleşmiş hayatına başlasın... Her beş dakikada bir tramvay gürültüsü uyandırıyor, durak da evin hemen hemen tam karşısında... Bu da bir işkence oluyordu Eli için.

Postacı geçti. Mektup kutusuna bir mektup bırakmıştı. Eli gidip bakmak istedi, ama cesaret edemedi, gene duvara döndü. Ne kadar zaman geçti acaba? Uykusu arasında Valesko'nun da çıktığını duydu. Sonra sanki dışarıki kalabalık içinde bir tabanca patladı. Kapı gürültüyle açıldı. Ayak sesleri yatağa yaklaştı. Eli daha dönmeğe vakit bulamadan bir el çekiverdi yorganını.

Antuanet'ti gelen, Eli bunu belki fistanın hıştırtısından, belki de korkudan anladı, her halde bildi Antuanet olduğunu. Yoksa açıvermezdi gözlerini. Antuanet'in benzi her zamankinden daha

soluktu, çilleri de daha çok belirmişti. Sert sert bakıyordu, elinde de bir kâğıt vardı.

— Çabuk okuyun.

— Saat kaç?

— Saat kaç olursa olsun, size ne? Siz okuyun şunu.

Antuanet dimdik duruyordu yatağın başında. Eli birkaç dakika daha anlamıyormuş, birdenbire uyanmış da daha aklını başına toplayamamış gibi göründü. En sonunda okudu mektubu:

"Antuanet,

Bir akıllılık göster de anlamağa çalış diyeceklerimi. Evdeki adamın hemen çıkıp gitmesi lâzım. Biliyorum bunun güç olduğunu, yapışmış, bırakmak istemiyor. Ama benim bildirdiğimi söyle kendisine: polis her şeyi öğrenmiş, adı nerdeyse çıkacak gazetelerde. Kaçmasına vakit var daha. Anneme bir şey söyleme. Gözlerinden öperim.

Ablan,

Silvi."

Eli mektubu belki on defa okumuştı, daha kaldırmıyordu başını. Gözlerini dikmişti kâğıda. Antuanet sinirlendi, sabırsızlandı. Gene de kımıldamamıştı yerinden, o kara önlüğü ile mıhlamış gibi duruyordu. Bir okul çocuğu sanki!

— E! ne yapacaksınız? diye sordu.

Yatağın ucuna oturmuştu Eli, ayakları çıplaktı, pijaması da açılmış, zayıf, kıllı göğsü gözüküyordu. Parmaklarını araladı, mektup düştü yere. Havada bir şey yoğurur gibi ellerini açıp açıp kapıyordu. Antuanet:

— Artık bırakın bu komediyi! dedi.

Elleri durdu Eli'nin. Başını kaldırdı, daha ne yapacağını, kızın karşısında nasıl bir tavır takınacağını kararlaştıramamıştı. Kaşları çatıktı. Acaba bir acısı mı var? Yoksa düşünüyor mu? Ama göz-

lerinde bir oyun, bir güvensizlik seziliyordu. Yıkılmış gibi bir hal takınarak inledi:

— Yani beni sokağa mı atıyorsunuz?

— Kalamazsınız burada.

Doğrusu, mektup o kadar ezmemişti onu. Asıl, Antuanet'in sözleri çileden çıkardı, bıraktı artık yapmacığı. O kadar perişan olmuştu ki kız korktu. Eli ağır ağır kalktı yerinden, böylece kıza yaklaşmış oldu. Bir şaşkınlık vardı gözlerinde, dudağı titriyordu, soluyordu âdeta.

— Siz beni verir misiniz polise?

Antuanet başını çevirmek istedi, ama eviremiyordu. Bir ekicilik vardı o adamın halinde, tramvay altında kalıp ezilmiş bir adamdan gözlerinizi nasıl ayıramazsanız, Antuanet de böylece ondan ayıramıyordu gözlerini.

— Cevap verseniz...

Ter sanki fışkırıyordu derisinden. Kurşuni renkte bir deri. Daha tıraş olmamış, yıkanmamıştı. Pijaması da buruşmuştu. Korkuyordu, dayanılmayacak bir korku...

Antuanet yalvardı, "Bırakın beni!.." diye. Bırakmıyordu teki.

— Antuanet... Bakınız bana!..

Antuanet, Eli'nin soluğunun yüzüne değdiğini hissediyordu, bağıriverecekti.

— Bakınız bana, Antuanet... İstiyorum, bakmanızı!.. Benim de bir kız kardeşim var... Sizin de bir ağabeyiniz olsaydı, burada olsaydı o...

Sonra birdenbire, kızın hiç beklemediği bir anda, kt, kızın iki elini kendi titreyen elleri içine aldı:

— Sylemeyin!.. dedi. Beni çıkarmayın bu evden!.. ıkarsam, biliyorum, yakalayacaklar beni... İşitiyor musunuz?.. Siz sebep olursunuz... lmek istemiyorum ben, Antuanet!

— Kalkınız ayağa.

— Bir cevap vermezseniz, beni kovmayacağınıza söz vermezseniz, kalkmam...

Antuanet iki adım geriledi. Eli dizleri üstünde gitti ona doğru:

— Antuanet!.. Yapmayacaksınız öyle bir şey değil mi?.. Biliyorsunuz gazetenin yazdığını.. hatırlarsınız... Fransa'da...

Kız ulur gibi:

— Susun!.. Susun!.. diye bağırdı.

Birdenbire, donmuş gibi durdu olduğu yerde, dimdik bakıyordu gözleri, şakaklarından da terler akıyordu. Pencerenin önünde bir baş belirmiş, bir an duraklamıştı. Madam Baron'du o gelen, içeriye bir bakıvermişti.

Anahtarın kilide girmesi işitildi, kapı açılıp kapandı, erzak sepeti koridorda yere bırakıldı.

— Kalkın!.. Çabuk!..

Ama geçmişti vakit. Madam Baron kara elbiselerle odanın kapısında gözüktü, başında şapkası olduğu için her zamankinden daha sert, daha ciddi bir bakışı vardı. Bir kızına baktı, bir o pijamalı adama baktı. Eli büsbütün şaşırmıştı, güçlkle kalkıyordu yerinden. Madam Baron kızına:

— Sen odana git... dedi. Haydi, çabuk... Durma burada...

Sinirlenmişti. Antuanet çıktıktan sonra gitti, kendisi kapattı kapıyı, sonra Eli'ye doğru yürüdü, merhamet, insaf bilmez bir hali vardı:

— Ne pis adammışsınız siz!.. Ahlâksız!..

Vuracak gibi elini kaldırdı, Eli kolunu yüzüne götürerek çekildi.

— Bir çocuğa sataşmağa utanmıyor musunuz? Bilmem ben ne yapayım sizi? Parçalayayım mı?

Sustu. Daha dikkatle baktı, Eli'nin yüzünde gözyaşlarla terin birbirine karıştığını gördü. Birdenbire, Madam Baron'un hiç beklemediği bir anda, bir kriz geldi Eli'ye, her yanı titriyordu, soluk alması da boğuk boğuktu.

Madam Baron'un gözlerinde bir güvensizlik seziliyordu. Eli bir köşeye gitmiş, yumruklarını duvara vuruyordu.

— Neniz var şimdi sizin?

Her günkü bayağı sesiyle söylemişti bunu Madam Baron, sanki Eli'yi gerçeği düşünmeğe davet ediyordu. Ama Eli sakinleşmedi. Dişleri birbirine çarpıyordu. Madam Baron, "Anne! Anne!.." diye bir ses duyar gibi oldu.

Bir erkek değildi karşısındaki. Pijamasının içinde vücudu da bir çocuk vücuduydu onun, öfkelenmiş bir çocuk gibi yumruklarını duvara indiriyordu.

— Çıldıırıyor musunuz siz?

Bunu söylerken yere eğildi. Madam Baron, mektubu aldı, Silvi'nin yazısı olduğunu anladı.

Okudu mektubu. Ama ne hacet vardı okumasına? Önceden hiç şüphelenmemiş olduğu halde birdenbire her şeyi anlayıvermişti. Eli dönüyordu, sıçramak, atılmak ister gibi soluyordu. Madam Baron attı kâğıdı, sadece bir "Ya? Buymuş demek!.." dedi.

Dizleri kesilmişti, masaya dayandı.

— Ben de ne sersem kadınmışım, hiç aklıma gelmemişti... Ama doğrusu siz de usta adammışsınız, kandırmasını biliyorsunuz...

Eli ellerini kavuşturacak, yalvaracak, belki de demin Antuanet'in önünde olduğu gibi diz çökecekti, Madam Baron sezdi bunu:

— Hayır, hayır, dedi, öyle şey istemem... Siz hemen eşyanızı toplayıp gidersiniz buradan... Anladınız mı?.. Bir çeyrek saata kadar gitmezseniz, ben gider bir polis çağırırım...

Kapıya doğru yürüdü, ama durdu gene, korkunç bir uluma başlamıştı da arkasında onun için. Hani büyük felâketler karşısında bir bağırışma vardır, duyduğunuz insan sesi midir, hayvan sesi midir, ayırt edemezsiniz, işte öyle bir uluma...

Eli, kollarını kavuşturmuş, yüzükoyun atmıştı kendini yatağın üzerine, parmakları sanki kitlenmişti yorgana, kıvranarak:

— Anne!.. Anne!.. diyordu.

Madam Baron gözlerini çevirdi, sokağa baktı, bir geçen olur da görür diye korkuyordu.

Eli de hâlâ ağlıyor, bağılıyor, uluyor, kıvranıyor, soluyordu korkudan, yıldıdan deliye dönmüştü. Madam Baron kendi sesine kendi de şaşarak:

— Kendinize gelin, dedi. Bırakın bu halleri... Komşular başımıza üşecek...

Eli'ye doğru yürüdü, ama durumsama içindeydi:

— Siz de biliyorsunuz, dedi, artık kalamazsınız bu evde...

Şapkasını çıkarmıştı başından, masanın yanından geçerken yorgun bir halle bıraktı onu...

— Siz de düşünün biraz... Daha kaçabilirsiniz...

Hemen kapıya gitti, evin gürültülerini dinledi, sonra anahtarı çevirdi, gene yatağa doğru yürüdü:

— Duyuyorsunuz, değil mi, Bay Eli!.. Size tekrar ediyorum...

* * *

Çalar saat kendi kendine tıkırdıyordu mutfakta. Kapağı oynamağa başlayan kahve cezvesinin ağzından buğu çıkıyordu. Bazan sobanın ızgarasından kızıl küller geçiyor, ince bir yağmur halinde sürgüye dökülüyordu.

Camlar buğulanmıştı. Örtü sofranın ancak bir ucuna konmuştu, Eli için hazırlanan kahvaltı sabahdan beri duruyordu odada, yumurtalar, domuz yağı bekliyordu bir tabakta.

Koridorda erzak sepeti paspasın üzerinde kalmıştı, pırasaların sapları gözüktüyordu.

Saatin sesinden başka ses yoktu. Evin bu kadar da boş, bu kadar da sessiz kaldığı hiç olmamıştı. Bütün kapılar kapalıydı, ortada su kovası, bez, fırça gibi şeyler de yoktu.

Hani herkesin telâş içinde, ağırları tutmuş bir kadının kurtulmasını beklediği evler vardır, işte onun gibi...

Önce Eli'nin odasından ses geldi. Kapı açıldı, çoktan beri açılmamış gibi gıcırdadı. Madam Baron elinde şapkasıyla çıktı dışarı, erzak sepetinin yanından geçti, görmedi onu, ama sonra döndü, aldı paspasın üzerinden.

Mutfağın camlı kapısını ittiği zaman içeriyi o kadar buğu doldurmuştu ki nefes alınamıyordu. Madam Baron hemen pencereyi açtı, buz gibi bir hava girdi içeri.

Yapılacak birçok işler vardı, bir evin her günlük işleri. Madam Baron hepsini yaptı onların. Gözleri kuru, bakışı ağırcaydı. Hemen hiç su kalmamıştı cezvede, musluğa götürüp doldurdu. Çorba tenceresini ateşe koydu, şapkasını portmantoya astı, getirdiği sebzeleri masanın örtüsüz yerine koydu. En sonunda saata bir baktı: onu yirmi geçiyor.

Önlüğünü taktı, çekmecedен patates soyacağı bıçağı çıkardı, kapıyı açtı: "Bay Moiz!..." diye seslendi.

Heyecanı o zaman belli oldu işte. Bir daha seslendi, eski sesi her zamanki sesi değildi. Mutfağa dönünce, önlüğünün ucuyla gözlerini sildi, burnunu kuruladı.

Mösyö Moiz ta yukarı katta çıktı odasından, merdiveni indi, Madam Baron yahni için soğan soyuyordu, ama gözlerinin yaşarması soğan yüzünden değildi. Mösyö Moiz hemen farketti bunu, kaşlarını çatarak:

— Ne oldu? diye sordu.

— Hele oturun, Bay Moiz... Size söyleyeceklerim var...

Madam Baron çevirmişti başını, Moiz gene de görüyordu onu. Gözyaşları değiştirmişti sanki kadını, perişan etmişti, o kadar ki Moiz üzülmüş, başka yere bakmağa çalışıyor.

— Size güvenim vardır benim, Bay Moiz... Öyle şeyler oluyor ki kocama bile açamıyorum... Bilirsiniz kocamın halini, hemen bağırı - bağırıverir... Bağırınca iş düzelecek sanki!..

Burnunu sildi, sobanın anahtarını çevirdi:

— Bilmem ki nasıl anlatayım... Bu konuşacaklarımızı kimseye söylemeyin sakın, söz verin söylemeyeceğinize...

Soğanı ince ince doğruyor, tencereye atıyordu:

— Bu bizim yeni pansiyoner meğer...

Gözlerini kaldırdı, bir bakış yetti anlamasına:

— Demek siz biliyordunuz?.. Benim hiç şüphem uyanmamıştı... Öteki kiracılarım gibi bakıyordum ona da, belki daha da iyi bakıyordum... Demin kovmak istedim onu evden... Kocam memur benim, sonra...

Acı bir hatırayı uzaklaştırmak istedi, beceremedi, bıçağı havada kalmıştı öyle:

— Neler oldu demin, anlatamam... Böyle bir hal aklıma bile gelmezdi... O koskoca adam “Anne! Anne!” diye ağlıyordu... Isıra isıra kanattı dudağını...

Bir içgüdü ile koridora çıktı, yarım saate yakın bir zaman Eli ile baş başa kaldığı odanın kapısına baktı:

— Fransız kanunlarını bilir misiniz siz?

Moiz cevap vermemişti, Madam Baron yeni bir hıçkırıkla dudaklarını büzerek:

— Kafalarını keserler...

Bıçağını, soğanı masanın üzerine attı, iki eliyle önlüğünü tutup yüzüne götürdü, sobanın başında durmuş, öyle ağlıyordu. Moiz nasıl becersin insan avutmağı? Sadece:

— Yapmayın, Madam Baron... Kuzum, yapmayın!.. diyordu.

Yüzü kapalıydı kadının, yalnız omuzlarının sarsıldığı görülüyordu. İnleyerek:

— Geçer şimdi, dedi... Sinirlerim bozuldu...

Moiz çekine çekine elini omzuna koydu Madam Baron’un, Daha fazlasına cesaret edemiyordu.

— Bir görseydiniz halini... Çırçıplak gibiydi... Çocuk gibi zapzayıf, cılız...

— Kuzum! Madam Baron, yapmayın artık.. Hasta olacaksınız sonra...

Kadın bir toparladı kendini, gözlerini, yanaklarını sildi, hatta önlüğünü koyuverirken gülümsemeğe de çalıştı:

— Teşekkür ederim... Geçiyor artık.. Daha iyiceyim şimdi...

Pencere gene açılmıştı, gitti kapattı onu.

— Belki de doğru değil yaptığım... Yeminle söyledi, bu evde birkaç gün daha kalırsa kurtulurmuş... Parasını da gösterdi, beş yüz frangı kalmış... Nereye gidebilir o kadar parayla?..

Bir şey geldi aklına: büfede duran çorba kâsesini açtı, sinirli sinirli karıştırdı. Fransız binliğini bulup sobaya attı:

— Sizden başka kimseye söyleyemezdim... Bir şey sorayım size, Bay Moiz: siz ne dersiniz? Onu saklasak bu evde, sizce de olur, değil mi?.. Polis onu ta uzaklarda sanıyor... Bizim küçücük evimiz kimin aklına gelecek?..

Moiz'i kandıramamış olmaktan korkuyordu:

— Anne demesi içime dokundu... Sizin annenizi de düşündüm... Sadece hapse atacak olsalar bir şey değil, o zaman iş değişir...

Artık oturmuş, soğan doğruyordu. Gözleri gene yaşırdı, ama bu sefer ağlamaktan değil. Sakinleşiyordu artık. Burnunu çekiyor, saata bakıyordu:

— Yemeği bilmem pişirebilecek miyim öğleye kadar!.. Bay Domb ile Bay Valesko da var... Gazete yazarsa onlar da öğrenecek... O zaman siz söyleyiverin kendilerine, daha iyi olur...

Aklına başka bir şey geldi:

— Antuanet'i gördünüz mü siz?

— Demin duydum, odasına giriyordu.

Madam Baron kapıyı açıp seslendi:

— Antuanet!.. Antuanet!..

Cevap çıkmadı. Yukarıdaki kapı açılmadı. Madam Baron elinde mutfak bıçağıyla merdiveni tırmanmağa başladı:

— Ne yapıyorsun sen?

Bir şey yaptığı yoktu Antuanet'in. Soğuktu odası, hiç ateş yakılmazdı orada. Tavandaki pencere kapalıydı, ama camları ince-cik midir nedir? Buz gibi bir hava geliyordu oradan.

Antuanet de yatağına uzanmış, gözlerini eğik tavana dikmiş, kımıldamadan bakıyordu.

— Neden cevap vermiyorsun seni çağırınca?

Madam Baron kızının o biçim baktığını, yüz çizgilerinin öyle sertleştiğini hiç görmemişti. O kadar korktu ki duramadı, elini dokundurdu. Kız sinirlendi:

— Ne var gene? diye sordu.

— Ödümü kopardın... İn aşağı... Çok soğuk burası... Neden öyle bakıyorsun bana?

— Nerede o adam?

— Odasında...

Madam Baron kararını Antuanet'e nasıl anlatacağını bilemi-yordu.

— Anlayamazsın sen... Kalacak burada... Ama sen sakın konuş-mayacaksın onunla. Duydun mu?

Antuanet yeni uyanmış gibiydi, boynunu rahatlatmak ister gibi başını bir salladı.

— Ablan seni karıştırmamalıydı bu işe. Haydi gel...

Ana kız indiler aşağı, Antuanet'i görünce Moiz'in kışları çatıldı, kız o kadar değişmişti. Bir şey söylemek için:

— Ben Domb'la da Valesko'yla da konuşurum, dedi.

— Sağ olun... Antuanet, dolaptan tereyağını aliver...

Moiz'e gülümsemeğe çalıştı.

— Sağ olun, Bay Moiz... Sizce de iyi ettim ben değil mi?..

Moiz de şöyle bir gülümseme ile cevap verdi, sonra merdivene doğru yürüdü.

— Neden burada, ocağın başında çalışmıyorsunuz?

Moiz herhalde duymadı bunu.

Ev gene her günkü halini almıştı. Soğan ateşin üstünde cızır-damağa başladı. Madam Baron bir yandan eti kesiyor, bir yandan da kızıyla konuşuyordu:

— Ama baban farkına varmasın... Sen gazeteyi ondan önce görürsün, bir şey yazarlarsa kesiver o sayfayı...

Antuanet cevap vermedi.

— Şimdi git de Bay Domb'un odasını düzelt... Unutma, bugün çarşafı da değiştireceksin...

Eve önce Mösyö Baron geldi. Saat on bir buçukta. Gece treninde çalışmıştı da onun için... Paltosunu koridordaki portmantoya astı, mutfığa girdi, bir kokladı, sonra:

— Oturmuyor muyuz yemeğe? diye sordu.

— Birazdan.

Madam Baron kocasının terliklerini hasır koltuğun önüne koydu. Kocasını kunduralarını, yakalığını çıkardı.

— Lüksemburg da ne soğuk yer yahu!.. Sabahleyin ortalık ağarırken karda bir yaban domuzu gördük...

— Kar mı var orada?

— Bazı yerlerde bir metre yirmiye buluyor..

Madam Baron kocasıyla göz göze gelmemeğe çalışıyordu, ama sonunda kocasını farkettiler onun halini:

— Nen var senin?

— Benim mi? Bir şeyim yok...

— Gözlerin kıpkırmızı..

— Soğandandır.

Soğan kabukları daha duruyordu masanın üstünde.

— Sen bana yemeğimi hemen yedirsen iyi olur, ben bir yata-
yım...

Madam Baron fırından patatesleri çıkardı, sofrayı kurdu. Valesko da o sırada geldi eve, paltosunun kıvrımları içinde dışarı-
dan serin bir hava getirmişti.

— On beş dakika bekleyeceksiniz, Bay Valesko. Önce koca-
mın karnını doyuracağım, bütün gece işteydi o, hiç uyumamış...

— Beni soran olmadı mı? Bir arkadaşım gelecekti de...

— Kimse gelmedi.. Ha! Sahi... Siz yukarıya, Bay Moiz'in
yanına çıkıverin, size bir söyleyeceği varmış...

— Bana mı?

Ancak Valesko çıktıktan sonra Madam Baron'un içi rahat
edebildi. Mösyö Baron:

— Verdi mi borcunu? diye sordu.

— Evet, dün verdi. Bir de pasta getirmiş, sana da bir parça
sakladım.

— Antuanet nerede?

— Odaları düzeltiyor.

Mösyö Baron başladı yemeğini yemeğe, araya da kır bıyıkla-
rını sıvazlıyordu

— Silvi'den mektup yok mu?

— Mektup yazmak âdeti midir Silvi'nin? Binde bir aklına
gelecek de...

Madam Baron ne halde olduğunu belli etmemek için boyuna
bir iş görüyordu. Mösyö Baron pastasını yiyip kahvesini içtiği
sırada Mösyö Domb içeri girdi:

— Yemek hazır mı, Madam Baron?

— Biraz bekleyeceksiniz, Bay Domb.

— Mösyö Domb daima hamamdan yeni çıkmış gibiydi, o
kadar pembe pembeydi yanakları. Girerken yerlere kadar eğilerek
selâm vermişti, gene öyle bir eğilerek çıkmak istedi:

— Nereye gidiyorsunuz?

— Odama çıkacaktım..

— Oturun burada. Rahatsız etmiyorsunuz bizi.

Lehlinin o merasimli tavırları Bayan Baron'un betine giderdi.

— Oturunuz, dedi. Arkadaşlarınız gelecek şimdi.

Mösyö Baron ayağa kalktı, bir gerindi:

— Saat dörde doğru beni uyandırırısın, olur mu?

Karısının yanından geçerken saçlarına dudaklarını değdirdi.

Kadın dışarıya sesleniyordu:

— Bay Valesko! Bay Moiz! Antuanet! Yemeğe buyurun...

Gözlerinin kızarmış olduğu farkedilmesin diye her zaman-
kinden daha çok gülümsemeğe çalışıyordu. Kafasının içi bomboş
gibiydi. Ayak seslerini duyunca birini unuttuğunu hatırladı:

— Bay Eli!.. Buyurun yemeğe...

Birkaç dakika geçti. Eli'den başka herkes gelmiş, sofraya
oturmuştu. Bayan Baron hafifçe bir anahtar sesi duydu, sonra bir
kapı gürültüsü. Başka bir yana bakıyordu Bayan Baron. Sobayı
doldurdu, maşa ile kızıl külleri karıştırdı. Yemek odasının kapısı
açıldı, kapandı. Birkaç "Günaydın..." denildi. Bayan Baron soba-
dan başını çevirince Eli'yi her zamanki yerinde gördü. Benzi
biraz daha uçuktu, işte o kadar. Saçları gene iyice taranmıştı, yeni
tırış olmuştu, yanakları pırıl pırıl parlıyordu. Kendisine uzatılan
sahandan yemek aldı, sonra Antuanet'e:

— Ekmek verir misiniz lütfen? dedi.

O gün yakalık takmıştı. Bunun için midir nedir? Antuanet
hep boynuna bakıyordu onun. Kız birdenbire ayağa fırladı, kim-
senin bir şey söylemesine vakit bırakmadan da kapıyı vurarak
dışarı çıktı. Bayan Baron az kaldı arkasından koşacaktı, ama tuttu
kendini:

— Bugün pek sinirli de onun için böyle yapıyor, dedi.

Yalnız Moiz yemiyordu herkesin yemeğinden. Öğle yemekleri beş frangaydı da onun için. O gene teneke kutusunu getirmişti, sadece tereyağla ekmek yiyordu.

Çatal, tabak, bardak gürültüleri gitgide artıyordu. Birdenbire birinin konuştuğu duyuldu. Eli'ydi bu konuşan, hiçbir değişiklik yoktu sesinde, sadece ağzı doluydu, o kadar.

— Dışarısı çok soğuk olmalı bugün!.. dedi.

Kimse cevap vermedi.

IX

Moiz'in tavanarasındaki odasında bir fayans su güğümü çatladı, bahçe buz tuttu, birkaç gün de çözülmedi. Evin içinde hep: "Kapatın kapıyı!.. Kapıyı kapatın!.." gibi sözler duyuluyordu. Sıfırın altında on üç, hatta on dört derece. Ama hava açıktı, mas-maviydi gökyüzü. Bayan Baron boyuna:

— Kuzum! Kapatın kapıyı! diyordu.

Evde kim varsa hepsi mutfağa sığınıyorlardı. Can kurtaran bir orası vardı. Sabahleyin pansiyonerlerin hepsi ellerinde ibrikleriyle gelip sıcak su bekliyorlardı. Hepsininkini birden ısıtmağa imkân yoktu ki! Sabah olur olmaz ilk iş kapının eşiğine, sonra kaldırıma tuz ekmekti.

Bayan Baron parmakları donmuş, burnu kızarmış bir halde girerdi mutfağa. Bütün eller ocağa uzanırdı. Ama bu soğuk keyiflendiriyordu herkesi. Boyunlarında kalın kalın atkularıyla okula giden çocuklar bile bu soğuğun sürmesini, ısının daha da düşmesini istiyorlardı. Komşu evlerden birinin su borusu patlamıştı, kadın ikide bir elinde iki güğümle geliyor, "Duydunuz mu? Felemenk'te Zuiderzee donuyormuş..." gibi haberler getiriyordu.

Herkesin ilgisi uyanmıştı. Avluda termometreye sabahleyin ilk Eli Nagear bakıyor, mutfağa girerken müjde verir gibi:

— Bugün sıfırın altında on dört! diyordu. Bilmem bilir misiniz? Anadolu'da her yıl otuza, otuz beşe iner...

Masanın çevresine toplanmış yüzlere bir bakardı. Domb hiç cevap vermezdi, Eli de artık aldırımıyordu ona. Valesko, dinlediğini göstermek için arasıra bir gülümserdi. Moiz'e gelince, konuşmaya karışmak âdeti değildi onun.

— Bir yıl Trabzon'dan araba ile İran'a gidiyordum, babamın işleri vardı orada. Duymuşsunuzdur, bizim orada çoğu deve kervanlarile yolculuk edilir.

Mösyö Baron şaşıtı bu söze:

— Şimendöfer yok mu orada?

— Yapılacak, ama daha başlanılmadı. Bizim oralar burası gibi değil, koca koca memleketler, binlerce kilometre...

Doğrusu, Eli'nin anlattıklarına ilgi gösterip cevap veren bir Mösyö Baron'du. Ötekilerin ses çıkarmamalarına belki şaşıyordu, ama sebebini sormağa lüzum görmüyordu.

Eli'ye gelince, ömründe bu kadar konuştuğu olmamıştı onun, çenesi düşmüştü âdeti! Nezlesini, boynunun tutukluğunu unuttuyor, iştahla yiyordu. Ona akşamları gene yemeğini veriyorlardı.

Herkes bir iki dilim tereyağlı ekmekle yetinirken onun etini de, sebzesini de yiyebilmesine tuhaf tuhaf bakmışlardı. Farkına varmamıştı bunun. Bay Baron'un önünde peynir görmüş, yavaşça:

— Lütfen, verir misiniz o peynirden? demişti.

Antuanet'in ise büsbütün iştahı kesilmişti. Babası merak etti:

— Sen çok zayıflıyorsun, dedi. Derin çekiliyor... Yaş gereği! Ama düşünmelisin bunu da, çok yemelisin...

Eli Nagear o söze de karıştı:

— Benim kız kardeşim o yaşta az kaldı ölüyordu, Yunanistan'a gönderdik. Yunanistan'ı bilir misiniz?

Bayan Baron onun bu hallerini gördükçe donup kalıyordu. Moiz'e:

— Hiç tasası yok bu adamın! diyordu. Sanki bilmiyor durumu!..

O sabah Eli, gayet tabii bir tavırla:

— Hiç merak etmeyin, Bayan Baron, demişti, bende paranız kalmaz. Kız kardeşime mektup yazdım. Bir haftaya kadar para gönderirler bana.

Bayan Baron böyle sözlere cevap vermemegi daha doğru buluyordu.

İşile uğraşıyordu Madam Baron. Baktı, Eli midye dolu torbayı almış, bir çekmeyi açmış, bıçak çıkarıyor:

— Ne o? Ne arıyorsunuz? diye sordu.

— Size yardım edeyim, temizleyeyim midyeleri.

— Bırakın siz öyle şeyleri, Bay Eli.

— Neden bırakayım? Hoşuma gidiyor benim..

Bütün gününü mutfakta geçiriyordu artık. Kavsalar oradan, biraz sonra bir bahane uydurup gene geliyordu.

— Durmayın burada, Bay Eli. Ben taşları yıkayacağım, gidi-verin odanıza..

Bu sefer de Eli başka kurnazlık çıkarırdı; odasının kapısını açık kordu, giren, çıkan önünden geçsin diye.

— Buyurun, Valesko, biraz ısının burada! Madam Baron kimseyi sokmuyor mutfığa. Bir cıgara içer misiniz? Ne dedimdi ben size? Gazetelerde bir şey yok, değil mi?

Evin içinde herkesten önce o okurdu gazeteleri. Mösyö Baron'un elinden bile çeker alırdı.

— Müsaade eder misiniz?

Gazetelerde adının geçmediğini görünce de sevinir, çevresindekilere bir bakıp göz kırpar, "Alâ! alâ!" diye fısıldardı.

Madam Baron titrer, kocası işin farkına varacak diye korkardı, ama Mösyö Baron hiç oralı olmazdı. Herkes artık çekiniyordu Eli'den, mutfakta, yahut koridorda ona tutulmaktan korkuyordu.

— Kuzum, çıkmayın odanızdan!

— Ama ben sizin yanınızda kalmaktan hoşlanıyorum.

Madam Baron bir türlü cesaret edip de “Bana da ağır geliyor sizin burada olmanız!” diyemiyordu ki! Doğrusu buydu ama. Mösyö Baron’dan başka herkes sıkılıyordu ondan, bir belâ diye bakıyordu ona. Evin insanları, aralarında konuşulacak bir şey oldu mu, ya birinci katın sahanlığında, ya çatı katının bir odasında toplanıyordu. Ama kırışteydi Eli’nin kulağı:

— Benden konuşuyordunuz, değil mi? diye sorardı.

— Ne münasebet! Herkesin hep sizden konuştuğunu sanıyorsunuz!

— Biliyorum, benden konuşuyordunuz. İnkâr etmeyin. Hiç korkmayın, birkaç güne kadar bu iş kapanır, unutulur, ben de giderim buradan. Memleketime varınca, oradan hediyeler gönderirim size..

Ağlamaları, tepinmeleri geçmişti artık! Daha bir iki gün önce Antuanet’in ayağına kapanan, Madam Baron’a yalvaran, “Anne! anne!” diye inleyen o değildi sanki. Oysa ki Madam Baron onu kıpkırmızı görmüştü de kan başına çıktı, ölüverecek diye ödü kopmuştu. Tam üç kere başını duvara vurmamış mıydı? Sarası tutmuş gibi yerde kıvranmamış mıydı?

Kendisi unutmuştu bunların hepsini. Hiçbir şey olmamış gibi dolaşıyordu evin içinde. Verdiği para yakıldığı için pansiyon ücretini ödememiş, ne çıkar? Memleketine dönünce oradan hediye gönderecek ya!

— Ben buradan gitmeden önce size, alaturka kahve pişirmesini öğretilirim, İstanbul’a varır varmaz da bakır cezveler yollarım...

Öyle günler oluyordu ki Madam Baron’un: “Susunuz! susunuz!” diye onun ayağına kapanacağı geliyordu. Kadıncağız artık kıızıyla da bir dakika konuşamıyordu. Antuanet ne kadar da zayıflamıştı!.. Eli’yi odasındadır sanıyorlardı, bir de bakıyorlardı ki mutfak kapısının arkasında... Onun ülkesi orası. Günde en aşağı

elli kere odası ile mutfak arasında dolaşırdı koridorda. Kahve pişirilirken gelip sıcak suyu o kordu. Madam Baron yatakları yaparken, eline bir çatal alır, patateslerin pişip pişmediğine o bakardı.

— Dedim ya size, hoşuma gidiyor böyle işlere bakmak!

Moiz’le pek az konuşuyor, Domb ile hiç konuştuğu olmuyordu. Zaten Domb yemeğini yer yemez hemen çıkardı odasına. Madam Baron Moiz’e:

— O da benden bir kutu isteseydi ya! diye şikâyet etti. Değil mi, Bay Moiz? O da herkes gibi akşamları yağla ekmek yiyiversin.. Akşamları bir onun için uğraşıp yemek pişiriyorum...

— Pişirmeyin, neden pişiriyorsunuz?

— Ne yapayım?.. Kocamdan korkuyorum, o anlayıverir sonra...

Havalar soğumağa başlayalıdan beri Eli Nagear, sandığından mavi şeritli bir ev ceketini çıkarmış, onu giyiyordu. Pek beğeniyordu o ceketini! Madam Baron’a anlattı. Budapeşte’den, Amiral Horty’nin alışveriş ettiği bir mağazadan almış onu...

En kötü gün, salı günü oldu. Mösyö Baron gündüz çalışacak, akşam yedide dönecekti. Eli, evde olağanüstü bir hal olduğunu pazartesiinden sezmişti. Sabahleyin Madam Baron’un çarşıdan çiçek almış olduğunu görünce kaşlarını çattı, tuzağını kurdu, yani odasına girdi, kapıyı açık bıraktı. Valesko nasıl olsa geçecek!.. Onu görür görmez:

— Kuzum! dedi. Bir dakika buyurun odaya.

— Acele işim var benim..

— Bir dakikacık, azizim. Ne var bugün bu evde?

Valesko bir şey söylemek istemiyordu, ama üç yüz frank borcu vardı Eli’ye, ne zaman ödeyebileceğini de bilmiyordu.

— Mösyö Baron’un isim günü bugün.

— Ya?.. Ben sokağa çıkmak istemiyorum, siz şehrin en büyük çiçekçisine uğrayıverin de güzel bir buket ısmarlayın. Şöyle yüz franklık bir buket... Bir de hediye lâzım... Ama ne almalı?..

Dolmakalemi var mı Mösyö Baron'un?.. En iyisinden bir dolmakalem alın... Hepsi için üç yüz frank vereyim size.

Camlar buz tutmuştu o gün. Biraz sonra Valesko pencerenin önünden geçti, ama iyice belli olmuyordu yüzü.

Eli, sıcak ev ceketini giydi, mutfığa gitti, dudaklarında da esrarlı bir gülümseme vardı. Pek memnundu. Madam Baron tencereye iki tavuk vurmuş, bir de krema hazırlıyordu. Biraz sonra pastacının çırağı gelip pastayı getirdi.

— Kuzum Bay Eli, odanıza gidin! Sizden bunu bir lütuf diye diliyorum... Siz beni ille kızdırmak mı istiyorsunuz?

Eli bir o gün dinledi Madam Baron'un ricasını. Öğleyin Mösyö Baron gelmedi, yemeği çabucak yiyip sofradan kalktılar. Madam Baron'la Antuanet sokağa çıkacaklardı. Hazırlanmışlardı ikisi de.

Eli kendisine aldırılmadığına, bu aile bayramı yüzünden pek bir unutulduğuna mı içerledi nedir, yanında oturan Valesko'ya bakarak:

— Aklıma bir şey geliyor benim, dedi. Fransız kanunları ile Belçika kanunları arasında birtakım farklar olduğu söyleniyor. Diyelim ki Fransız polisinin Belçika'da kovuşturduğu bir adam Brüksel'de, yahut başka bir Belçika şehrinde bir suç işliyor...

Sadece çatalların şakırtısı işitiliyordu, ama Eli bu sözleri söylerken o şakırtı da ürpertici bir hal aldı.

— Anlamadınız mı dediğimi? Fransız mahkemelerine gidince ölüm cezasına çarptırılabilir bir adam Belçika'da bir suç işliyor. Belçika'da tutuluyor. Önce Belçika'da yargılanması gerekir. Öyle değil mi? Belçika'da yargılanacak, Belçika'da uğrayacağı cezayı çekecek, sonra Fransa'ya verilecek.

Sapsarıydı yüzü. Dudakları acayip bir surette geriliyordu. Mantıkça böyle olması lâzım... Ama bunun da bir gülümseme sayılması kabildi. Antuanet pek sevindi buna. Moiz onun gözleri içine sakın sakın bakarak bir kere daha gülümsedi. Eli:

— Rica ederim, dedi, kapatın bu sözü.

Eli ısrar edemedi. Başını çevirdi. Gene de gözlerinde anlaşıl-maz bir parıltı vardı.

Yemek her zamankinden çabuk bitmişti. Önce Domb kalktı, onun arkasından da Valesko, Moiz de kasketini giymiş, sokağa çıkacaktı. Madam Baron merdivene koşup:

— Bay Moiz! diye seslendi.

— Buyurun... Geliyorum...

Yukarıda yavaşça bir şeyler konuştular. Eli mutfakta yalnız kalmıştı, iştmeğe çalıştıysa da işitemedi. Ama biraz sonra anladı ne konuşulduğunu. Her şeyi anlıyordu o. Madam Baron'la kızı çıkıp gittiler. Moiz vazgeçmişti gitmekten, kitaplarını, defterlerini alıp mutfağa indi.

Hiçbir şey söylemedi, her zaman Eli'nin oturduğu hasır kol-tuğa yerleşti, yazmağa başladı.

Eli Nagear sobayı doldurdu, maşayı alıp gürültüyle külleri karıştırdı, sonra sobanın karşısına geçip:

— Belli, dedi, bana göz kulak olmanızı söylemişler, onun için kaldınız evde. Ben bir şey çalarım diye korkuyorlar, değil mi?

Moiz duymazlıktan geldi.

— Belli etmiyorum ama birçok şeyi anlıyorum ben. Üzülmeyin, sizi uzun zaman rahatsız edecek değilim. Hele polis unutsun bu işi, başka bir işle uğraşmağa başlasın, bırakırım ben sizi, rahat rahat sevişirsiniz...

Leh Yahudisi ağır ağır kaldırdı başını, gözlerinde bir öfke, kız-gınlık yoktu, her zamanki gibi bakıyordu. Ama öfkeli olmaması söylediği sözü bir kat daha ağırlaştırdı.

— Bilmiş olun, susmazsanız kırımım sizin kafanız!

Eli'den daha küçüktü, ama kuvvetliydi. Gene yazmağa başladı, masa titredi.

Birkaç dakika geçti. Moiz gene sakindi, ama sessizliğe şaşmıştı. Eli bir şey söylemiyor, kıpırdamıyordu yerinden. Gözlerini sobanın deliğine dikmişti. Alt dudağı sarkıktı.

Moiz gene çalışmağa başladı, biraz sonra Eli Nagear sessizce sanki havayı bile kıpırdatmadan kalktı, kapıya doğru yürüdü. Sobası sönmüştü.

Saat dörde doğru sokak fenerlerini yakan adamın geçtiği sırada pencerenin önünde iki baş belirdi. Eli onların Madam Baron'la Antuanet olduğunu anladı. Kilit şakırtısı duyuldu. Kapı açıldı. Koridordan ayak sesleri geldi. Ama Madam Baron'la Antuanet daha mutfağa varmadan gazeteci mektup kutusuna gazeteyi attı.

Eli Nagear gidip aldı gazeteyi, mutfağa girdi. Moiz kâğıtlarını topluyordu. Masanın üzerinde bir yığın küçük küçük paket vardı. Madam Baron kızına:

— Hadi, Antuanet, sen git de değış üstünü, dedi.

Sobayı doldurdu, şapkasını bile çıkarmadan su ısıtmağa başladı. Soğuktan yüzü pembe pembe olmuştu. Kürklü atkısının tüyleri üzerinde minicik buz parçaları görölüyordu.

— Bir gelen olmadı mı, Bay Moiz? diye sordu.

— Hayır, Madam, kimse gelmedi.

Eli'ye bakmadan Madam Baron'la çıktı yukarı, o da üstünü değışecekti. Eli hasır koltuğa oturdu, gıcırdadı koltuk. Gazetenin kâğıtları da hışırdadı. Birinci sayfada da, ikinci sayfada da bir şey yoktu. Ama üçüncü sayfada "Gece trenindeki cinayet" diye bir başlık gördü.

Sadece birkaç satır.

"Brüksel Emniyet Müdürlüğü, Brüksel-Paris arasındaki gece treninde işlenen cinayetin araştırmalarına devam etmektedir. Bundan dört gün önce Silvi B... adında bir kadını sorguya çekmiştir. Bu Silvi B... bar artistlerindendir, şimdi Brüksel'dedir. Katilin Eli Nagear

adında bir Türk uyruğu olduğu anlaşılmıştır. Silvi B... o adamın metresi imiş. Nagear'ın izi daha bulunamamıştır. Cinayet daha meydana çıkmadan Alman sınırını geçmiş olduğu sanılıyor. Silvi B... şimdilik serbest bırakılmıştır..."

Eli yavaşça kesti o satırları, gazeteyi de masanın üzerine bıraktı. Gözleri parlıyordu. Bir cıgara yakıp dumanı derin derin içine çekti.

Evin gürültülerini kolluyordu. Sabırsızlanıyordu. Madam Baron içeri girince Eli de yerinden kalktı, kestiği kâğıdı uzattı:

— Ben size dememiş miydim? dedi.

Sesinde bir sevinç, bir övünme seziliyordu.

— Okuyun, okuyun hele! dedi.

Sonra da:

— Beni Almanya'da arıyorlarmış! dedi.

Madam Baron okudu kâğıdı, sonra da hiç düşünmeden gene Eli'ye verdi. Ateş sönmemişti, ama Madam Baron gene maşayı alıp karıştırdı.

— Birkaç güne kadar kapanır bu iş, dedi. Ben de buradan...

Madam Baron hep "Silvi B... o adamın metresi imiş" sözlerini düşünüyordu, kâğıt hep gözlerinin önündeydi.

Eli:

— İyi bir haber bu! dedi. Mademki beni ta uzaklarda arıyorlar...

— Susun Allah aşkına! Bırakın beni! Odanıza gitsenize siz!

— Siz öyle diyorsanız..

"... O adamın metresi..."

Madam Baron hem yemeği hazırlıyor, hem de ağlıyordu. Sessizce ağlıyordu, hani yaşlı kadınlar nasıl ağlar, işte öyle... Antuanet içeri girince sordu:

— Gene ne var, anne?

- Bir şey yok... Sen şuradan unu ver bana...
- Gene bir şey mi söyledi o adam?
- Hayır... Bırak beni. Sinirliyim...
- Bu akşam bizimle oturacak mı sofraya?
- Nasıl oturtmayız? Çaresiz!

Antuanet paketleri açıyordu. İki çift çorap, benekli bir siyah boyunbağı, sonra bir mukavva kutu. Antuanet:

— Babam dolmakaleme çok sevinecek, dedi. Benim isim günümde ben de isterim böylesini.

Altmış franga almışlardı o kalemi. Amerikan dolmakalemle-rine benziyordu, ama ucu ancak on dört ayar altındandı.

— Tereyağını ver şuradan...

Eli gazetedeki yazıyı bir daha okudu, o parçayı katladı, ev ceketinin cebine koydu.

Domb geldi, hemen odasına çıktı. Moiz âdeta koşarak çıktı evden, giden tramvaya atladı, yarım saat sonra da döndü.

Evde türlü türlü gürültüler, mutfakta türlü türlü kokular vardı. Herkes o gün odasında oturuyordu. Eli de perdeleri kapatmıştı, arasıra biraz aralıyor, sokaktan geçenlere bakıyordu. Çiçekçinin geldiğini önce o duydu. Hemen koştu kapıya, vereceği bahşişi de hazırlamıştı. Pek güzeldi gelen buket! Eli kimseye gösterme-den odasına götürdü, çiçekler solmasın diye leğene su doldurdu. Valesko yediye doğru geldi. Eli onu bekliyordu, hemen koştu, paketi aldı onun elinden.

— Yüz altmış frank... Sahiden Amerikan kalemi... Ucunu beğenmezse değiştirebilecek...

Madam Baron mutfakta gözlerinden akan yaşları kurulu-yordu. Doğrusu öyle hüngür hüngür ağlamıyordu, hattâ ağla-mamak için zorluyordu kendini, ama elinde değildi, boyuna yaşarıyordu gözleri.

— Neredeyse gelir... dedi.

O da çiçekleri musluğa koymuştu, gidip aldı, iki saksıya yerleştirdi. Sofra, beyazlı kırmızılı örtüsüyle, tam bir bayram sofrasına benzemişti. Küçük paketleri de Mösyö Baron'un tabağının yanına koydular.

— Yüzüne biraz pudra sürsen, anne!

— Ağladığımı pek mi belli?

Sonra da üzgün üzgün:

— Silvi bir mektup bile yazmadı! dedi.

Tramvayın geldiği duyuldu. Pencerele buğuluydu, içeridekiler görülmüyordu. İnenler de öteki kaldırımında oldukları için tramvay gizliyordu onları. Ama tramvay kalktıktan sonra Mösyö Baron'un sokağı geçtiği görüldü.

Sonra kilidin şakırtısı, evin içinde ayak sesleri işitildi. Eli odasının kapısını araladı, Antuanet'in:

— Nice yıllara, babacığım! dediğini duydu.

Kucaklaşmalar oluyordu. Konuşmalar pek seçilmiyordu.. Yukarıda da loş sahanlıklarda, evin gürültülerini kollayanlar vardı.

Mutfığa önce Eli girdi. Bir elinde yüz franklık koca buket, ötekinde küçük paket..

— Tanrı nice yıllara eriştirsin, Mösyö Baron, bayramınız kutlu olsun...

Buket pek büyük, pek güzeldi, o mutfak hiç de yeri değildi öyle bir buketin. Mösyö Baron hayran olmuştu çiçeklere, o buketi nasıl tutacağını bilemiyordu.

— Fazla bu kadarı da, pek fazla... diye fısıldadı.

Küçük pakete de bakıyor, ne desin, ne yapsın, bir türlü kestiremiyordu. Toy bir çocuk gibi, Eli'ye yaklaştı, iki yanağından öptü, daha doğrusu sert bıyıklarını sürüştürdü.

— Hiç beklemezdim...

Koridordan Madam Baron'un sesi geldi:

— Bay Moiz!.. Bay Domb!.. Bay Valesko!.. Yemeğe buyurun!..

Mösyö Baron paketleri açmış, çoraplarla boyunbağını görmüştü. Şimdi de Eli'nin verdiği paketi açıyordu. Pek sevindi:

— Hakikî bir Parker bu!..

Eli Nagear gülümsüyordu. Antuanet üzgündü, öteki kalemi alıp kaldırmağa kalktı, ama babası durdurdu onu:

— Ne yapıyorsun?

Mösyö Baron pek memnundu! Öteki paketi de açtı, altmış franklık dolmakaleme baktı, sonra sıkılarak:

— Şimdi de iki kalemim oldu! dedi.

Madam Baron tencereleriyle uğraşıyordu. Domb ayaklarını kavuşturarak bir selâm verdi. O da hediyesini uzattı: nal biçimi bir boyunbağı iğnesi.

— Bayramınızı kutlar, bu vesileden istifade ederek size, son nefesime kadar sürecek olan minnettarlık hislerimi sunarım...

Valesko da indi, o da bir pipo getirmişti.

Mösyö Baron nedense onları kucaklamadı. Belki de uzakta oldukları içindir.

En son Moiz geldi. Kapıyı kapattıktan sonra:

— Nice yıllara, Mösyö Baron! dedi.

Hediye getirmemişti. Parası yoktu ki onun.

Özür de dilemedi. Teneke kutusunu alacaktı, Madam Baron:

— Çıldırdınız mı? dedi. Bu akşam bizimle yiyeceksiniz.

Moiz kıpkırmızı oldu, boynunu bükerek oturdu her zamanki yerine. Mösyö Baron hasır koltuğuna kurulmuş, sofradakilerin hepsini de neşeli neşeli süzüyordu.

— Büyük bir heyecan içindeyim, çok duygulandım... diye söze başladı.

Herkes susuyordu. Sade Eli Nagear'ın sesi yükseldi:

— Bizde, dedi, yalnız doğum günümüzün yıldönümünü kutlarız. O gün evin hizmetçileri, uşakları bile birer hediye getirir...

Çorba yoktu o akşam, Madam Baron çorbayı bayağı bulup bir ziyafete yakıştıramamıştı. Pişirdiği iki tavuğu sofraya getirdi, kocası kesmek için yerinden doğruldu.

— Bana bırakın siz o işi...

Bunu söyleyen de Eli'ydi! Antuanet sapsarı kesilmişti. Sofranın altından Moiz'e ayağıyla yavaşça vuruyor, Moiz de hep önüne bakıyordu.

Madam Baron'un oturacak vakti yoktu, yemeği hazırlıyordu o.

— Siz elbette bilirsiniz, Moiz! Yahudilerin gayet karışık âdetleri vardır, böyle törenlerde hiç unutmazlar... Evde mum var mı acaba, Madam Baron?

Kadın birdenbire dönüp baktı:

— Mumu ne yapacaksınız?

— Söyleyeyim şimdi... Kaç yaşındasınız, Mösyö Baron?

— Elli iki.

— Elli iki tane mum lâzım... Bizde töredendir... Vakti gelince ışık söndürülür, sade o mumlar...

Moiz gözlerinin içine baktı Eli'nin. Eli durumsadı, gülümsedi, sustu. Ama beş dakika geçmeden gene başlamıştı konuşmağa:

— Her şeyini bulabilsem, size Türk tatlıları yapardım. Kız kardeşim çok iyisini yapar, ama benim de elimden gelir...

Mösyö Baron sordu:

— Kaymakla mı yapılır?

— Hayır, çiçekle... Daha ince bir iş...

— Çiçek de yenir mi? Hiç aklım ermiyor....

— Özü, suyu konulur çiçeklerin...

— Sen yemiyorsun, Antuanet, aç değil mi karnın?

Antuanet halini belli etmemek için ağzına bir lokma tavuk götürdü. Domb duvara bakıyordu. Moiz'in düşünmekten alnı kırmıştı, yalnız Valesko gülümsemeğe çalışıyordu.

— Bir gün İstanbul'a geliverseniz çok iyi edersiniz. Benim misafirim olursunuz, ben size Türkiye'de çok yerleri gezdiririm...

Mösyö Baron içini çekerek:

— Ben nasıl giderim öyle yerlere? dedi. Vaktim mi var?

— Neden? Uçağa bindiniz mi, bir günde İstanbul'dasınız.

Madam Baron da, dik dik bakarak, susturmak istedi onu. Ama Eli anlamadı, yahut anlamazlıktan geldi.

— Türkler pek severler misafiri, dedi. Birinin evine misafir oldunuz mu, size o evin asıl efendisi diye bakarlar, herkes sizi memnun etmeğe çalışır...

Mösyö Baron bön bön sordu:

— Çağırılmamışsa bile misafir diye kabul ederler mi?

Mahsus yapmamıştı bunu, ama tuhaf bir hali vardı, Antuanet kahkahayı koyverdi, az kaldı boğulacaktı. Babası şaşıtı buna. Antuanet ayağa kalktı, sofraya arkasını döndü, ağzındaki lokmayı çıkarıyordu. Yerine otururken gülmesi daha geçmemişti, yaşarmıştı gözleri, gülmek için dudaklarını ısıırıyordu. Eli hiç oralı olmadı, gene başladı anlatmağa:

— Çağırılmamışsa bile, dedi. Birçok örnek gösterebilirim size... Harpten önce babam Rusya'ya gitmişti, orada büyüklerden birine misafir olmuş. İhtilâlden sonra o adam kaçtı memleketinden, İstanbul'a geldi. Bizim eve misafir oldu, tam beş yıl kaldı...

Antuanet dayanamıyordu artık. Ama gülüyor mu, ağlıyor mu, pek belli değildi orası. Babası kaşlarını çatı:

— Kendine gel, Antuanet! dedi. Bay Eli konuşurken... Sizi dinliyorum, Bay Eli...

— Batı'da anlamazlar böyle şeyleri... Annemle kız kardeşim eskisi gibi zengin değiller, ellerinde kalanı da kaybettiler. Ama biri gitsin bizim eve, benim bir dostum olduğunu, kendisini benim gönderdiğimi söylesin...

Mösyö Baron gene çıkıştı kızına:

— Antuanet!.. Benim bayramım olmasa bu akşam, odana git derdim sana!..

Karısı atıldı oradan:

— O ne biçim söz öyle!..

Hiç beklenmedik bir şeydi bu. Mösyö Baron kızardı, ne yaptığını bilmeden gene yemeğini yemeğe başladı.

Her zamanki gibi, o akşam da ilk Mösyö Domb kalktı sofradan, odasına çekildi. Mösyö Baron:

— Lehliler hiç benzemiyor Türklere, dedi. Yanınıza oturdular mı, sanki büyük bir lütuf ediyorlar size! Yahudilere ettikleri de hiç hoşuma gitmiyor. Kendi memleketlerinin Yahudilerine bile kötü muamele ediyorlar. O Lehli ise Bay Moiz de Lehli değil mi sanki?

Moiz'e baktı, ama Moiz hiçbir şey söylemedi. Mösyö Baron birdenbire karısını merak etti. Antuanet'e:

— Annen nerede? diye sordu.

Kız çıktı dışarı. Madam Baron merdiven başına oturmuş ağlıyordu. İnleyerek:

— Bırak beni! dedi. Şimdi gelecek, biraz işi var dersin bana...

Antuanet de dayanamadı, o da ağlamağa başladı:

— O adam gitsin bizim evimizden anne! Gitsin artık bizim evimizden! Yoksa ben duramayacağım, gideceğim. Gazetenin yazdığını okudun mu?

— Sana da mı gösterdi?

— Onu göstermek için çağırdı beni... "O adamın metresi..." diyor gazete...

Ana kız mutfağa girdikleri zaman Moiz kalkmış, çıkıyordu. Valesko da odasına çekilmek için bir bahane arıyordu. Mösyö Baron büfeyi açmış, Lüksemburg'dan getirdiği likörü çıkarmıştı. Eli Nagear da yerini değiştirmiş, Mösyö Baron'un yanına oturmuştu.

— Sağlığınıza! Türkiye'nin şerefine!

— Belçika'nın şerefine!

Antuanet:

— Babam epeyce içmiş! diye fısıldadı.

Sofrayı topladılar. Mösyö Baron'la Eli hâlâ içiyorlardı. Eli'nin yanakları kızarmıştı. Mösyö Baron da hararetili hararetili konuşuyordu, karısı çok iyi bilirdi onun o halini!

— Benim Parker kalemlerine özendiğimi kim söyledi size?

— Kimse söylemedi, ben kendim anladım...

Gülüyorlardı. Çevrelerinde tabakların, sahanların şıkırtısı...

Madam Baron son bir kere sobanın ateşini eşeledi, sonra kızına:

— Sen hadi git de yat, Antuanet! dedi. Bulaşığı yarın yıkarız.

Antuanet çıktı. Madam Baron yemek ocağının yanında durmuş, kocasına Eli'ye bakıyordu:

— Bir kadeh daha içmez misiniz? Her gün benim isim günüm olmaz ya!..

— Bilmezsiniz ne kadar kanım kaynadı size... Sizin hanım da çok iyi kadın, ama sizin gibi değil... Zaten kadınlar benzemez erkeklere...

Madam Baron'un gözlerini dikmiş, kendisine sert sert baktığını seziyordu. Sarhoşluğunu gidermeğe çalışıyordu, ama bir türlü gelmiyordu elinden. Dili kalınlaşmıştı içkiden:

— Siz Türkiye'ye gelerseniz...

Mösyö Baron da yavaş yavaş kapılıyordu o hülyaya:

— Kim bilir? dedi. Belki bir gün... Neler olur insanın ummadığı...

X

Valesko sabahleyin tıraş olurken pencerenin önüne gider, küçük, yuvarlak aynasını espanyolete takardı. Baktı, öğretmen ilkokulun önüne çocukları toplamış, her gün karşı kaldırımında sekizi beş geçe tramvayını bekleyen ihtiyar da gelmiş, orada duruyor, vakti onlardan anladı. Azdı gelip geçen, hepsinin ağzından buğu çıkıyordu, belliydi havanın soğuk olduğu.

Valesko sağ yanağını bitirmiş, sol yanağına geçerken, tramvaydan üç kişinin indiğini gördü. Evlerin numaralarına bakıyordu o adamlar. Biri şişmandı, paltosunun da, ceketinin de önü açık olduğundan altın kösteği görülüyordu. Şapkasını arkaya atmış, pipo içiyordu.

Ötekilerin âmiri olduğu belliydi o adamın. 53 numarayı buldu, çenesile ötekilere de gösterdi. Gözü Valesko'ya ilişti. Herhalde iyice göremiyordu onu, perdenin arkasından ancak gölgesini seziyordu.

Sonra arkadaşlarından birine bir şeyler söyledi. Konuştuğu adam kısa boylu, cılız bir şeydi. Genç mi, ihtiyar mı, o da belli değil. Paltosuna bürünmüştü, bıyıkları sarkık sarkıktı. Çok üşüyor,

ellerini ceplerinden çıkarmıyordu. Bakkal dükkânının önünde durdu, boyuna kımıldatıyordu ayaklarını. Ötekiler uzaklaştılar.

Valesko kapı çalınacak sandı, o iki kişi sokağı geçmiş, eve doğru yürümüşlerdi de onun için. Ama kapı çalınmadı. Belli, evin arkasına dolaşmışlardı, başka bir kapı var mı diye bakmak için olacak.

Gene gözüktüler, kunduraları ıslanmıştı, boş arsanın buz tutmuş otlarına bastıkları belliydi.

Üçü birden konuşmağa başladılar. Kısa boylusunun acınacak bir hali vardı, o kadar üşüyordu. Şişmanı biraz durduktan sonra bakkal dükkânına girdi, ancak beş dakika sonra çıktı. Bakkalın karısını bir telâştır almıştı.

Valesko sahanlığa gidip:

— Madam Baron! diye seslendi.

— Sıcak su istiyorsunuz, değil mi?

— Hayır, hayır, gelin bir dakika buraya.

Ama odaya dönüp de pencereden bakınca gördü ki şişman adam kısa boylunun elini sıkıp ayrılıyor oradan, şehre doğru gidiyor. Pek bir memnun hali vardı o adamın. Üçüncüsü de gene sokağı geçiyordu, Madam Baron gelmiş, o da görmüştü o üç kişiyi.

— Niçin çağırdınız beni?

— Bakın şu adamlara.

— Bakıyorum, ama anlamıyorum.

— Bana polis memuru gibi geliyor bunlar. Bakkal dükkânına girip kadına bir şeyler sordular. Kısa boylusu gözlerini bu evden ayırmıyor, öteki de hiç şüphesiz arkaya gitti, arsadan kolluyor. Giden şişman adam da herhalde bir komiser olacak.

Madam Baron birkaç dakika perdelerin arkasından gözetledi. İki tramvay gelip geçti, kısa boylu adam hâlâ kımıldamamıştı.

Valesko gözleriyle aşağı katı işaret ederek:

— Kalktı mı? diye sordu.

— Uyuyor daha. Mösyö Baron'la saat üçe kadar oturdular, içtiler...

Sahanlıktan Domb'un ayak sesleri işitildi, gidiyordu o.

Madam Baron telâşla:

— Bay Domb'a da haber versek daha iyi olmaz mı? diye sordu.

— Bırakın gitsin. Eli'den nefret ediyor o...

Aşağıda kapı açıldı. Lehli çıkmıştı sokağa, kaldırımından ayak tıkrıtları işitiliyordu. Kısa boylu adam hemen cebinden bir defter çıkardı, bir şeye baktı, sonra Domb'u daha iyi görebilmek için öteki kaldırımında birkaç adım yürüdü.

— Demedim mi ben size?

Sonra döndü o kısa boylu adam. Ancak yüz metre kadar yürümüş, aradığı kimsenin Domb olmadığını anlamıştı. Gene tramvay durağındaki demir direğin yanına geldi, ayrılmadı oradan. Valesko:

— Müsaade edin de giyineyim ben, dedi.

Madam Baron mutfığa indi. Antuanet oturmuş, kahvaltı ediyordu. Madam Baron önce "Bir şey söylemeyeyim buna!" diye düşündü. Antuanet'in de bir şey sorduğu yoktu, yalnız meraklı meraklı bakıyordu. Birkaç gündür gözleri sanki büyümüştü kızın, hep öyle sorar gibi bakışları vardı. Madam Baron en sonunda:

— Öyle sanıyorum ki bitti artık bu iş! dedi.

Gidip dolaptan sebze sepetini aldı:

— Baban daha uyuyor mu? diye sordu.

Antuanet "Evet" der gibi başını salladı.

— O uyanıncaya kadar bu iş bitse çok iyi olur! Emniyet memurlarından biri dikilmiş kapıya, biri de evin arkasına.

Kızın burun delikleri kısıldı, lokması elinde kaldı.

— Acaba kendisine haber verelim mi?.. Demin, sobaya bakmak için girdim odaya... Böyle uyuduğunu hiç görmemiştim... Yüzükoyun yatmış, horluyor...

Bir şey geldi Madam Baron'un aklına. İki kat merdiveni tırmandı, yavaşça vurdu Moiz'in kapısına. Moiz hemen açtı kapıyı. Daha taramamıştı saçlarını. Paltosunu arkasına almış, çalışıyordu. Madam Baron duvarı işaret ederek:

— Aman yavaş! dedi. Kocam uyanmasın...

Yukarıdaki küçük pencereyi açtı, ama çatı kapatıyordu önünü, sokak görülmüyordu.

— Bir dakika aşağı gelir misiniz?

Moiz indi Madam Baron'un arkasından. Kadın durdu sahanlıkta, Valesko'nun kapısını itti. Valesko bitirmişti giyinmesini, gene perdenin arkasından bakıyordu sokağa.

— Daha orada mı o adam?

Bir ölü evindelermiş gibi içgüdüyle yavaş yavaş konuşuyorlardı. Madam Baron karşı kaldırımında boyuna ayaklarını yere vurarak eve bakan paltolu adamı gösterdi:

— Emniyet memurlarından, dedi. Biri de arkada.

Moiz Eli'nin adını söylemek istemedi, sadece:

— Kendisi biliyor mu? diye sordu.

— Uyuyor daha. Bu gece o kadar sarhoştur ki yatarken çoraplarını bile çıkaramamış.

Antuanet de gelmişti, öteki pencereden bakıyordu. Polis memuru, ellerini cebine o kadar sokmuştu ki omuzları büsbütün düşmüş, boyu daha kısalmıştı sanki. Madam Baron:

— Durmayalım burada, dedi. Gel Antuanet.

Moiz de onlarla iniyordu.

— Siz gözetlersiniz, değil mi Bay Valesko?

Valesko başile "Evet" der gibi bir işaret yaptı.

Mutfakta Madam Baron bir fincana kahve doldurdu. Lehli Yahudi'ye uzattı:

— Sıcak sıcak için şunu, dedi... Şimdi söyleyin: siz benim yerimde olsanız ne yaparsınız?

İnanılacak şey değil, ama kimsenin sinirlendiği, telâş ettiği yoktu. Tam tersine! Herkes sakindi. Ama kasvetli, korkunç bir sükûn! Madam Baron, Almanların Şarlrua'ya girdikleri günü hatırladı: o gün de telâş yoktu kimsede. On beş yirmi komşu bir bodrum katında toplanmışlardı. Ne yapmalı, kimse bilemiyordu. Bekliyorlardı hepsi de. Ne olacak, hiçbiri kestiremiyordu. Arasına içlerinden biri yerinden kalkıyor, ayaklarının ucuna basıp nefes deliğine kadar yükseliyor, Alman askerlerinin gidip gelmesine bakıyordu. O gün de o haldelerdi işte.

Madam Baron:

— En çok kocamdan korkuyorum, dedi. Bu işi öğrenince parlayıverir, bilinmez ne yapacağı...

Antuanet:

— Babam saat kaçta gidecek işine? diye sordu.

— Saat üçte. Allah vere de uyanmasa! Bay Moiz, ne dersiniz? o adama haber vermeli, değil mi? Ben cesaret edemiyorum... Son defa bir rahat uyku uyuyor, insan bunu düşününce...

— Siz o adamın polis memuru olduğundan emin misiniz?

— Bay Valesko öyle diyor...

Moiz ceplerini karıştırdı, sonra kızarak:

— Bir frank verin bana! dedi.

Biraz sonra çıktı sokağa, kapıyı kapatmamıştı. Valesko odasından bakıyordu. Moiz'in koşarak karşı kaldırıma geçtiğini gördü, polis memurunun da gene cebinden defterini çıkardığını farketti.

Moiz bakkal dükkânına girdi, kurşuni camekânın arkasından gölgesi seziliyordu. Epeyce kaldı dükkânda, bekleyip gözetleyen adam da defterinden bir şeyler okudu.

Nihayet Moiz koşarak döndü eve. Valesko da ne olduğunu sormak için indi aşağı. Moiz peynir almıştı, masanın üzerine koydu paketi, "Doğruymuş" der gibi başını salladı.

— Yani polis memuruymuş o adamlar, değil mi?

— Giden şişman iki haftadır bu evde yeni bir pansiyoner olup olmadığını sormuş. Bakkalın karısı, “Bilmiyorum,” demiş, ama aşağı kattaki odada ışık gördüğünü söylemiş. “Belki yeni bir pansiyoner vardır,” demiş.

— Sıcak sıcak bir fincan kahve için, Bay Valesko. Sen de, Antuanet, git, rom şişesini getir. İyidir, herkesin içi bir ısınsın...

Hava açıldı o gün. Avlunun beyaz duvarına güneş vurmuştu. Moiz’in su ibriğini patlatan buz parçası daha duruyordu avluda, erimemişti pek, biçimi biraz bozulmuştu, o kadar.

— Bir bakayım, uyanmış mı?..

Madam Baron ayaklarının ucuna basarak yaklaştı karyolaya. Eli hâlâ uyuyordu, yorganı yere düşmüştü. Bir şey duymadı, içkinin tesiri daha geçmemişti, odada muşamba kokusuna karışmış bir alkol kokusu seziliyordu.

Annesi mutfığa dönünce Antuanet sordu:

— Ne haber?

— Uyuyor daha... Ben bir türlü cesaret edemiyorum... Bu işi siz yapsanız, Bay Moiz... Olur mu?

Moiz cevap vermedi. Valesko bu tatsız işi belki kendine yüklerler diye yavaşça çıktı mutfaktan, odasına çekilip gene perdenin arkasına geçti.

Sokak boş gibiydi. Arasına bir tramvay geçiyor, parıl parıl parlıyordu, ama pencereleri kaplayan buz daha çözülmemişti. Sol taraftan zerzevatçının borusu işitiliyordu. Kısa boylu polis memuru piposunu yakmıştı, tütünün dumanı nefesinin buğusuna karışıyordu.

Her şeyde bir sessizlik, bir dinginlik vardı. Berraktı hava. Bir göl kenarıymış gibi en küçük gürültüler, uzun uzun yankılar uyandırıyordu.

Durup dinlenmeyen bir gıcırta, sokağın üzerindeki demir telden kömür vagonlarının geçtiğini bildiriyordu. Bir küçük lokomotifin ocaktan çıktığı duyuldu, düdük sesleri de geliyordu.

Polis memuru ya birini bekliyor, ya bir şey bekliyordu. İki de bir şehre doğru bakması onun içindi elbette. Madam Baron zervevat soyuyor, Antuanet de odaları düzeltmeği unutmuş, sobaya arkasını vermiş, atkısını göğsünün üstünde sıkıyordu. Birdenbire o başladı söze:

— Boş arsada biri var diyorsunuz, emin misiniz?

— Valesko görmüş polis memurlarından birinin oraya gittiğini.

— Kimse olmasaydı orada, duvardan atlayabilirdi... Demiryolunu da geçtikten sonra...

Polis memuru belki bir saattir orada nöbet bekliyordu, Eli de hâlâ uyanmamıştı. Mutfakta bir rom kokusu vardı. Antuanet bile içmişti.

— Haydi, bir kadeh de Bay Valesko'ya götür... Odasında soba yok onun...

Madam Baron hep Moiz'den yardım umuyordu:

— Bir öğüt verin bana, bir şey söyleyin... Bilseniz benim ne halde olduğumu... Tutuyorum kendimi, Antuanet üzülmesin diye...

Yüzünü buruşturdu, ama bırakmadı gözyaşlarının akmasına.

— Dinleyin...

Bir yay gibi fırlamıştı yerinden, artık kımıldamıyordu. Bir otomobil durmuştu kapının önünde. Kaldırımından sert sert ayak sesleri geliyordu. Sonra mektup kutusuna hafifçe vurulduğu duyuldu.

— Siz gidip açın!

Kapı ancak bir saniye açık kaldı, kaldırımın kenarında, parıl parıl güneş ışığının içinde bir taksinin durduğu görüldü, o kadar. Şimdi, yüksek ökçeler koridorda tak tak yürüyordu.

Silvi'ydi gelen, soğuk bir havaya bürünmüş... Mutfakta annesini kucaklamağı bile düşünmeden:

— Gitti mi o? diye sordu.

Moiz kendisinin orada bulunmasını istemezler belki diye çekinmiş, dışarıda kalmıştı. Madam Baron, kızıyla baş başa kalmaktan korktuğu için olacak, onu da içeri çağırdı. Silvi manto-sunu çözdü, bir kadeh rom doldurdu, temiz bir kadeh çıkarmağa lüzum görmemişti.

— Hâlâ burada mı o? Antuanet almadı mı benim mektubumu?

— Sus! sus! Baban daha yukarıda...

Silvi anladı babasının bu işlerden haberi olmadığını, ama böyle şeyleri umur edecek vakti yoktu.

— Ya ötekiler? Onlar daha gelmedi mi?

— Sabahtan beri bir polis var evin önünde, biri de arkada bekliyor.

— Brüksel polisi mi?

— Bilmem. Hiç kırmılamıyorlar. Bay Valesko birinci katın penceresinden gözetliyor onları.

Silvi yukarı kata çıktı, kapıyı vurmada n girdi Romanyalının odasına:

— Şu kısa boylu adam mı?

— Evet. Sizin indiğiniz taksinin numarasını yazdı defterine.

Silvi taksiyi saymamıştı, şoför evin önünde dolaşıp duruyordu.

— Brüksel'den mi geliyorsunuz?

Silvi cevap vermedi, çıktı odadan. Her hareketini bilerek, düşünerek yaptığı belliydi. Merdivende kız kardeşile karşılaştı, hiçbir şey söylemedi ona.

Mutfakta Madam Baron şaşırmış, kızının gidip gelmelerine merakla bakıyordu. İçini çekerek:

— Ne yapacak acaba Silvi? diye sordu.

Moiz de:

— Kendisi bizden daha iyi bilir ne yapacağını, dedi.

Öndeki odanın kapısı gıcırdayınca birinci kattakiler de, mut-faktakiler de titredi. Ama Silvi hemen kapattı kapıyı, gene bir sessizlik başladı.

Eli uyanmaksızın kımıldamış, güneş geldiği için elini yüzüne götürmüştü. Silvi bileğinden tutup sarstı onu:

— Kalk! kalk! dedi.

Eli içini çekti, gene bir kımıldandı, en sonunda gözlerini açtı, karşısında Silvi'yi gördü.

— Ne var?..

Kaşlarını çattı, başı ağrıyordu da onun için. O gece ne yaptığı hatırlamıyordu. Ağzı pas içindeydi. Boynunun tutukluğu gene başlayacak diye korkuyordu.

— Ne haber yolladım ben sana?

Sert sert konuşuyordu Silvi, hiçbir sevgi, acıma yoktu gözlerinde. Eli kadının saçlarında, kürk mantosunun kıvrımlarında güneşin oynamasına bakıyordu.

— Daha anlamadın mı? Kalksana! Neredeyse gelip götürec-
cekler seni.

— Ne dedin?

— Kurnazlığa vurma!.. Artık bitti her şey diyorum, nerdeyse gelecekler...

Eli Nagear'ın yüzünde bir kin, bir tehdit belirdi:

— Sen verdin beni ele, değil mi?

— Tekrar ediyorum, budalalığın sırası değil. Kalkıp giyinsen daha iyi edersin.

Eli değiştirdi düşüncesini, bağırarak:

— Yalan söylüyorsun! dedi. Anlıyorum! Benim buradan git-memi istiyorsun, onun için de...

Kapının önünde duran taksiyi gördü, pencereye yaklaştı.

— Karşıya, tramvay durağına bak. Orada duran adam polis memuru...

Eli daha kavrayamamıştı durumu. Bardağa su doldurdu, ağzını çalkaladı, sonra leğene tükürdü. Sapsarı, cıpcılandı. Yüzünün bu kadar çirkinleştiği, bozulduğu olmamıştı.

— Anladım!

— Hele şükür! Öyleyse giyin artık...

— Anladım, para almak için beni ele vermişsin...

— Budala!

— Sen beni bu eve yolladığın zaman anlamalıydım senin ne yapmak istediğini...

Silvi'nin bir tokat atmak geldi içinden, ama Eli'nin o buruşuk pijama içindeki biçare haline acıdı da onun için atmadı.

— Hadi giyin!

— Ben canım ne isterse onu yaparım... Canımın ne isteyeceğini de Allah bilir...

Bu tehdidin tesirini anlamak için yan gözle bir baktı Silvi'ye, ama kadın hiç aldırmamış, sokakta olup bitenlere bakıyordu.

Bir gün önce, akşam üzeri, Brüksel'de Emniyet Müdürlüğü'ne çağırılmışlardı onu. Üç adam çıkmıştı karşısına, ikisi pipo içiyorlardı. Kendisini Merry-Grill'de sorguya çekmiş olan müfettiş masanın ucunda oturuyordu, yanında da Belçikalı bir komiser vardı. Paris'ten de bir müfettiş gelmişti, durmadan dolaşıyordu odanın içinde.

— Oturunuz da bize niçin yalan söylediniz, anlatın.

Bir saniye Silvi masanın üzerindeki kâğıtlara göz gezdirdi, üzerinde Şarlrua Gar kahvesinin başlığını taşıyan bir mektup gördü.

Bunun üzerine gülümsemişti Silvi, ama bir alay, bir meydan okuma yoktu gülümsemesinde, sadece bir dosta gülümser gibi gülümsemişti.

— Benim yerimde olsanız siz de yalan söylerdiniz, dedi.

Üç erkek bakışmışlar, sonunda onlar da gülümsemeğe mecbur olmuşlardı.

Üç günden beri Silvi bekliyordu bu sahneyi. Palas'ın kapıcısı görmüştü Eli Nagear'ın valizlerini alıp götürdüğünü. Yalnız kapıcı değil, eşyayı taksiye yükleyen adam da görmüştü. Büyük otellerin kapılarında duran taksiler değişmez. Bu izi tutmak yetmişti polise. O iz onları Şarlrua'ya, Gar kahvesine, oradan da Lavö Sokağı'ndaki 53 numaralı eve götürmüştü.

— Daha orada, sizin babanızın annenizin oturdukları evde mi?

— Onu bilmiyorum. Yemin ederim ki bilmiyorum.

— Bilmiş olun, sonra suç ortağı diye sizi de veririz mahkemeye. Silvi gözlerini kırıştırdı, gene gülümsedi.

— Benim yerimde kim olsa benim yaptığımı yapardı. Size gene yeminle söyleyeyim, babamın da, annemin de haberi yok bunlardan.

Bu kadarla bitmişti. Üç erkek gene bakmışlardı biribirine. Soracakları bir şey kalmamıştı. Sadece kadını serbest bırakıp bırakmayacaklarını düşünüyorlardı. Fransız müfettiş, “Bunun bir önemi yok!” der gibi omuzlarını silkmişti.

— Gidebilirsiniz. Ama sizi gene çağıracağız, onu da unutmayın.

— Şarlrua'ya kadar gidebilir miyim?

Gene aralarında konuşmuşlardı o üç kişi.

— İlle gitmek istiyorsanız gidin.

Saat akşamın on biriydi. Silvi kendisi o odadan çıkar çıkmaz polisin Şarlrua'ya telefon edeceğini, evin önüne adam koyduracağını biliyordu. “Belki de koymuşlardır bile!” dedi içinden. Merry-Grill'e gitti, Jaklin'le bu iş üzerine ancak birkaç kelime konuşa-

bildi. Dansa kalktı. Anversli bir armatörün masasında şampanya içti, ortalık ağırırken de üstünü değişip yola çıktı.

Eli kötü kötü bakıyordu kadına, kin vardı gözlerinde. Ancak yandan görebiliyordu. Güneş gene oynuyordu kadının saçlarında, çoraplar da dizlere iyice yapışmıştı. Silvi yorgun bir tavırla:

— Haydi, giyin artık! dedi.

Kalktı, çıkıp kapıyı kapattı. Mutfağa gitti. Annesi sorar gibi baktı yüzüne.

— Giyiniyor, dedi Silvi.

— Ne dedi?

Antuanet de oradaydı, ateş vardı gözlerinde, dudakları daha da incelmışti.

— Ne diyecek ki?

Isındı sobanın başında. Valesko indi yukarıdan, bir kadeh rom doldurdu. Hep harbin başındaki günlere benziyordu, insanların her günkü işlerini düşünemedikleri günlere...

Romanyalı:

— Hâlâ kıınıldamıyor o adam, dedi. Ama burnunun kırmızılığı geçti biraz. Güneşte duruyor da onun için.

Saata baktı. On buçuğa gelmişti. Daha bir tencere bile yoktu ocakta. Madam Baron zerzevat soymağı düşünmüyordu artık.

— Allah vere de baban uyanmasa! Sen gidip bir bakıver, Antuanet.

Antuanet çıktı dışarı, ayaklarının ucuna basarak yürüyordu.

— Sizce hiçbir çaresi yok mu bunun?

Madam Baron çekinerek, başını çevirerek sormuştu bunu. Silvi:

— Aman bir şey yapmağa kalkmayın! dedi. Daha kötü olur.

Valesko:

— Arkada da bir memur olmasaydı... dedi. Ama almışlar gereken tedbirleri.

Mutfaktakilerden biri bazan Eli'nin odasından bir gürültü duyuyor, titriyordu. Valesko:

— Ben onun yerinde olsam, bilirim ne yapacağımı! dedi.

Madam Baron gözlerinin içine baktı onun:

— Ne yapardınız? diye sordu.

Valesko elini başına götürdü, beynine bir kurşun sıkarmış gibi bir hareket yaptı, Madam Baron inledi, kadehine rom doldurdu. İçtiklerinin, çok içtiklerinin farkında değillerdi, ama şişe yarılmıştı. Antuanet indi yukarıdan.

— Babam saati sordu. Daha sekiz dedim, gene uyudu.

Madam Baron da, Antuanet de Silvi'ye bakmaktan çekiniyorlardı, bir o sakindi içlerinde. Ama Moiz ikide bir belli etmeden onu bir süzüyor, sonra hemen gözlerini çeviriyordu.

— Susun!.. Geliyor...

Kapı gıcırdamıştı. Sokak kapısının üzerindeki küçük pencereden güneş girmiş, koridoru aydınlatmıştı. Eli'nin yüzü o ışık içinde belirdi. Bir an durdu. Sonra mutfığa doğru yürüdü. Antuanet kapıyı açtı.

Artık bir soluk bile duyulmadı. Yalnız bir hıçkırık yükseldi, Madam Baron ellerile kapadı yüzünü.

Oradaki adam, Eli, her günkü adam değilmiş gibi geliyordu hepsine. Belki de sakın olduğu içindir, korkunç, insanı ürperten bir sükûn... Koyu, altları çürük gözleri ağır ağır herkesi bir süzüyordu, dudağında da bir tehdit edası vardı. Elini şişeye uzatıp acı acı gülerek:

— Memnunsunuz, değil mi? dedi.

Mutfak her zamankinden daha dardı sanki. İçerdekiler birbirlerine sokulmuşlar, ne yapacaklarını, nereye bakacaklarını bilemiyorlardı. Avluda, güneş buz parçasına ulaşmıştı. Antuanet pencerenin yanındaydı, o buz parçasında eberkuşağını görüyordu. Silvi azarlar gibi:

— Sus! dedi.

Eli'nin üst dudağı terlemişti. Tıraş olurken de çenesini kestirmişti. Unutmamıştı tıraş olmağı. Kurşuni elbiselerini giymişti. Théophile Gautier vapurundaki elbisesi...

O da avluya baktı, beyaz duvarın tepesini görmek için başını kaldırdı. Madam Baron gene hıçkırdı, bağırarak:

— Emin misiniz hiçbir çaresi olmadığından? diye sordu.

Eli'ye bakmağa cesaret edemiyordu. Moiz başını çevirdi. Valesko çıktı mutfaktan, odasına kapandı. Silvi:

— Yok yapılacak bir şey, dedi. Olsa yapardım ben.

Eli o sırada niçin yaklaştı Antuanet'e? Kız çekilmedi, çekilmek istemiyordu. Eli o kadar acayip bir bakışla bakıyordu ki gözlerinin içine! Üstelik omzuna doğru elini de uzattı. Dayanamadı kız, bağırdı, annesinin kucağına atıldı.

Valesko koşarak indi, soluk soluğaydı:

— Geldiler! dedi.

Bir motor homurtusu vardı kapının önünde. Kaldırımında ayak sesleri, konuşmalar duyuluyordu. Eli, birdenbire bir dönüverdi, herkes ürperdi. Kapı çalınırken de Eli fırladı merdivenden yukarı. Madam Baron, Antuanet'i kucaklayarak:

— Baban uyanacak! diye inledi.

Valesko gidip açmıyordu kapıyı. Silvi kalktı. Üç kişi gözüktü kapıda. İçlerinden biri Silvi'yi görünce şakaya başladı:

— Erkenden gelmişsiniz! dedi. Bari bir çocukluk etmediniz ya?

Silvi'yi Merry-Grill'de sorguya çeken müfettiş, kimseye sormadan ilk kapıyı açtı, üzerlerinde "E. N." markası okunan valizleri gördü karyolanın altına bakmak için eğildi.

— Nerede?

Fransız müfettiş bu iş kendisini hiç ilgilendirmiyormuş gibi eşikte durmuş, cıgarasını içiyordu. Silvi:

— Yukarıda, dedi.

Üç polis memuru da loş mutfakta Madam Baron'la Antuanet'i gördüler. Komiser cebinden bir rovelver çıkardı, tetiği açtı. Kadınlar gördüler bunu.

— Siz önden çıkın da yol gösterin.

Bunu Silvi'ye söylemişlerdi. Silvi de hiç durumsamadı, yürüdü merdivene doğru. Birinci katta durdu, önce Domb'un, sonra Valesko'nun kapılarını açtı, odaların ikisi de boştu.

Sokakta kısa boylu polis memuru da yaklaşmıştı, o da cebinde revolverini sıkıyordu.

Valesko düşünmeden:

— Cesaret! Cesaret! diyordu.

Madam Baron gülümsemeğe çalışıyor, Antuanet'in kızıl saçlarını okşuyordu. Bütün sinirleri gerilmişti kızın, evdeki en küçük gürültüleri duyuyordu. Birdenbire:

— Dinleyin hele... dedi.

Silvi ile iki polis memuru yukarıya, en yukarıya çıkmışlardı. Bir patırtıdır koptu, birtakım eşya devrildi, camlar kırıldı.

Sonra ayak sesleri işitildi, inen bir insanın ayak sesleri ama telaşlı değildi o ayak sesleri. Silvi geliyordu. Mutfığa girdi, bembeyazdı yüzü, alnını pencereye dayadı, soluğundan cam buğulandı.

— Ne yapıyorlar?

— Ta pencerenin üzerine tırmanmış..

Gürültü kesilmemişti yukarıda, bağırımlar da oluyordu. Silvi hâlâ kendine gelememişti.

— Deli gibi... dedi. Üçü de yere yuvarlandılar.

Musluğu açtı, mendilini ıslattı, yüzüne götürdü. Annesi:

— Antuanet!. diye bağırdı.

Moiz hemen atıldı oradan. Antuanet bayılmış, serilmişti yere.

— Masanın üzerine yatırıverin.

Valesko rom şişesini devirdi, bir de bardak devrilip kırıldı. Ne yapacaklarını bilemiyorlardı.

— Sirke getirin, sirke.

Tam o sırada merdivende de bir gürültü duyuldu. Madam Baron bir kızına, bir koridora bakıyordu, Eli'yi arkadan gördü, ellerine kelepçe takıldığı için halinde bir değişiklik olduğunu önce anlayamadı.

Moiz Antuanet'in üzerine eğilmişti.

— Ayılmağa başlıyor, diye haber verdi.

Madam Baron dışarıya atılmıştı, Silvi de arkasından gidiyordu:

— Anne!.. Anne!..

Eli ile polis memurları koridorda durdular. Madam Baron iki metre ötede ne yerinden kımlıdıyabiliyor, ne de bir tek kelime söyleyebiliyordu.

Eli Nagear'ın yüzü kan içindeydi. Saçları yapışmıştı alnına, burnu da kanıyordu. Hiç durmadan oynuyordu gözleri. Çevresinde olup bitenleri gözetliyordu, ama insan gibi değil, bir hayvana dönmüştü. Görenler kimseyi tanıyamıyor sanırdı. Madam Baron nihayet inler gibi:

— Durun, durun biraz... dedi. Böyle de gidemez ya!

Kocasının merdiven başında durmasına aldırmandan odaya girdi.

Komiser mendilini çıkarmış, elindeki yaranın kanını durdurmağa çalışıyordu. Kısa boylu polis memuru da yaklaşmıştı, komiser ona:

— Alıver şunun eşyalarını, dedi.

Madam Baron ıslak bir bezle çıktı odadan. Hepsi ancak birkaç saniye sürmüştü.

Sokağa birtakım adamlar üşüşmüştü. Merak ediyorlardı hepsi de. Bir çocuk bir taşın üzerine tırmanmış, içeriye bakmağa çalışıyordu.

Madam Baron ıslak bezi getirince Eli uzattı başını, yüzünü sil-dirdi, ama kan kesilmedi. Komiser, Madam Baron'u hafifçe iterek.

— Bırakın... Bırakın... dedi.

Sonra adamlarına dönüp:

— Dağıtın şu kalabalığı! dedi.

Polis memurlarının seslenmeleri işitildi:

— Çekilin... Çekilin... Görülecek bir şey yok burada...

Mösyö Baron merdivenden arasına bir basamak iniyordu, ama bir otomat gibiydi. Bir şey anlamıyordu gördüklerinden. Çoraplarını giymemiş, yalnız terliklerini geçirmişti ayaklarına. Bir gömlek, bir pantolonlaydı.

— Çekilin diyoruz size!

Mutfakta bir uluma koptu. Valesko koridora çıkmak üzereydi, durdu olduğu yerde. Madam Baron sersemlemiş, kanlı bezi elinde tutuyordu.

Sonrası çok çabuk oldu... Polis memurları ışıklı yerden geçip Eli'yi arabaya sürüklediler, Fransız müfettiş şoförünün yanına oturdu, kapı hızla kapatıldı, otomobil hareket etti, oraya üşüşmüş olan halk da arkasından koştu.

Kimse uğraşmıyordu Silvi ile. O geldi, sessizce öptü annesini, sonra kendisini bekleyen taksiye bindi.

Her şey bitmişti artık. Halk kapının önüne birikti, ama Madam Baron kapatıverdi kapıyı. Pörsümüştü Madam Baron, o kadar ki hastaya dönmüştü. Kocasını hâlâ anlayamamış, boş odaya, leğendeki kanlı suya merakla bakıyordu:

— Ne var? ne olmuş? diye sordu.

Moiz gelip kapattı odanın tahta kepenklerini, çocuklar pencereye tırmanmış, içeriye görmeğe uğraşıyorlardı. Valesko da artık üç yüz frangını düşünmemeğe karar vermişti.

Bir akşam önce çiçekleri mutfakın arka tarafında solmasın diye bir kovaya koymuşlardı, ama atmağa mecbur oldular, su donmuştu da onun için.

XI

İçinde sinema operatörleriyle koca bir torpedo, La Roşel'den birkaç kilometre ötede hapishane arabalarının önüne geçti. Tam elli üç taneydi o hapishane arabaları, Fontevrö Hapishanesi'nden beri arka arkaya dizilmiş, öyle gidiyorlardı.

Güneş yayılmıştı kırlara. Köyler pırıl pırıl parlıyordu. Her köyde birtakım adamlar kapılarının önüne çıkıyor, o penceresiz büyük arabaların geçmesine bakıyorlardı. Arabaların hepsinin de önünde silâhlı gardiyanlar vardı.

La Roşel'den geçerken sinema operatörleri arabaların resmini çektiler. Sonra La Palis'e varıldı, bütün o katar Kuzey rıhtımında, havuzun sağında durdu. Havuzda balıkçı kayıkları dolaşıyordu.

Halk ilerleyememişti, jandarmalar önlemişlerdi onların yürümesini. Kimse izinsiz giremiyordu içeri, yalnız gazetecilerle fotoğrafçılar sokulabilmişlerdi römorkörün yanına. O römorkör mahkûmları Re Adası'na götürecekti. Jandarma yüzbaşısına:

— İçlerinde meşhur katiller varmış bunların, nerede onlar? diye sordular.

— Delpiyer, ikinci arabada olacak.

Delpiyer bir çilingirdi, karısile beş çocuğunu balta ile öldürmüş...

— Nagear nerede?

— Ya dördüncü, ya beşinci arabada. Kız kardeşini gördünüz mü?

Halkın arasında, en önde bir kadın duruyordu, herkes onu gösteriyordu birbirine. Bir fotoğrafçı yürüdü ona doğru ama kurşunile giyinmiş o uzun boylu kız, tam resmi çekileceği sırada farkına varıp eldivenli eliyle yüzümü kapatıverdi.

Yanındakiler dikkat etmemişlerdi ona, ama elinde dürbünü olduğunu görünce:

— Mahkûmlardan birinin akrabasından olacak, diye fısıldıyorlar birbirlerine.

Birinci arabanın kapısı açılmıştı. Hücrelerin her birinden bir adam çıkıyordu. Hepsi de şehirde giydikleri elbiseleri giymişlerdi, ama bacaklarında zincir, ellerinde kelepçe olduğu için acayip bir yürüyüşleri vardı.

Her biri, omzunda bir torba, koltuğunun altında kara bir somun, gazetecilerin arasından ağır ağır geçiyor, geminin merdivenine doğru ilerliyor, sonra oradaki adamlar onu alıp içeri sokuyor, arkada bir yere, güneşin altına oturtuyorlardı. Bir yandan ışık, bir yandan denizin parıltısı, hepsinin de gözlerini kamaştırıyordu.

Çoğunun arkasında yırtık pırtık elbiseler vardı. Dayaktan korkuyormuş gibi çekine çekine yürüyorlardı. Bazan da çevrelerine meydan okur gibi bakanlar oluyordu.

— Dikkat... Geliyor işte...

Eli Nagear kurşuni elbisesini giymişti, şık bir yağmurluğu, bir de yumuşacık fötr şapkası vardı. Ahaliye aldırıyor, yalnız zincirlerine, bastığı yere bakıyordu, sürüklüyordu ayaklarını, koltuğunun altındaki somunu da ikide bir düşürecek gibi oluyordu.

Gemiye girip de öteki mahkûmlar arasında güverteye oturunca başını kaldırdı, kendisine çevrilen fotoğraf makinelerine

baktı. Beş yüz metre ötede de uzun boylu bir kız, dürbününün ayar düğmesini çevirip duruyordu. Gazetecilerden biri:

— Gülümsüyor Nagear! dedi.

Gerçekten bir gülümseme miydi Nagear'inki? Kimse kestiremez orasını. Şimdi yanındaki adamla konuşuyordu: kır saçlı, kır bıyıklı bir ihtiyar.

— O kız gerçekten kardeşi miymiş? Emin misiniz bundan?

— İstanbul'dan kalkmış, mahsus bunun için gelmiş.

Kürek mahkûmlarının böyle güneşli bir günde gelmeleri ilk defa görülüyordu. Güz uzun sürmüştü o yıl, deniz kâğıt gibi durgundu, açık mavi bir deniz, bir çocuğun masum masum bakışları gibi...

Sekiz gün sonra da Re Adası'ndan yola çıkmaları gene güneşli bir havada oldu, o bembeyaz evler, çayıra asılmış çamaşır gibi parıl parıl parlıyordu.

İkinci perdeydi bu. Rıhtımda La Martiniyer gemisi, yanında balıkçı kayıklarile, kürek mahkûmlarının gelmesini bekliyordu. Adada otellerin bütün odaları doluydu. Gazeteciler kahvelere girip girip çıkıyorlardı. Fotoğraf makineleri bilârdö masalarının üstünde sürükleniyordu.

Mahkûmların akrabasından gelenler olmuş mu? diye sordular.

— Çingeneler gelmiş...

O Çingene ailesi, kürek cezasına mahkûm olan babalarını uğurlamak için ta Fransa'nın güneyinden kalkmış, oraya kadar yaya gelmişti. Hep hapishanenin önünde dolaştılar, gece orada yattılar. Şimdi kadınlar da, çocuklar da vahşi vahşi ortada geziyor, kimseye bir şey söylemiyorlardı.

— Nagear'ın kız kardeşi de var...

Nagear'ın kız kardeşi kasabanın en iyi oteline inmişti, günün boş saatlarında da gidip havuzun kenarında dolaşıyordu. Hep kurşuni elbiselerle çıkıyordu. Hiç de eldivenlerini çıkarmıyordu.

Sofrada hep bir başına yiyordu yemeklerini. Bir iki kere gardiyanlarla konuştuğu görüldü.

— Herhalde kardeşine para göndermeğe çalışıyordur...

Doğruydı bu. Bir türlü çaresini bulamıyor, gene de uğraşmaktan vazgeçmiyordu. Bir gazeteciye bile teklif etti:

— Mahkûmlar gemiye bindirilirken siz ön sırada olacaksınız, değil mi? Ne olur, şunu sıkıştırıverirsiniz eline...

Niçin razı olmuyorlar, anlayamıyor, hepsine de bir hafifseme, küçümseme ile bakıyordu. Sen-Marten Hapishanesi müdürünü bile bunun için sokakta durdurdu. Müdür şapkasını çıkarıp selâmladı, ama kızın daha ilk sözlerini duyunca gene şapkasını çıkarıp uzaklaştı oradan.

Cesareti kırılmıyordu kızın. Aklına koymuştu o işi. Kimi görse, hepsinin de ödevi kendisine yardım etmekmiş gibi, birtakım sorular soruyordu:

— Nereden geçecekler? Halk nerede duracak?

Kürek mahkûmlarının geçeceği yolda pencere kiralandığını söylediler, kendisi de gidip bir pencere kiraladı. Ama pancurların kapalı kalması gerektiğini öğrenince gitti, parasını geri istedi.

Üstleri başları tertemiz iki kişi daha vardı, hep oralarda dolaşıyorlardı, Matmazel Nagear'ın geri verdiği pencereyi onlar tuttu. Bunlardan biri Marsilya'da bir genelevin patronuydu, biri de bir mahkûmun kardeşi.

Artık herkes tanıyordu biribirini. Her gün en aşağı on kere karşılaşıyorlardı limanda. Son gün, La Roşel'den gelen geminin yolcuları arasında da karalar giymiş bir kadın çıktı, şaşırmış, yolunu yitirmiş gibi bakınıyordu çevresine, ilk rastladığı adama:

— Mahkûmlar buradan hareket edecek, değil mi? diye sordu. Gemiye daha binmediler ya?

Elinde küçük bir valizi vardı, öğleye kadar dolaştı onunla, öğleyin de bir kenara oturdu, yiyeceğini çıkardı içinden.

Nagear'ın kız kardeşi birkaç kere geçti onun yanından, merakla baktı yüzüne. O saatta hapishanede mahkûmları bir sıraya dizmişler, son bir defa sayıyorlardı.

Hapishanenin yanındaki avluda da jandarmalarla askerlere ne yapacakları öğretiliyordu.

O yapıların hepsi de kül rengiydi, başların üzerinde de göğün koyu mavisi...

Jandarmalar sokaklara dizilmişlerdi, aralarından geçebilmek için polisten bir kâğıt getirmek lâzımdı. Ester birkaç kere geçmeğe çalıştı, bırakmadılar.

— Ama benim muhakkak geçmem lâzım diyorum size! diye bağırdı.

Sonra yolu göstererek:

— Buradan gelecekler, değil mi?

— Evet.

Bir duvar bahçesi gördü, basık bir duvar, hemen evlerin arkasına dolaştı.

Saat tam birde hapishanenin kapısı açıldı, memurlar çıkıp duvarın kenarına dizildiler.

Onlardan sonra mahkûmlar alayı yola çıktı. Jandarmalar da rıhtımda halkı dağıtmağa uğraşıyorlardı.

Komiser valiye:

— Şimdi herhalde Çingeneleri de göreceğiz, dedi... Dediklerine göre para toplamışlar aralarında, bütün kabile gelmiş...

Yedi yüzü buluyordu mahkûmlar. Jandarmalar, askerler arasında ağır ağır yürüyorlardı. Elbiselerini değiştirmişlerdi, hepsinin de arkasında kara abadan bir elbise vardı, omuzlarında birer bataniye, sırtlarında birer torba, başlarında acayip kara bir takke...

Küçük duvara yaklaşmışlardı. Ester'in başı göründü, dürbünü kaldırmış, ilk sıralara bakıyordu.

Komiser durmadı, sadece jandarmalardan birine seslendi:

— Alın götürün şu kadını!

Jandarma döndü. Ester'in başı kaybolmuştu. Komiser valiye:

— Nagear'ın kız kardeşi, dedi. İlle Nagear'a para vermeğe çalışıyordu.

Vali anlayamamıştı, bir düşündü, sonra:

— Nagear da kim? diye sordu.

— Hani Brüksel ekspresinde bir Felemenkliği öldüren adam, başına bir İngiliz anahtarile vurmuş...

— Ha! Hatırladım...

Bütün fotoğraflar mahkûmlara dönmüştü. Jandarmalar halkı savmağa uğraşıyorlardı. Çingeneler, aradıkları adamı uzaktan görünce bir ulumadır kopardılar. Öyle gürültülü, öyle acı bir uluma ki bir an başka her şeyi durduruverdi sanki.

Yürüme gene başladı. Mahkûmlar, biribiri arkasına dizilmiş, kendilerini La Martiniyer vapuruna götürecek kayıklara bindiriliyordu. Sinema operatörlerinden biri Nagear'ı gördü. Ötekiler gibi yürüyordu o da, onun da yüzünden bir şey anlaşılmıyordu. Yorgun, mecalsiz bir hali vardı onun da...

Kalabalığın arkasında, karalar giymiş bir kadın gidip geliyor, ayaklarının ucuna basarak yükseliyor, şunu bunu kolundan tutup çekiyordu:

— Görülüyor mu mahkûmlar, Mösyö?.. Ne olur, bırakın da ben geçivereyim...

Daha öteye koşuyor, gene önüne bir insan duvarı çıkıyordu.

— Rica ederim, Mösyö yalvarırım size!.. Bari ne yaptıklarını söyleyin bana... Gidiyorlar mı artık?..

Kadının yanından hızlı hızlı birkaç kişi geçti. Sinema operatörleriydi bunlar, bir motor tutmuşlar, mahkûmları götürecek gemiye kadar gideceklerdi. Önceden hareket edeceklerdi onlar. Motor işlemeğe başlamıştı. Karalar giymiş kadın seslendi:

— Durun!.. Durun!..

Sinemacılar bakıştılar birbirlerine, o kadın kimdir, ne istiyor, bilmiyorlardı.

— Bekleyin beni... Ben de sizinle geleceğim...

— Olmaz, Madam... Götüremeyiz sizi...

Ama kadın valizini rıhımın taşına koymuş, çömelmiş, kollarını uzatıyordu. Tam bir buçuk metre atlayacaktı.

— Olmaz, Madam, olmaz... Söylüyorum size, izin vermezler.

Motor rıhtımdan ayrılıyordu, kadın atlayıverdi içeri, gazetecilerden birinin kolları arasına düştü. Gazeteci ne yapacağını bilemiyordu.

— Haydi gidelim... Geç kalacağız...

Kadın:

— Valizim... Valizim... dedi.

Ama valizle uğraşacak sıra değildi, orada havuzun başında bıraktılar valizi. Mahkûmların bindirildiği motorlu üç kayık hareket etmek üzereydi. Sinemacıların onların önüne geçmesi gerekti.

Karalar giymiş kadın oturmuştu, motorun sallantısından rahatsız oluyordu. Fotoğraf makinesini hazırlayan bir gazeteciye:

— Tanıyor musunuz siz onları? diye sordu.

— Birkaçını tanıyorum.

— Biri var... Genççe... Kumral saçlı... Gördünüz mü onu?

— Adını söyleseniz, belki tanırım.

Kadın sustu. Mahkûmları götüren kayıkların yanından geçiliyordu, yüzlerce mahkûm bakıyordu motora.

— Elbiselerini almışlar mı bu adamların?

— Evet, almışlar. Artık onların hepsi de ancak birer numara...

Motorcu gazetecilerden birine:

— Mahkûmlardan birinin akrabasından olacak bu kadın, dedi.

Ama dikkat edin, bir münasebetsizliğe kalkmasın. Bilinmez, işlerinde kendilerini öldürmeğe kalkanlar bile olur!..

Bu söz ağızdan ağıza bütün motoru doladı. İçerdekilerden hepsi de birer birer gelip baktılar o kadına. Ama o hiç sesini çıkarmıyordu.

— Siz buraya mahkûmlardan biri için mi geldiniz?

Evet de, hayır da demeden başını sallıyordu kadın.

— Belki bir yardımımız olur size... Biz hep gazeteciyiz...

— O gittikleri yerde pek mi sıkıntı çekerlermiş? Arasına bir şey göndermek kabil mi onlara?

Mahkûmları götüren kayıklar açılmışlardı, motor onların izinden gidiyordu. Deniz pırıl pırıl yanıyordu. Balıkçı kayıkları da vardı, onlar da mahkûmları görmek için gelenlerle doluydu. Birtakım adamlar oturmuş, karınlarını doyuruyor, kırmızı şarap şişelerini dikip dikip içiyorlardı. Karalar giymiş kadın gene sordu:

— Daha yaklaşıp olmaz mı?

— Onların kayıkları bizim motordan hızlı gidiyor. Ama mahkûmları La Martiniyer'in merdiveninden çıkarken görürsünüz.

— Bir merdivenden mi çıkıyorlar gemiye?

Ağlamıyordu o kadın. Sakindi, ötekiler de asıl onun böyle sakin durmasından korkuyorlardı. Patron anlatıyordu:

— Bir kadın gördüm, vapur hareket eder etmez o da kendini atıverdi denize...

Tayfalardan birine, o kadına göz kulak olmasını tembih etti.

Kadın tatlı, üzüntülü sesile sordu:

— Niçin böyle giydiriyorlar bunları?

Sinemacıardan biri kadının konuşmasından Belçikalı olduğunu anlamıştı:

— Siz Belçikalısınız, değil mi? dedi. Ama mahkûmlar arasında Belçikalı yok ki!

Kadın gene cevap vermedi. Kurşuni pamuk eldivenleri vardı. Kunduraları patlamış, tamir edilmişti. Yün çorapların da evde örüldüğü belliydi.

— Valizinizi nasıl bulacaksınız siz?

— Bilmem... Bu akşam da gitmem lâzım...

Pek aldırımıyordu valizine. Hep kayıklara bakıyordu o. Yüzlerce baş, birbirine tıpkı benzer yüzlerce takke görülüyordu o kayıklarda. Kadın içini çekerek:

— Bir dürbünüm olsaydı!.. dedi.

Bir dürbün uzattılar, ama bir türlü ayar edemedi. Bilemezdi ki dürbün kullanmasını!

La Martiniyer'e hayli yaklaşmışlardı. Bir yat geçti önlerinden, içinde beyaz elbiseli güzel güzel kadınlar vardı. Biri:

— Mahkûmlar bindiriliyor gemiye! diye haber verdi.

Kayıklardan biri o koca vapura yanaşmıştı, merdivenden birtakım adamların çıktığı görülüyordu. Ama motor yaklaştıkça vapur, uzaklaşmasını işaret etti, acı acı çaldı düdüğünü. Tayfa karalar giymiş kadının yanında duruyor, bir münasebetsizliğe yeltenirse önüne geçmeğe hazırlanıyordu.

Çingeneler bir balıkçı kayığına dolmuşlardı, hepsi de ayaktaydılar, güneşten korunmak için ellerini başlarına götürmüşler, öyle bakıyorlardı.

Sinema operatörleri boyuna çalışıyorlardı.

— Biraz daha... Yaklaşalım biraz...

Tayfa sordu kadına:

— Görebildiniz mi aradığınız adamı?

Kadın cevap vermedi. Hepsi de birbirine benzeyen o adamlar arasında aradığını nasıl görebilirdi ki! Bir yandan da güneş vardı. La Martiniyer beyaza boyanmıştı, o haliyle bir eğlence, bir gezinti gemisini andırıyordu.

Sinemacı:

— Artık dönelim La Roşel'e dedi. Treni kaçırmayalım.

Daha bir saat birtakım adamlar tırmanacaklardı o vapurun merdivenini. Sinemalar için sıkıcı, yeknasak bir manzaraydı bu. Birkaç metre pelikül yeterdi onlara.

Karalar giymiş kadına kimsenin aldırdığı yoktu artık. Bir köşeye büzülmüştü o, denize bakarak gülümsüyordu sanki. Tam La Roşel'e çıkacakları sırada hatırladılar onu. Eski püskü bir para çantası vardı, onu açmış, motorcuya:

— Nedir size borcum? diye soruyordu.

— Borcunuz morcunuz yok sizin. Beni bu baylar tuttu, onlar verdi paramı.

Kadın acemice bir gülümseme ile teşekkür etti, sonra:

— İstasyon ne yanda? diye sordu.

— Gidin rıhtım boyundan. İstasyon önünüze çıkar.

— Sağ olun... Sağ olun..

Madam Baron istemeyerek gülümsüyordu, belki de o gün güneşli olduğu içindir. Geminin fırtınaya tutulmayacağını, gideceği yere rahatça gideceğini söylemişlerdi. Eli'yi La Martiniyer'de görür gibiydi.

— Hepsinin de birer battaniyeleri var, sıcacık birer battaniye... diyordu içinden.

Tren saat dokuzda kalkacaktı. Daha üç saat var. Şehri bir dolaşmak, hiç olmazsa istasyonun etrafında gezinmek için vakit vardı.

Ama Madam Baron bekleme salonunda oturmağı daha doğru buldu. Üçüncü mevki yolcularının bekleme salonunda... Ama elinde hiçbir şey olmadığı için bir boşluk duyuyordu. Re Adası'nda kalmıştı valizi. Büfeye gitti, kaç paraya olduğunu sorup bir sandviç aldı.

Ester saat sekizde vapurla geldi. Gar lokantasında oturup karını doyurdu. Madam Baron farketmedi onu.

İkisi de bir trende gittiler, biri ikinci mevkide, biri üçüncü mevkide. Ama Madam Baron memurlardan birine tanıttı kendini, kocasının Belçika'da şef-dö-tren olduğunu söyledi, memur da Niyor'da bir çaresini bulup onu birinci mevkide boş bir kompartımana yerleştirdi.

